

วารสารวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

MANAGEMENT SCIENCES JOURNAL CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1

เจ้าของ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ สิงขราช

คณบดีคณะวิทยาการจัดการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ คำใจ

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ ชุ่มอ่อน

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและงานบริการวิชาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ สมยานะ

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายประกันคุณภาพและวิจัย

อาจารย์พลศรีณย์ ศันยทิพย์

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและ

ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดาร์รัตน์ ไชยาโล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน

อาจารย์รักธินา พวงลำ

อาจารย์รจนกร แบ่งทิศ

อาจารย์ศุภทัต แดงเครื่อง

อาจารย์พิชญานันท์ อมรพิชญ์

อาจารย์กุลสุมา สุธาคำ

อาจารย์อุบลวรรณ เกษตรเอี่ยม

กองบรรณาธิการกลั่นกรองบทความ (ภายใน)

รองศาสตราจารย์ชาญชัย ปัญญาบาล

สาขาเศรษฐศาสตร์

รองศาสตราจารย์สมพงษ์ บุญเลิศ

สาขานิเทศศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัติ ศรีแก้ว

สาขาการตลาด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรมกิตต์ ธรรมโม

สาขานิเทศศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย สาเอี่ยม

สาขาภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสรี ปานช้าง

สาขาคอมพิวเตอร์

อาจารย์ ดร.ศุภกฤษ เมธีโกศกพงษ์
อาจารย์ ดร.กรวิทย์ ชัยอมรไพศาล
อาจารย์ ดร.กาญจนา สุระ

สาขาคอมพิวเตอร์
สาขาการบัญชี
สาขาการจัดการและบริหารทรัพยากรมนุษย์

กองบรรณาธิการกลั่นกรองบทความ (ภายนอก)

ศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์
ศาสตราจารย์อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

ศาสตราจารย์ ดร.มนัส สุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ เชื้อเมืองพาน
รองศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์
รองศาสตราจารย์จำเนียร บุญมาก
รองศาสตราจารย์ธีรภัทร วรรณฤมล
รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ นำเจริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน

อาจารย์ ดร.กัญญพัทธ์ กล่อมจางเจริญ
อาจารย์ ดร.รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ตร

สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สาขาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
สาขาภูมิศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยแม่โจ้
สาขาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สาขาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สาขาบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
สาขาการบัญชี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ฝ่ายประสานงานทั่วไป

นางสาวเบญจมาศ สิตะพันธ์

ติดต่อส่งบทความตีพิมพ์ได้ที่

กองบรรณาธิการ

“วารสารวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่”

202 ถนนช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์ : 053 – 885800

สถานที่พิมพ์ : กู๊ดพริ้นท์ พริ้นท์ติ้ง

วัตถุประสงค์ของวารสาร

วารสารวิทยาการจัดการ เป็นวารสารวิชาการของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้และผลงานวิชาการในลักษณะของบทความวิจัยและบทความวิชาการด้านบริหารธุรกิจ การจัดการ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารได้ผ่านการตรวจพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ(Peer Review) ข้อความและบทความในวารสารเป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2556 ได้ปรับปรุงการจัดทำโดยยกระดับจากวารสารกึ่งวิชาการอันเป็นเวทีนำเสนอผลงานเขียนของคณาจารย์และผู้สนใจทั้งภายในและภายนอก ที่มุ่งนำเสนอบทความทางวิชาการและบทความวิจัยทางสังคมศาสตร์สู่วารสารวิชาการที่นำเสนอบทความวิจัยและบทความวิชาการที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ(Peer Review) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างมาตรฐานวารสารวิชาการ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ทรงคุณวุฒินักวิจัย คณาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาโทเป็นอย่างดี

สำหรับฉบับนี้มีบทความวิจัยและบทความวิชาการที่นำเสนอรวม 9 เรื่อง บทความเรื่องแรก คือ “บทบาทของสถาบันการเงินชุมชนต่อการลดปัญหาความยากจนในประเทศไทย” สถาบันการเงินชุมชนในประเทศไทยนั้นมีอยู่หลายประเภท ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้แก้ปัญหาความยากจน บทบาทของสถาบันการเงินชุมชนช่วยกระจายการลงทุนสู่ชนบท ทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ลดความไม่เสมอภาคและความเหลื่อมล้ำในสังคม

ในบทความเรื่องที่ 2 “การบริหารจัดการตลาดนัด มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา” เป็นข้อเขียนจากการศึกษาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาตลาดนัดที่น่าสนใจ ซึ่งปัจจุบันตลาดนัดลักษณะดังกล่าวมีการจัดขึ้นในมหาวิทยาลัยหลายแห่งโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

การขยายตัวของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และธุรกิจก่อสร้าง ส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจสีทาอาคารขยายตัวตาม ในบทความเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ทำให้เห็นภาพอิทธิพลของส่วนผสมทางการตลาดในตลาดสีทาสีบ้านในกลุ่มผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง

คุณภาพชีวิตและกำลังขวัญในการทำงานของพนักงานนั้น หากองค์กรได้ให้ความสำคัญ สร้างเสริมและพัฒนา พนักงานที่เปรียบเสมือนฟันเฟืองที่ขับเคลื่อนภารกิจขององค์กร จะช่วยนำพาให้องค์กรดำเนินงานไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จได้ ประเด็นเรื่องคุณภาพชีวิตและกำลังขวัญในการทำงานของพนักงานนั้น ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในบทความเรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่” และ “กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่”

ในส่วนที่ 2 ของวารสาร ได้คัดสรรบทความทางด้านนิเทศศาสตร์และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้เขียนบทความได้นำเสนอไว้อย่างน่าสนใจ 4 เรื่อง คือ “ทฤษฎีวิพากษ์ในเพลง Imagine ของ John Lennon” “ละครโทรทัศน์และผู้ชมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)” “วัยรุ่นกับการเสพติดอินเทอร์เน็ต” และ “การพัฒนาเว็บไซต์สำหรับสมาร์ตโฟนและคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต”

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากบทความที่น่าสนใจในวารสารฉบับนี้ และขอเชิญชวนนักวิชาการ นักวิจัย และผู้สนใจ ในการนำเสนอผลงานบทความวิจัยและบทความทางวิชาการด้านบริหารธุรกิจ และด้านสังคมศาสตร์ผ่านวารสารวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้ประสงค์จะส่งบทความเพื่อเผยแพร่ สามารถส่งต้นฉบับความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษ A 4 พร้อมรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน และแผ่นดิสเก็ตต์ที่บรรจุบทความและบทคัดย่อ จำนวน 1 แผ่น โดยส่งมาได้ที่คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถนนโชตนา ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ คณะวิทยาการจัดการ 053-885800 , 053-885804

กองบรรณาธิการ

สารบัญ Content

หน้า

บทบาทของสถาบันการเงินชุมชนต่อการลดปัญหาความยากจนในประเทศไทย 8 The Roles of Microfinance in Poverty Reductions in Thailand เกษม ฤณาศรี และคณะ	
การบริหารจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 23 The Management of Phranakhon Si Ayutthaya Weekend Market ปราณี ดันประยูร และคณะ	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารของ 38 ผู้ประกอบการ รับเหมาก่อสร้างใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ MARKETING MIX FACTOR INFLUENCING THE OF CONSTRUCTION DECISION MAKING IN THE CONTRACTOR ON PURCHASE OF BUILDING PAINT IN MUEANG DISTRICT, CHIANG MAI วิเชียร ใหม่เงิน และคณะ	
คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน 49 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ Quality of Work Life of Supporting Staffs at Chiang Mai Rajabhat University วิไลลักษณ์ ฐูปเทียน และคณะ	
กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีของ 71 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ THE MORALE IN THE OPERATION OF FINANCE AND ACCOUNTING STAFFS AT LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN CHIANG MAI PROVINCE วิลาวรรณ ดอนปัน และคณะ	

ทฤษฎีวิพากษ์ในเพลง Imagine ของ John Lennon Critical theory in the song Imagine by John Lennon จอห์น นพดล วศินสุนทร	85
ละครโทรทัศน์และผู้ชมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) Television Drama and Audience in The Era of Information Technology อุไร ไชยเสน	94
วัยรุ่นกับการเสพติดอินเทอร์เน็ต Youth and Internet Addiction ศุภทัต แดงเครื่อง	109
การพัฒนาเว็บไซต์สำหรับสมาร์ทโฟนและคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต Website development for smartphones and tablet computers ลิจิต ยืนบุญ	117

บทบาทของสถาบันการเงินชุมชน ต่อการลดปัญหาความยากจนในประเทศไทย

The Roles of Microfinance in Poverty Reductions in Thailand

เกษม กุณาศรี¹ | สมบัติ สิงขราช² | อารีย์ เชื้อเมืองพาน³ | ชนิตา พันธุ์มณี⁴

บทคัดย่อ

สถาบันการเงินชุมชนที่มีอยู่ในประเทศไทยนับว่าเป็นทางเลือกอย่างหนึ่งของรัฐบาลที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งจะมีสถาบันการเงินหลายประเภทที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ อาทิเช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาความยากจนนั้นต้องใช้สถาบันการเงินชุมชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาโดยจากการศึกษายังพบว่าบทบาทของสถาบันการเงินชุมชนต่อการแก้ไขปัญหาหนี้้นประกอบด้วย เป็นแหล่งเงินทุนให้ผู้มีรายได้น้อยกู้ไปลงทุนในการประกอบอาชีพทำให้มีการกระจายการลงทุนสู่ชนบท ทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยจัดสรรผลกำไรส่วนหนึ่งตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ และการลดความไม่เสมอภาคหรือความเหลื่อมล้ำทางสังคม

คำสำคัญ : สถาบันการเงินชุมชน ความยากจน บทบาท ประเทศไทย

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

แม้ว่าผลจากการพัฒนาประเทศจะสร้างความเจริญเติบโตในด้านเศรษฐกิจเป็นที่น่าพอใจ แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นมากมาย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชนบทที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้สูงต้งจะเห็นได้สถิติหนี้สินในช่วงปี 2545 ถึง 2554 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554) พบว่าหนี้สินของครัวเรือนทั่วประเทศในปี 2545 โดยเฉลี่ยประมาณ 82,485 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ในขณะที่ปี 2554 หนี้สินเพิ่มขึ้นเป็น 134,900 บาทต่อครัวเรือนต่อปีซึ่งจะเห็นได้ว่าภาระหนี้สินครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ จากปัญหาภัยธรรมชาติเมื่อช่วงปลายปี 2554 ที่ผ่านมา ยังส่งผลให้ธุรกิจบางแห่งไม่สามารถตอบสนองนโยบายการขึ้นเงินเดือนหรือค่าจ้างแก่พนักงานได้ จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงส่วนใหญ่ ได้แก่ผู้มีรายได้น้อย เช่น ลูกจ้างบริษัท ผู้รับจ้างทั่วไป เกษตรกร เป็นต้น

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

⁴ อาจารย์ประจำ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เมื่อพิจารณาถึงแหล่งทุนที่มีอยู่ในประเทศจะพบว่า มีทั้งแหล่งทุนจากสถาบันการเงินหลักของรัฐ เช่น ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และแหล่งทุนจากสถาบันการเงินเอกชน เช่น ธนาคารพาณิชย์ ลิสซิ่ง เป็นต้น แต่การเข้าถึงแหล่งทุนเหล่านี้ของกลุ่มคนจนกลับมีข้อจำกัดและอุปสรรค โดยในส่วนของสถาบันการเงินเอกชน โดยกลุ่มคนจนมีข้อจำกัดด้านหลักประกันในการกู้ยืม และอัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินความสามารถในการผ่อนชำระ (นิตยา เทพสำราญ, 2545) ในขณะที่สถาบันการเงินหลักของรัฐยังครอบคลุมไม่ทั่วถึงทั้งทางด้านการขยายสาขาไปสู่ท้องถิ่นที่ห่างไกลและขอบเขตธุรกรรมทางการเงิน รวมถึงการขาดคุณสมบัติของประชาชนในระดับรากหญ้าในชนบท ก็ถือว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการเข้าถึงแหล่งทุนจากสถาบันการเงินหลัก (แจพิลาส สุวรรณกนิษฐ์, 2553) ด้วยเหตุนี้การร่วมกันจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนในรูปแบบต่างๆ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการพึ่งพาตนเองเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านการเงินของคนในชุมชน (สาคร ศรีสวัสดิ์, 2543) ด้วยเหตุนี้ รัฐได้กำหนดแผนงานที่จะกระจายโอกาสและความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้มากขึ้น โดยใช้สถาบันการเงินชุมชนทั้งที่จัดตั้งอยู่ในชุมชนเมืองและเขตชนบทเป็นกลยุทธิ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป้าหมายที่สำคัญ คือ “การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชนในการพึ่งตนเองทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม” (อารีย์ เชื้อเมืองพานและคณะ, 2554)

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นเรื่องสถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความสำคัญของสถาบันการเงินชุมชนแต่ละประเภทในประเทศไทยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและบทบาทของสถาบันการเงินชุมชนต่อการลดปัญหาความยากจน เพื่อเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนองค์ความรู้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพถึงบทบาทสถาบันการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบสถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อทราบความเป็นมาและความสำคัญของสถาบันการเงินชุมชนในประเทศไทย
3. เพื่อทราบบทบาทของสถาบันการเงินชุมชนที่มีต่อการลดปัญหาความยากจน

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเศรษฐศาสตร์กับการอธิบายสาเหตุความยากจน

สุเทพ พันประสิทธิ์ (2546) ได้อธิบายถึงแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ในการอธิบายความยากจน ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ดังนี้ 1) อธิบายความยากจนด้วยความขาดแคลนที่ดีความและวัดในรูปของตัวเงิน 2) องค์ประกอบของความยากจนที่สำคัญ คือ ปัจจัยในการหาเลี้ยงชีพ ที่เรียกว่ารายได้ และปัจจัยภายในคือการบริโภคสิ่งจำเป็นที่เรียกว่า รายจ่ายในการ

บริโภคสินค้าจำเป็นต่อการดำรงชีพ 3) ในการวิเคราะห์ จะวิเคราะห์ด้วยรายได้ขั้นต่ำในการดำรงชีพหรือวิเคราะห์ด้วยรายจ่ายเพื่อการดำรงชีพขั้นต่ำได้เช่นเดียวกัน และ 4) สาเหตุของความยากจนมาจากปัจจัยที่ทำให้รายได้ที่แท้จริงของประชากรลดลง

2. แนวคิดสาเหตุความยากจนของนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิก

สำหรับแนวคิดสาเหตุความยากจน นักเศรษฐศาสตร์ออร์ทอดอกซ์ (Orthodox Economist) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันชื่อว่า Townsend (Townsend, 1979) ได้เสนอความยากจนของครอบครัวในมุมมองความไม่เสมอภาคในการกระจายผลประโยชน์ของเจ้าของปัจจัยการผลิต อันได้แก่ เจ้าของแรงงาน เจ้าของที่ดิน เจ้าของทุน และผู้ประกอบการ ซึ่งการกระจายของค่าจ้าง เช่น ดอกเบี้ย และกำไร ไปยังกลุ่มเจ้าของปัจจัยการผลิตที่อยู่ตามครัวเรือนในระบบไม่เท่าเทียมกันเกิดการเหลื่อมล้ำทางรายได้ และความไม่เป็นธรรมอื่นๆ ขึ้นในระบบเศรษฐกิจ ในขณะที่แนวคิดของพาเรโต (Pareto) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้เสนอให้ฝ่ายรัฐเข้ามามีการจัดการให้เกิดการกระจายรายได้ให้ประชาชนบรรลุความต้องการพื้นฐาน (Physiological Minimum Needs) ของประชาชนทุกคนในระบบเศรษฐกิจ

3. แนวคิดความยากจนของนักเศรษฐศาสตร์โครงสร้างนิยม

นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าสาเหตุของความยากจนเกิดจากโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจที่ไม่สามารถทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม กลไกของตลาดทุนนิยม เอื้อประโยชน์ให้ชนชั้นนายทุน ชุนศึก ศักดินา ชนชั้นต่ำหรือชนชั้นกรรมาชีพไม่มีอำนาจต่อรองในตลาดที่เป็นจริง ตลาดที่เป็นจริงไม่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์มีการผูกขาดหลายระดับ ผู้ด้อยโอกาสในสังคมวนเวียนอยู่ในวัฏจักรแห่งความยากจน และคนจนมีความเสียเปรียบและถูกเอาเปรียบจนไม่สามารถช่วยตัวเองได้ คาร์ล มาร์ก นักสังคมศาสตร์ชาวเยอรมัน ซึ่งแนวคิดสังคมนิยม ได้คัดค้านแนวคิดทุนนิยมของอดัม สมิท ต้นตำหรับเศรษฐศาสตร์สำนักเดิม รวมทั้งสาบสูญอย่าง ริคาร์โด และมิลล์ ที่ว่าการกระจายความมั่งคั่งของประเทศไปสู่ครัวเรือนต่างๆ นั้นสามารถเกิดขึ้นเองโดยกระบวนการกระจายแบ่งผลกำไร ค่าเช่า และค่าจ้างเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากในความเป็นจริง ด้วยเหตุผลที่ว่า (สุเทพ พันประสิทธิ์, 2546) 1) โครงสร้างทางสังคมมีการกำหนดโครงสร้างทางชนชั้น โครงสร้างทางอำนาจ องค์กรทางเศรษฐกิจ ระเบียบ และค่านิยม ทำให้เกิดโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์และด้อยโอกาสของคนยากจนในการได้รับการกระจายผลประโยชน์จากสังคม 2) โครงสร้างทางเศรษฐกิจของทุนนิยม นายทุน นักอุตสาหกรรม โดยการสนับสนุนของนายธนาคาร และพ่อค้า กำหนดเงื่อนไขแห่งผลประโยชน์ต่างๆ ขึ้น ได้แก่ ค่าจ้างชั่วโมงการทำงาน เทคนิคการผลิตทำให้ชนชั้นนายทุนได้เปรียบ ส่วนชนชั้นแรงงานจะเสียเปรียบถูกขูดรีดแรงงานส่วนเกิน และผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับไปเกือบหมด เหลือไว้ในระดับพอยังชีพหรือต่ำกว่าระดับการยังชีพเท่านั้น 3) ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนในชนชั้นนายทุนกับชนชั้นกรรมาชีพในด้านการแบ่งปันผลประโยชน์จากการผลิตสินค้าและบริการชนชั้นกรรมาชีพจะเสียเปรียบตลอดไปจึงทำให้ความยากจน แนวความคิดของ คาร์ล มาร์ก ในการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนจึงเป็น

จุดเริ่มของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเพื่อให้สิทธิในการจัดสรรทรัพยากรทุกอย่างถูกกำหนดและบริหารโดยรัฐ

4. แนวความคิดเกี่ยวกับสถาบันการเงินชุมชน

รังสรรค์ ปิติปัญหา (2543) ได้แบ่งธุรกิจชุมชนด้านการเงิน หรือองค์กรทางการเงินชุมชนออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกันคือ (1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อยู่ภายใต้การส่งเสริมของกรมพัฒนาชุมชน (2) ธนาคารหมู่บ้าน อยู่ภายใต้การส่งเสริมของสมาคมพัฒนาหมู่บ้านมูลนิธิเผยแพร่วิถีชีวิตประเสริฐและองค์กรอื่นๆ (3) เครดิตยูเนียน อยู่ภายใต้การส่งเสริมของชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย (4) กลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิต กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

ในขณะเดียวกัน คุณสุวิทย์ คุณกิตติ (2548) ได้ให้แนวคิด สถาบันการเงินชุมชนว่า หมายถึง สถาบันการเงินของชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการแก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งอาจให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และใช้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินทั่วไปตามวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน และรูปแบบ ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้โดยมีแนวความคิดจากเงินทุนที่ได้จากสมาชิก ได้แก่ เงินรับฝากเงินหุ้น หรือเงินสนับสนุนจากรัฐบาล รวมไปถึงเงินกู้ยืมจากแหล่งอื่น นำเงินรวมกันตั้งสถาบันการเงินชุมชนแล้วบริหารจัดการเงินทุนเหล่านั้นให้เกิดผลกำไร นำผลกำไรมาพัฒนาสถาบันการเงิน จัดสรรสวัสดิการให้แก่ชุมชน และแบ่งปันผลประโยชน์คืนแก่สมาชิก

สถาบันการเงินชุมชนได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเก็บออมทรัพย์ที่มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีผลตอบแทนที่เหมาะสม ให้เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและบรรเทาความเดือดร้อน ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยให้มีการเสริมสร้างสวัสดิการ และสวัสดิภาพของชุมชน ควบคู่กับการเสริมสร้างระเบียบวินัยทางการเงิน มีการให้คำแนะนำปรึกษาด้านการเงินชุมชน และให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของสถาบันการเงินชุมชนในการสร้างสินทรัพย์และการลดปัญหาความยากจน ในกานา นั้น มีบทบาทมากต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนยากจน และเป็นส่วนช่วยให้ครัวเรือนที่ยากจนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนและสามารถทำการลงทุนในธุรกิจขนาดเล็กของตนเองได้มากขึ้นซึ่งจะเป็นการสร้างสินทรัพย์แก่คนยากจน อันจะเป็นการลดระดับความยากจนลง ผู้ที่เป็นสมาชิกของ Microfinance กรณีศึกษา Sinapi Aba Trust จะได้รับประโยชน์จากเงินกู้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังทำให้มีโอกาสในการเข้าร่วมอบรมต่างๆ ซึ่งจะทำให้มีทักษะในการเป็นผู้บริหารกิจการและการจัดการธุรกิจของตนเอง (Adjei et al. (2009) ขณะที่ Dimoso P. J. &

Masanyiwu Z.S. (2008) ได้ทำการศึกษาบทบาทความสำคัญของสถาบันการเงินชุมชนขนาดเล็ก (Microfinance) ในการลดความยากจนในประเทศแทนซาเนีย : กรณีของธนาคารพาณิชย์ Akiba ซึ่งการวิเคราะห์ปัญหาของการวิจัยครั้งนี้ คือ ใครมีการเข้าถึงเรื่องของสินเชื่อ ผู้ที่ทำจะประสบความสำเร็จในกิจการได้อย่างไร และสิ่งที่จะประสบความสำเร็จในพัฒนาในการลดความยากจนในด้านการมีรายได้ การจ้างงาน การศึกษา และที่อยู่อาศัยเป็นอย่างไร โดยผลการศึกษาพบว่าคนยากจนส่วนใหญ่ของประเทศไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อจากธนาคารได้เพราะว่าคนจนส่วนใหญ่ขาดหลักทรัพย์มาค้ำประกัน ไม่ได้เป็นเจ้าของกิจการ ไม่มีเงินเดือนประจำ ไม่มีเงินออมในบัญชีของธนาคาร ซึ่งการกู้เงินของธนาคารจะต้องฝากเงินในบัญชีรายสัปดาห์หรือมีบัญชีฝากออมทรัพย์พิเศษซึ่งจะต้องเป็นหลักประกันในการกู้เงิน อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างได้ระบุว่าคนจนที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน (สินเชื่อ) จะไม่สามารถทำให้คนจนประสบความสำเร็จในกิจการใดๆ ในขณะที่ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของ Microfinance ในการลดปัญหาความยากจนมีประสิทธิภาพน้อยมาก เป็นเพราะว่าการส่งเสริมของภาคองค์กรต่างมีน้อยประกอบกับการคัดกรองของคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชน (Microfinance) ดังนั้นธนาคารพาณิชย์ควรส่งเสริมให้คนจนกู้ยืม โดยการทบทวนเงื่อนไขหลักประกันและการลดอัตราดอกเบี้ย นอกจากนี้รัฐบาลควรพิจารณาในการจัดตั้งกองทุนอิสระช่วยคนจนรวมทั้งเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน (Microfinance) ให้มากขึ้น

ส่วนการศึกษาในประเทศไทย ความยากจนในสังคมไทย ปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบ ซึ่งสรุปได้ว่า ความยากจนในสังคมไทยเกิดจากความไม่เป็นธรรมในสังคมไม่ใช่เรื่องที่เกิดมาจนแต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สลับซับซ้อน โครงสร้างที่ทำให้คนอับจนและไม่หายจากความยากจน ซึ่งเราต้องยอมรับว่าความยากจนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและต้องหาให้ได้ว่าโครงสร้างอะไรที่ทำให้คนจน ซึ่งรวมทั้งข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือแม้แต่การปรับเปลี่ยนคุณค่าของคนจนในสังคมก็ต้องพยายามสร้างทัศนคติในทางที่ดีให้เกิดขึ้นให้เกิดการเคารพคุณค่าของความเป็นคนและสิทธิมนุษยชนที่พึงมีเกียรติเท่าเทียมกัน แนวทางแก้ไขทางหนึ่งคือต้องจัดโครงสร้างการศึกษาใหม่ที่เป็นการศึกษาที่มีโครงสร้างทางปัญญาใหม่ซึ่งเน้นความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริง (ประเวศ วะสี, 2545) ขณะที่ปัญหาการกระจายรายได้และปัญหาความยากจนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของไทยคือ กลไกและการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่สามารถกระจายประโยชน์ (trickle down) ต่อประชากรกลุ่มต่างๆได้อย่างทั่วถึง การกระจายรายได้ยังคงมีความเหลื่อมล้ำกันมาก จำนวนคนจนในปี พ.ศ. 2545 ลดลงเหลือ 5.7 ล้านคน โดยคนจนร้อยละ 86 อยู่ในภาคชนบท นโยบายมหภาคโดยเฉพาะนโยบายด้านการคลัง เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการ สถานการณ์ และข้อเท็จจริงที่ปรากฏในปัจจุบันสนับสนุนทฤษฎีและแนวคิด ที่เสนอให้รัฐหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มุ่งสนับสนุนคนจน (Pro-poor Growth) โดยการใช้นโยบายมหภาค และการสร้างความเติบโตของภาคเศรษฐกิจหลัก ที่เอื้ออำนวยให้เกิดการกระจายประโยชน์ให้ทั่วถึงกลุ่มคนยากจน ในกรณีของประเทศไทย คือการสร้างเชื่อมโยงระหว่างภาคเศรษฐกิจ

สมัยใหม่ และภาคเกษตรหรือภาคชนบท ซึ่งเป็นแหล่งกระจุกตัวของปัญหาความยากจน (สมชัย จิตสุชน, 2546)

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสถาบันการเงินชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการค้นคว้า รวบรวมความคิดเห็น ข้อมูลต่างๆ จากเอกสารตำรา บันทึกรายงานการประชุมสัมมนา เอกสารทางราชการ รวมทั้งผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสถาบันการเงินชุมชนกับการแก้ไขปัญหา โดยการใช้หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้า คือ 1) พิจารณาความสำคัญจากชื่อเรื่องว่ามีความเกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกับหัวข้อ/ประเด็นในการวิจัยมากน้อยเพียงใด 2) พิจารณาความใหม่/เป็นปัจจุบัน โดยพิจารณาจากปี พ.ศ. หรือ ค.ศ.ของการพิมพ์ 3) พิจารณาระบบการอ้างอิงของการเขียนเอกสารว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมได้หรือไม่ 4) หาความรู้ที่ถูกต้องเชื่อถือได้ ไม่มีผิดพลาดบกพร่อง ที่อาจพิจารณาจากข้อความที่เกี่ยวกับประเด็นที่ตนเองมีความรู้ (สายยศ และอังคณา สายยศ, 2528) ในการเลือกวิธีการสืบค้นจะใช้ Search Engine ต่างๆ อาทิ Google.com หรือ Yahoo.com ฯลฯ ในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งฐานข้อมูลต่างๆ และนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น โดยเครื่องมือที่ใช้คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ฯ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ด้วยวิธีการทางสถิติแบบง่าย เช่น ค่าสถิติร้อยละ ผลรวม ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ในรูปกราฟ เป็นต้น

ผลการศึกษา

1. สถานการณ์ความยากจนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ความยากจนโดยรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง โดยในปี 2554 สัดส่วนคนจนลดลงเป็น ร้อยละ 7.75 หรือประมาณ 5 ล้านคน ในขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อหัวของคนยากจนในประเทศไทยในปี 2553 เพิ่มขึ้นจาก 1582 บาท/คน/เดือน ในปี 2552 เพิ่มขึ้นเป็น 1,678 บาท/คน/เดือนในปี (ภาพที่ 1) หากพิจารณาจะพบว่า เป็นผลมาจากเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวดีขึ้นจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกและการดำเนินมาตรการของรัฐบาลในการช่วยเหลือค่าครองชีพและการจัดสวัสดิการสำหรับกลุ่มด้อยโอกาสที่มีความทั่วถึงมากขึ้นใน ปี 2554 ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการปรับตัวอย่างชัดเจนโดยขยายตัวร้อยละ 7.8 ส่งผลทำให้การส่งออกของไทยขยายตัวมากและปัจจัยสนับสนุนภายในประเทศ ได้แก่ การดำเนินมาตรการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องของรัฐบาลของอดีตนายกอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ การดำเนินนโยบายการเงินและการคลังมีความอ่อนคลาวยมากขึ้น ราคาสินค้าเกษตรดีขึ้นตามภาวะตลาดโลกและการรักษาเสถียรภาพราคาภายในประเทศ ประกอบกับปัญหาการเมืองที่คลี่คลายลงมากในช่วงครึ่งหลังของปี ซึ่งทำให้ช่องว่างความยากจนดีขึ้น

ในขณะที่เศรษฐกิจฟื้นตัวทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นและมีการปรับเพิ่มค่าจ้างแรงงานตามนโยบายของรัฐ ประกอบกับราคาสินค้าเกษตรที่ดีขึ้น แต่ขณะเดียวกันการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลเพื่อลดค่าครองชีพและการจัดสวัสดิการต่างๆ แก่ประชาชนยังคงดำเนินการต่อเนื่อง และมีความครอบคลุมกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั่วถึงมากขึ้น จึงส่งผลให้จำนวนคนยากจนลดลงอย่างต่อเนื่องเหลือ 5.77 ล้านคน ในปี 2554 จากสัดส่วน คนจนที่ลดลงเป็นร้อยละ 8.12 หรือ 5.27 ล้านคนในปี 2552 ทั้งนี้แม้ว่าในปี 2551 ราคาน้ำมันและราคาอาหารเพิ่มสูงขึ้นและภาวะเศรษฐกิจโดยรวมชะลอตัวจากผลกระทบจากปัญหาการเมืองภายในประเทศและเริ่มมีผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่งผลให้ความยากจนเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 8.95 ของประชากรทั้งประเทศ แต่ในปี 2552 ซึ่งเศรษฐกิจไทยประสบปัญหาโดยหดตัวร้อยละ 2.3 (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2554) อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้ดำเนินมาตรการหลายด้านเพื่อลดผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยรุนแรงมากขึ้นก็ได้ช่วยพยุงสถานการณ์ไม่ให้ปัญหาความยากจนรุนแรงขึ้น โดยการให้ความช่วยเหลือค่าครองชีพและการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ แก่ประชาชน เช่น เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนพิการ การลดภาระค่าใช้จ่ายน้ำประปาและไฟฟ้าของครัวเรือน การให้บริการรถไฟ และรถเมล์ฟรี เป็นต้น การช่วยค่าครองชีพในหลายด้านทำให้เส้นความยากจนมีระดับค่าใช้จ่าย (รายได้) ที่ต่ำกว่าในกรณีที่ไม่มี การช่วยค่าครองชีพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สัดส่วนคนจนลดลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

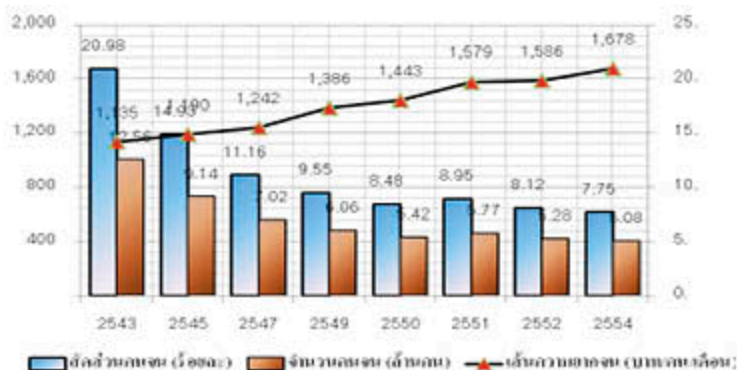
อย่างไรก็ตาม ยังมีกลุ่มเสี่ยงที่มีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนเพียงเล็กน้อยถึงประมาณ 5 ล้านคน ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะตกอยู่ในภาวะยากจนได้ง่ายหากเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ร้ายแรงและภาวะวิกฤตเศรษฐกิจอีกครั้ง ซึ่งเรียกว่า “คนเกือบจน” โดยมักจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากภาวะมากกว่ากลุ่มที่ยากจนเรื้อรังเสียอีก ดังนั้นเมื่อพิจารณารวมทั้งคนจนและคนเกือบจน พบว่าความยากจนยังคงเป็นปัญหาที่มีลำดับความสำคัญของประเทศไทย เพราะเป็นปัญหาของประชาชนมากถึง 10 ล้านคน

รายได้ (บาท/คน/เดือน) ราบ

ร้อยละ, จำนวนคนจน (ล้านคน)

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (ออนไลน์). และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(ออนไลน์).

ภาพที่ 1 เส้นความยากจน สัดส่วนคนจน จำนวนคนจน พ.ศ. 2543 - 2554

2. สถาบันการเงินชุมชนที่มีอยู่ในประเทศไทย

สถาบันการเงินชุมชนนับว่าเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สำคัญของรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนโดยเฉพาะประชาชนในชนบทที่อยู่ห่างไกลจากความเจริญ ซึ่งประชากรกลุ่มนี้ถือว่ามีจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งประเทศ โดยรายได้ต่อหัวประชาชนต่ำ ซึ่งสถาบันการเงินชุมชนที่ให้บริการแก่ประชาชนในชนบทนั้น มีหลายประเภทที่ประชาชนในชนบทสามารถเข้าถึงได้ คือ

(1) สหกรณ์ออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสนับสนุนการออมในหมู่สมาชิก โดยเน้นให้สมาชิกนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่าย มาออมไว้กับสหกรณ์เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ในรูปเงินค่าหุ้นและเงินฝาก เมื่อสมาชิกมีความต้องการด้านการเงินก็สามารถกู้ยืมจากสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์มักจัดตั้งขึ้นในกลุ่มอาชีพหรือหน่วยงานเดียวกัน สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์จะเป็นคนในหน่วยงานเดียวกันและมีเงินเดือนประจำ ทั้งนี้การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2543 สหกรณ์ออมทรัพย์มีจำนวนทั้งสิ้น 1,348 สหกรณ์ มีสมาชิกประมาณ 2.2 ล้านคนทั่วประเทศ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2543)

(2) สหกรณ์เครดิตยูเนียน เป็นสหกรณ์อีกประเภทหนึ่งโดยจัดตั้งขึ้นจากความสมัครใจของสมาชิกที่อยู่ในวงสัมพันธ์เดียวกัน เช่น ชุมชนเดียวกัน ประกอบอาชีพในโรงงาน บริษัท หรือสถาบันการศึกษาเดียวกัน ดำเนินการภายใต้หลักประชาธิปไตย คือ หนึ่งคนหนึ่งเสียง สมาชิกจะสะสมทรัพย์ร่วมกันเพื่อเป็น ทุนดำเนินการให้สมาชิกที่มีความเดือดร้อนเป็นผู้กู้ยืมนำไปใช้ คณะกรรมการบริหารได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิก และโดยสมาชิกของสหกรณ์เองผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะได้รับการจัดสรรสู่มวลสมาชิกในรูปแบบของดอกเบี้ย เงินปันผล และสวัสดิการต่างๆ ซึ่งมีอุดมการณ์ คือ ส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิก จัดหาทุนและบริการสินเชื่อ

เพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ ทำหรือจัดหาปัจจัยการผลิต รวมซื้อรวมขายสินค้าและบริการของสมาชิก รวมทั้งจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคหรือแปรรูปผลผลิตของสมาชิก ร่วมมือกับสหกรณ์อื่น ชุมชนสหกรณ์ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย องค์กรชุมชน ภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐ เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกิจการของสหกรณ์ และส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกและชุมชน (ชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย, ออนไลน์)

(3) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้รับการส่งเสริมจากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีการจัดตั้งเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2517 โดยมุ่งเน้นให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันออมเงินเพื่อเป็นกองทุนให้กู้ยืมสำหรับพัฒนาอาชีพของสมาชิก ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมโดยสอนคนให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือผู้อื่นในด้านเศรษฐกิจและสังคม ในการประหยัด และเก็บออมเงิน แล้วนำมาสะสม รวมกันเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อเป็นทุน สำหรับสมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว โดยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีเป้าหมายคือ การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุนโดยรวมกลุ่มออมเงินแล้วนำไปทำทุน การนำเงินทุนไปดำเนินการด้วยความขยัน ประหยัดและถูกต้อง เพื่อให้ได้ทุนคืน และมีกำไรเป็นรายได้การลดต้นทุนในการครองชีพ โดยการให้มีการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด เป็นการรวมกันซื้อและขาย สามารถลดต้นทุนในการซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (กรมการพัฒนาชุมชน, ออนไลน์)

(4) กลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ เช่น กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนเมือง เป็นองค์กรการเงินชุมชนที่มีการจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเช่นเดียวกับองค์กรการเงินชุมชนประเภทสำคัญที่กล่าวข้างต้นแต่ก็มีชื่อแตกต่างกันออกไปซึ่งเป้าหมายส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องของการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้กับสมาชิกที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนอื่นๆ ที่มีอยู่ได้ และช่วยเกษตรกรสามารถซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อทำการผลิตได้

จากได้กล่าวมาข้างต้น พบว่าเป้าหมายหลักของสถาบันการเงินชุมชนแต่ละประเภทมีเป้าหมายที่เหมือนกันคือ 1) ต้องการพัฒนาศักยภาพการให้บริการทางการเงินไม่ว่าจะเป็นการออมของสมาชิก การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ รวมไปถึงการให้สวัสดิการต่างๆ กับคนจำนวนมากของประเทศ ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นคนที่มีฐานะยากจน 2) ต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตคนจนให้ดีขึ้นกว่าเดิม คือมีปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต และ 3) ต้องการพัฒนาศักยภาพความรู้ การประกอบอาชีพ และส่งเสริมการขายผลผลิตทางการเกษตรของคนยากจนในราคาสูงกว่าตลาด ด้วยเหตุนี้สถาบันการเงินชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนยากจนให้ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามสถานการณ์ของการดำเนินงานของสถาบันการเงินบางประเภทมีแนวโน้มที่ลดลง

3. สถิติการจัดตั้งสถาบันการเงินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากรูปภาพที่ 2 ของการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนย้อนหลัง 5 ปี พบว่า ในปี 2550

มีจำนวนสหกรณ์เครดิตยูเนียนจำนวน 282 กลุ่ม แต่ในปี 2554 มีจำนวน 440 กลุ่ม ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 158 กลุ่ม โดยสหกรณ์เครดิตยูเนียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ใน 5 ปีซ้อนหลัง เนื่องจากความนิยมในสถาบันการเงินประเภทนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้น เพราะการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนมีประสิทธิภาพสูงกว่าสถาบันการเงินประเภทอื่นๆ ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์เครดิตยูเนียนต่ำกว่าสถาบันการเงินทั่วไป และสหกรณ์ประเภทนี้มีแหล่งทุนเอกชนให้การสนับสนุนมากกว่าสถาบันการเงินอื่น ทำให้มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ส่งผลให้จำนวนสหกรณ์เครดิตยูเนียนเติบโตเร็วกว่าสถาบันการเงินอื่น ในขณะที่สหกรณ์ออมทรัพย์มีแนวโน้มที่ลดลง จะเห็นได้จาก ในปี 2550 มีจำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เปิดกิจการ 1,395 สหกรณ์ แต่ปี 2554 มีจำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์เหลือเปิดกิจการ 1,375 สหกรณ์ ลดลง 20 สหกรณ์ เป็นผลมาจากความนิยมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับ ความยุ่งยากในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งเน้นเฉพาะอาชีพที่มั่นคงในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ทำให้อาชีพเกษตรกร หรือรับจ้าง ไม่มีโอกาสเข้าถึงได้

ขณะที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีจำนวนลดลงเช่นกัน เห็นได้จากในปี 2550 มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เปิดกิจการ 33,237 กลุ่ม แต่ปี 2554 มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเหลือเปิดกิจการ 20,652 กลุ่ม ลดลง 12,585 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวนไม่น้อยที่ต้องล้มเลิกกิจการ อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ แต่สาเหตุที่พบบ่อยที่สุดคือการขาดทุน การยกยอก การบริหารจัดการกลุ่มขาดประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ในการทำบัญชี และการสนับสนุนของภาครัฐบาล ให้ความสำคัญน้อย แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 จำนวนสถาบันการเงินชุมชนแต่ละประเภท พ.ศ. 2550 - 2554 รายปี

ที่มา: กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ออนไลน์) และกรมการพัฒนาชน (ออนไลน์).

4. บทบาทของสถาบันการเงินชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน

จากการศึกษาและการค้นคว้างานวิจัยหลายๆ งานที่ผ่านมา พบว่าบทบาทของสถาบันการเงินชุมชนต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนมีดังนี้ สถาบันการเงินชุมชนมีบทบาทสูงในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพราะเป็นแหล่งเงินทุนให้ผู้มีรายได้น้อยนำไปลงทุนในการประกอบอาชีพ (Aubert, 2009) ซึ่งช่วยส่งเสริมให้มีการจ้างงานในครัวเรือนและยังเป็นแหล่งสินเชื่อให้กับภาคเกษตร ขณะที่การศึกษา Morduch ในปี 1995 ได้สรุปความสำคัญของบทบาทสถาบันการเงินชุมชนว่า ทำให้ผลผลิตและรายได้เกษตรกรเพิ่มสูงขึ้นและ ลดความยากจนของครัวเรือนเกษตรกรได้จริง สำหรับการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินชุมชนนั้น ทำให้มีการกระจายการลงทุนสู่ชนบท ทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การศึกษาของ Hiatt and Woodworth ในปี 2006 ได้อธิบายผลของการศึกษาว่าบทบาทของสถาบันการเงินชุมชนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยสถาบันการเงินจะจัดสรรผลกำไรส่วนหนึ่งตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ เช่น ภัยธรรมชาติ เป็นต้น บทบาทดังกล่าวได้ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำได้อย่างมีนัยสำคัญ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลในหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศในแถบแอฟริกาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนโดยเฉพาะภาคการเกษตร (Kevane, 2001) และมีหลายประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น บังกลาเทศ กานา กลุ่มประเทศในแถบทวีปแอฟริกา และประเทศในเอเชีย เช่น มาเลเซีย และจีน เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็ดีหากรัฐต้องการใช้สถาบันการเงินชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำลายวัฏจักรความยากจนโดยรัฐบาลต้องไม่เข้าไปแทรกแซงการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ (Morduch, 2000)

นอกจากบทบาททางเศรษฐกิจแล้ว กลุ่มออมทรัพย์ยังมีบทบาททางสังคม เช่น การลดความไม่เสมอภาคหรือความเหลื่อมล้ำทางสังคม (Zeller, 1999) ที่เห็นได้ชัดก็คือ การดำเนินงานของ Grameen Bank ในประเทศบังกลาเทศ ที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยเฉพาะสตรีแม่บ้านให้มีบทบาททัดเทียมกับผู้ชายรวมถึงการเป็นองค์กรที่สร้างโอกาสทั้งด้านอาชีพและการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสทั้งในเมืองและชนบท (Hartarska, 2005)

ในกรณีของประเทศไทย พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์แม้จะมีเป้าหมายเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ในครัวเรือนที่ยากจน โดยพยายามที่จะให้คนกลุ่มนี้ได้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีข้อจำกัดน้อยมากเช่น ดอกเบี้ยต่ำ ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน แต่กลุ่มคนยากจนยังได้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกน้อยกว่ากลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เพราะการบริหารงานส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับคนกลุ่มนี้ (Menkhoff and Rungruxsirivorn, 2010)

บทสรุป

สถานการณ์ความยากจนของประเทศไทย ที่มีความสำคัญต่อสถาบันการเงินชุมชนต่อการพัฒนาของชุมชนและลดปัญหาความยากจนเพื่อเป็นประโยชน์ของเกษตรกรจากสถานการณ์

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความยากจนโดยรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงในปี 2554 คนจนลดลงเป็นร้อยละ 7.75 หรือประมาณ 5 ล้านคน มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวในปี 2554 เพิ่มขึ้นจาก 1,582 บาท/คน/เดือน ในปี 2552 เพิ่มขึ้นเป็น 1,678 บาท/คน/เดือน พบว่าการที่มีความยากจนลดลงเกิดจากเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวดีขึ้น ซึ่งมีผลมาจากการดำเนินมาตรการของรัฐบาลในการช่วยเหลือค่าครองชีพ และการจัดสรรสวัสดิการให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในปี 2554 ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.8 ทำให้ช่องว่างความยากจนดีขึ้น

สถาบันการเงินชุมชนที่มีอยู่ในประเทศไทยนับว่าเป็นทางเลือกอย่างหนึ่งของรัฐบาลที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งจะมีสถาบันการเงินหลายประเภทที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ อาทิ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ เช่น กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ชุมชน จากสถิติการจัดตั้งสถาบันการเงินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะสังเกตเห็นว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียน มีจำนวนสถาบันการเงินชุมชนที่มีจำนวนอัตราการจัดตั้งเพิ่มขึ้นใน ปี 2550, 2551, 2552 และมีอัตราการจัดตั้งที่ลดลงในปี 2553, 2554 และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีจำนวนสถาบันการเงินชุมชนที่มีจำนวนอัตราการจัดตั้งที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2550-2554 ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์จะมีจำนวนสถาบันการเงินชุมชนที่มีจำนวนอัตราการจัดตั้งที่ลดลงตั้งแต่ปี 2550-2554 ซึ่งจะเห็นได้ว่าสหกรณ์เครดิตยูเนียน และ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีอัตราการจัดตั้งเพิ่มขึ้น เพราะเป็นสถาบันที่ช่วยลดความยากจนให้กับเกษตรกรในชุมชน ส่วนกลุ่มออมทรัพย์จะมีจำนวนอัตราการจัดตั้งที่ลดลง เนื่องจากเกษตรกรที่ยากจนได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกน้อยกว่ากลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เพราะว่าการบริหารงานส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับคนกลุ่มนี้

อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาความยากจนนั้นต้องใช้สถาบันการเงินชุมชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหา โดยจากการศึกษายังพบว่าบทบาทของสถาบันการเงินชุมชนต่อการแก้ไขปัญหา นั้นประกอบด้วย เป็นแหล่งเงินทุนให้ผู้มีรายได้น้อยนำไปลงทุนในการประกอบอาชีพทำให้มีการกระจายการลงทุนสู่ชนบท ทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยจัดสรรผลกำไรส่วนหนึ่งตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ และการลดความไม่เสมอภาคหรือความเหลื่อมล้ำทางสังคม ที่เห็นได้ชัดก็คือ การดำเนินงานของ Grameen Bank ในประเทศบังกลาเทศ ที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยเฉพาะสตรีแม่บ้านให้มีบทบาททัดเทียมกับผู้ชาย รวมถึงการเป็นองค์กรที่สร้างโอกาสทั้งด้านอาชีพและการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสทั้งในเมืองและชนบท

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่อนุเคราะห์การนำเสนอผลงานในครั้งนี้ รวมถึงรองศาสตราจารย์ รศ.อารีย์ เชื้อเมืองพาน ที่ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการทำบทความเชิงวิชาการ รวมไปถึงการเขียนบทความ

เอกสารอ้างอิง

- นิตยา เทพสำราญ. (2545). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานและความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย จำกัด. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นันทกา นันทวิสัย. (2552). การศึกษาเปรียบเทียบภาวะการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร. สารนิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีระชาติ บัวขาว และคณะ. (2549). ความคิดเห็นของลูกค้านำร่องรูปแบบการลงทุนออมเงินกรมธรรม์ ประกันชีวิตในรูปแบบสะสมทรัพย์ของบริษัทประกันชีวิต กรณีศึกษาในเขตเทศบาลเมืองสระบุรี. โครงการตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพแผนกวิชาการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี.
- ประเวศ วะสี. (2545). ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะความยากจน. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาและสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม.
- รังสรรค์ ปิติปัญญา. (2543). แนวทางการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนและเครือข่ายเพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน. วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 7: 148-160.
- มูลนิธิกลุ่มเกษตรกรแห่งประเทศไทย. (2541). กลุ่มออมทรัพย์ภาคเหนือ. เอกสารประกอบการเสวนาเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ภาคเหนือ ณ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ 24 มิถุนายน 2541.
- สมชัย จิตสุชน. (2546). การกระจายรายได้ ความยากจน: ปัญหาและแนวทางแก้ไข. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์. 3: 66-92.
- สาคร ศรีสวัสดิ์. (2543). องค์กรการเงินชุมชน: บทสำรวจสถานะความรู้ภูมิศึกษาภาคเหนือ. บทความเพื่อนำเสนอการประชุมวิชาการประจำปี 2543. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่.
- สุเทพ พันประสิทธิ์. (2546). แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของความยากจน. วารสารสุทธิปริทัศน์ เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 51: 101-112.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). สรุปผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2549. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2550). ข้อมูลเศรษฐกิจเกษตร. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สุวิทย์ คุณกิตติ. (2548). หลักการพัฒนากองทุนเป็นสถาบันการเงินชุมชน. สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). สรุปผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2554. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- อังคณา สายยศ . (2528). หลักการวิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา (ฝ่ายวัดผลและวิจัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร,
- อารีย์ เชื้อเมืองพาน และคณะ. (2554). ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ของกลุ่มออมทรัพย์ในเขตภาคเหนือ ตอนบน. สำนักวิจัยส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. ข้อมูลสหกรณ์ในประเทศไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.cpd.go.th/map_detail.htm. (2 กุมภาพันธ์ 2555).
- กรมการพัฒนาชุมชน. แนวทางการดำเนินงานโครงการบูรณาการแผนชุมชน: เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://region3.prd.go.th/problem-poor/plan.htm>. (1 กุมภาพันธ์ 2555).
- แซพพิลา สวรรณกนิษฐ์. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำกัด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย. การสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.fsct.th.com/001th.htm>. (2 กุมภาพันธ์ 2555).
- ชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย. ประวัติความเป็นมาของเครดิตยูเนียน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://cultthai.coop/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=5&lang=th. (2 กุมภาพันธ์ 2555).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ข้อมูลรายได้ประชาชาติ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.odd.go.th/Thaihtml/05022007/PDF/PDF01/index.htm. (วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2555).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.odd.go.th/Thaihtml/05022007/PDF/PDF01/index.htm. (วันที่ 11 ธันวาคม 2555).
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2553. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/portals/0/tasks/eco_crowd/Poverty&Inequality%202010.pdf. (วันที่ 1 มกราคม 2555).
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. รายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังประจำปี 2554. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.fpo.go.th/FPO/index2.php?mod=Category&file=categoryview&categoryID=CAT0001203>. (วันที่ 1 มกราคม 2555).
- Adjei, J. K., Arun, T. G. and Hossain, F. (2009). "The role of microfinance in asset-building and poverty

- Reduction." BWPI Working Paper Series, Brooks World Poverty Institute, University of Manchester, forthcoming.
- Aubert, C., de Janvry, A. and Sadoulet, E. 2009. "Designing Credit Agent Incentives to Prevent Mission Drift in Pro-poor Microfinance Institutions." *Journal of Development Economics*. 90: 153-162.
- Hartarska, V. 2005. "Governance and Performance of Microfinance Institutions in Central and Eastern Europe and the Newly Independent States." *World Development*. 33: 1627-1643.
- Hiatt, S.R. and Woodworth, W.P. 2006. "Alleviating Poverty Through Microfinance: Village Banking Outcomes in Central America." *The Social Science Journal*. 43: 471-477.
- Joseph, K.A., Arun T. and Hossain, F. 2009. "The Role of Microfinance in Asset-Building and Poverty Reduction: The Case of Sinapi Aba Trust of Ghana," *Brooks World Poverty Institute Working Paper Series 8709*, BWPI, The University of Manchester.
- Kevane, M. and Wydick, B. 2001. "Microenterprise Lending to Female Entrepreneurs: Sacrificing Economic Growth for Poverty Alleviation?" *World Development*. 29: 1225-1236.
- Menkhoff, L. and Rungruxsirivorn O. 2010. "Do Village Funds Improve Access to Finance? Evidence from Thailand." *World Development*. 39: 110-122.
- Morduch, J. 2000. "The Microfinance Schism." *World Development*. 28: 617-629.
- Morduch, J. 1995. "Income Smoothing and Consumption Smoothing." *Journal of Economic Perspectives*. 9: 103-114.
- Townsend D.E. 1979. "Colposcopy in Pregnancy." *Contemporary Obstetrics and Gynecology*. 14: 100-3.
- World Bank. 2000. *World Development Report 2000/2001: Attacking Poverty*. New York: Oxford University Press for the World Bank.
- Zeller, J. 1999. *Particle Verbs, Local Domains, and a Theory of Lexical Licensing*. Ph.D. dissertation, University of Frankfurt.
- Dimoso, P. J. and Masanyiwa, Z.S. 2008. *A Critical Look at the Role of Micro Finance Banks in Poverty Reduction in Tanzania: A Case of Akiba Commercial Bank Limited*. [Online]. Available: <http://www.eldis.org/vfile/upload/1/document/0811/MICRO-INACE%20PAPER.pdf>. (วันที่ 22 พฤศจิกายน 2554).

การบริหารจัดการตลาดนัด มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา The Management of Phranakhon Si Ayutthaya Weekend Market

ปราณี ดันประยูร | สมเกียรติ แดงเจริญ

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้จำหน่ายสินค้าและผู้ซื้อสินค้าที่ตลาดนัดมหาวิทยาลัย และ 2) การบริหารจัดการตลาดตามความคิดเห็นของผู้จำหน่ายสินค้าและผู้ซื้อสินค้า กลุ่มตัวอย่างคือผู้จำหน่ายสินค้าที่ผ่านการคัดเลือกและมาจำหน่ายสินค้าภายในตลาดนัดมหาวิทยาลัยจำนวน 180 ราย และผู้ซื้อสินค้าจำนวน 400 ราย เครื่องมือคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาเพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ 41 ปีขึ้นไป สินค้าที่จำหน่ายส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เข้ามาจำหน่ายสินค้าในตลาดโดยติดต่อขออนุญาตโดยตรงกับมหาวิทยาลัยและมีประสบการณ์ในการขายสินค้าที่ตลาดนัดมากกว่า 4 ปี ผู้จำหน่ายสินค้ามีความเห็นต่อการบริหารจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผู้ซื้อสินค้าพบว่าผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 21 – 30 ปีเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาและช่วงเวลาที่มักเลือกซื้อสินค้ามากที่สุดคือ 10.01 – 12.00 น. ความคิดเห็นของผู้ซื้อที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดนัดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : การบริหารจัดการตลาดนัด มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Abstract

The purposes of this research were to explore the goods sellers and the buyer's opinions on management of the Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University weekend market. The samples consisted of 2 groups: 180 goods sellers and 400 consumers, were selected by accidental sampling under study. The research instruments were questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation. The research findings were as follows: the majority of goods sellers were female, aged over 41 years old, products sold mainly clothing and costumes, available by contacting the applicant directly to the university, and experience in sales more than four years. The goods sellers' opinions overall on weekend market management were at medium level. The buyers side found that the majority of buyers were female, aged 21-30 years, were students of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, and often purchase during

10.01 to 12.00 am. The buyer's opinion overall on weekend market management were at medium level.

Keywords : Management Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University weekend market

บทนำ

การจัดตลาดนัดเสาร์-อาทิตย์ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเริ่มราวปี พ.ศ. 2534 ช่วงที่ยังเป็นวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยาจัดเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของงานบริการชุมชน โดยจัดสถานที่ให้แม่บ้านเกษตรกรและแม่บ้านทั่วไปนำผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่ายในวันเสาร์และอาทิตย์ เมื่อได้รับความนิยมจากผู้ซื้อซึ่งประกอบด้วยอาจารย์และบุคลากรภายในนักศึกษาบุคลากรประจำการ (กศ. บป.) และบุคคลภายนอกมีการบอกต่อปากต่อปาก ทำให้ได้รับความนิยมมากขึ้น วิทยาลัยครูในสมัยนั้นจึงจัดให้มีการจำหน่ายทั่วไปบริเวณหน้าหอประชุมประมาณ 30 ร้าน เพื่อให้นักศึกษาและบุคลากรภายในหน่วยงานได้มีโอกาสใช้บริการโดยไม่ต้องเสียเวลาในการหาซื้อสินค้าต่างๆตลอดจนประชาชนทั่วไปได้ซื้อหาสินค้าอุปโภคบริโภคในราคาที่ไม่แพง ต่อมาได้มีการย้ายสถานที่จำหน่ายสินค้าจากหน้าหอประชุมไปยังบริเวณหน้าโรงเรียนสาธิตฯ ดังปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อขยายขนาดของตลาดรองรับความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก (สุนทร โพธิกุล, 2554)

การให้เข้าสถานที่จัดตลาดนัดของมหาวิทยาลัยเป็นการให้บริการแก่ชุมชนอีกรูปแบบหนึ่งที่จำเป็นต้องใช้กระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการทางธุรกิจ ทั้งนี้เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรต่างๆ ของมหาวิทยาลัย อันได้แก่ อาคารสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ได้เกิดประโยชน์ทั้งยังต้องตระหนักถึงภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยในฐานะเป็นสถานศึกษาอีกด้วย จากจุดเริ่มต้นของการจัดตลาดนัดเพื่อสนับสนุนพันธกิจด้านบริการชุมชนและสังคมของวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2534 จนถึงปัจจุบันการจัดตลาดนัดในมหาวิทยาลัยดำเนินการมาประมาณกว่า 20 ปี จำนวนร้านค้าขยายตัวเพิ่มจาก 30 ร้านเป็น 334 ร้านโดยประมาณ แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับตลาดนัดมหาวิทยาลัยฯ ในแง่มุมต่างๆ และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตลาดนัดพบว่าส่วนใหญ่แล้วมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับตลาดนัดในลักษณะของการศึกษาพฤติกรรมการซื้อขาย มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการตลาดนัดในสถาบันการศึกษาเพียง 1 รายเท่านั้นคือ การจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งๆ ที่สถาบันการศึกษาหลายแห่งต่างก็มีการจัดตลาดนัดมาเป็นเวลานานแล้ว เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ประจำสาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับตลาดนัดมหาวิทยาลัยฯ ทั้งในฐานะผู้ซื้อ และผู้บริหารเห็นว่าหากมหาวิทยาลัยได้มีการบริหารจัดการที่เหมาะสมจะทำให้การใช้ทรัพยากรต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตลาดนัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุ

วัตถุประสงค์ในการจัดตลาดนัดของมหาวิทยาลัย จึงสนใจและเห็นว่าศึกษาวิจัยการบริหารจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยจะสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตลาดนัดมหาวิทยาลัยให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งใช้เป็นกรณีศึกษาประกอบการเรียนการสอนด้านการบริหารจัดการธุรกิจอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้จำหน่ายสินค้า และผู้ซื้อสินค้าที่ตลาดนัดมหาวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้จำหน่ายสินค้า และผู้ซื้อสินค้า

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับตลาดนัด

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 433) ให้ความหมายไว้ว่า ตลาดนัดเป็นที่ชุมนุมเพื่อซื้อขายของต่างๆ ซึ่งมีได้ตั้งอยู่ประจำ จัดให้มีขึ้นเฉพาะวันที่กำหนดเท่านั้น

สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2542 : 7156-7159) ตลาดนัดเป็นสถานที่ที่กำหนดเพื่อเป็นที่ชุมนุมซื้อขายของต่างๆ กัน ซึ่งมีได้ตั้งอยู่ประจำ ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงกำหนดวันและสถานที่ขึ้นเองแบบหมุนเวียนสถานที่ไปยังที่ที่เหมาะสมจนครบทุกจุดแล้วย้อนกลับมาจัดที่แห่งแรกใหม่ หมุนเวียนอยู่เช่นนี้เป็นประจำตลอดไป

พอเจตร์ เรืองกลัด (2552 : 9) ให้ความหมายของตลาดนัดว่าเป็นตลาดที่จัดขึ้นเฉพาะวันและสถานที่ที่กำหนด อาจเป็นเพียงวันใดวันหนึ่งในสัปดาห์และจะเป็นเช่นนั้นไปจนเป็นที่รู้จักของคนในชุมชน ตลาดนัดก็คือแหล่งที่มีการซื้อขายสินค้า มีการกำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ที่แน่นอน และมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามสถานที่ต่างๆ ในหนึ่งสัปดาห์ อาจซ้ำกันบ้างในบางวันแต่ไม่เกินสองวัน และมีความหลากหลายของสินค้าที่แตกต่างจากตลาดสดทั่วไป

สำหรับ วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ให้ความหมายและความคิดเห็นเกี่ยวกับตลาดนัดว่า ตลาดนัด คือ ตลาด ที่มีการกำหนดวันเปิดซื้อขายเป็นบางวันหรือบางเวลา ปกติแล้วจะมีลักษณะเป็นตลาดสดซึ่งขายอาหารสดเป็นหลัก ในวันที่มีตลาดนัดจะมีผู้คนคึกคักทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย สินค้าอาจวางขายกับพื้นหรือวางบนโต๊ะหรือแผงที่สร้างขึ้นอย่างหยาบๆ นอกจากนี้ยังอาจมีรถกระบะวางขายสินค้าเบ็ดเตล็ดจำพวกของใช้ในครัวเรือนวางขายด้วย มักมีการขายอาหารปรุงเสร็จและขนมสำหรับผู้จับจ่ายซื้อขายในตลาดนัดด้วย

ตลาดนัดอาจจัดในสถานที่ที่แน่นอน หรือเปลี่ยนสถานที่ก็ได้ ความแตกต่างของตลาดนัดและตลาดสดก็คือ ตลาดสดนั้นเป็นตลาดที่มีสินค้าวางขายทุกวัน (อาจเว้นบางวันตามกำหนด) แต่ตลาดนัดมีกำหนดซื้อขายเพียงไม่กี่วันต่อสัปดาห์ หากเปิดขายเป็นประจำทุกวันก็จะไม่เรียกว่าตลาดนัด นอกจากนี้ตลาดนัดยังอาจขายสินค้าที่หลากหลาย ไม่จำเป็นต้องขาย

อาหารสดเพียงอย่างเดียว เช่น เลือผ้า แฉงหนังสือ เป็นต้น ปัจจุบันมีการเปิดตลาดนัดกว้างขวางขึ้น และมีการใช้คำว่าตลาดนัดสำหรับสินค้าอื่นๆ นอกเหนือจากอาหารสด เช่น ตลาดนัดรถยนต์ ตลาดนัดบ้านมือสอง ฯลฯ

ส่วน วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์ (2547) ให้ความหมายและความคิดเห็นเกี่ยวกับตลาดนัดว่า ตลาดนัด คือ ตลาดบกหรือตลาดน้ำ ที่จัดให้มีขึ้นเฉพาะวันและสถานที่ที่กำหนด อาจเป็นเพียงวันใดวันหนึ่งในสัปดาห์ และจะเป็นเช่นนั้นไปเรื่อยๆ จนเป็นที่รู้จักของคนในชุมชน ตลาดลักษณะนี้มีอยู่ทั่วไปทั้งในชนบทและตัวเมืองใหญ่ สำหรับสถานที่ที่ใช้เป็นตลาดนัดส่วนใหญ่จะใช้บริเวณลานวัด ซ้างๆ สวนสาธารณะ หรือบนทางเท้า ริมถนนที่มีรถวิ่งผ่านไปมา เพื่อให้ผู้สัญจรไปมา และคนในละแวกนั้นได้มาจับจ่ายซื้อของกันสะดวก ส่วนขนาดของตลาดนัดแต่ละแห่งก็ขึ้นอยู่กับความเจริญของชุมชนนั้นๆ เป็นสำคัญ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ตลาดนัดหมายถึง ตลาดที่มีการกำหนดวันเปิดซื้อขายเป็นบางวันหรือบางเวลา ปกติแล้วจะมีลักษณะเป็นตลาดสดซึ่งขายอาหารสดเป็นหลัก ในวันที่มีตลาดนัดจะมีผู้คนคึกคักทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย สินค้าอาจวางขายกับพื้นหรือวางบนโต๊ะหรือแผงที่สร้างขึ้นอย่างง่ายๆ นอกจากนี้ยังอาจมีรถกระบะวางขายสินค้าเบ็ดเตล็ดจำพวกของใช้ในครัว มาวางขายด้วย มักมีการขายอาหารปรุงเสร็จและขนมสำหรับผู้จับจ่ายซื้อขายในตลาดนัดด้วย

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ความหมายของการบริหารและการจัดการ

ธุรกิจหรือ องค์กร แสดงให้เห็นจากกลุ่มของบุคคลที่มาร่วมกันทำงานด้วยโครงสร้างและการประสานงาน เป็นหลักการชัดเจนแน่ชัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดเป้าหมายไว้ ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) เครื่องจักร (Machine) วิธีการ (Method) และการบริหาร (Management) โดย คำว่า “Management” อาจแปลว่า การจัดการหรือการบริหารหรือการบริหารจัดการก็ได้ ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แอโรลด์ คูนท์ และคณะ (Koontz, Harold., O. Donnell, Cyril and Heinz, Wehrick, 1982 : 3) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยทรัพยากรทางการจัดการที่มีอยู่ในองค์กร ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุม

แอนดรูว์ เจ ดูบริน (Andrew J. Dubrin, 1994 : 5) ให้ความหมายว่าการจัดการคือ กระบวนการใช้ทรัพยากรขององค์กร ให้องค์การมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์โดยผ่านโครงสร้างของการวางแผนและการตัดสินใจ การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม

กริฟฟิน (Griffin 1999) ระบุว่าการบริหารจัดการ (Management) หมายถึงชุดของหน้าที่ต่างๆ (A set of functions) ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

และประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) หมายถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า (Cost-effective) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) นั้นหมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Right decision) และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ควบคู่กัน

روبินส์ และ คูลเตอร์ (Robbins และ Coulter, 1999 : 9) กล่าวว่า การจัดการเป็นกระบวนการประสานและรวมกิจกรรมของงานต่างๆ เพื่อครบถ้วนสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพโดยบุคคลอื่นๆ

ความสำคัญของการบริหารจัดการ ในภาวะปัจจุบันวิทยาการต่างๆ มีความก้าวหน้า ประกอบกับความเป็นโลกาภิวัตน์ การบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องใช้หลักวิชาการตลอดจน เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เข้ามาช่วย มิใช่ประสบการณ์แต่เพียงอย่างเดียวดังเช่นอดีต แนวคิดด้านการบริหารจัดการหากได้นำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานย่อมจะเกิดคุณค่า หลายประการ คือ

1. คุณค่าในการประหยัด หมายถึงจะทำให้การใช้จ่ายเงินทุนเกิดประโยชน์สูงสุด ได้กำไร หรือผลตอบแทนสูงสุด ประหยัดทั้งคน เงิน วัสดุสิ่งของ และเวลา
2. คุณค่าในด้านประสิทธิภาพ การทำงานให้ลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือที่คาดไว้ เรียกว่าการจัดการนั้นมีประสิทธิภาพ แต่ผลสำเร็จของงานดังกล่าวนี้ อาจไม่ประหยัดหรือไม่ มีประสิทธิภาพได้ หากไม่ใช้หลักวิชาการเข้ามาช่วยในการจัดการ
3. คุณค่าในด้านประสิทธิผล หมายถึง การทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และให้ได้รับประโยชน์สูงสุดโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด
4. คุณค่าด้านความเป็นธรรม การจัดการงานหากปฏิบัติตามความพอใจของผู้จัดการ โดยมิได้ยึดหลักเกณฑ์และทฤษฎีต่างๆ เป็นหลัก ย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นโดยมิได้ตั้งใจ ทำให้ขวัญในการทำงานของคนในหน่วยงานไม่ดี ซึ่งจะส่งผลไปถึงคุณภาพของงาน ที่ปฏิบัติด้วย
5. คุณค่าในเกียรติยศชื่อเสียง ผู้จัดการที่ดีมีประสิทธิภาพในทุกสาขางานและในทุกระดับ ย่อมจะเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ตรงข้ามกับผู้จัดการที่บริหารงานตามใจของตนเอง ปราศจากหลักเกณฑ์ เล่นพวกพ้อง ดังนั้น การศึกษาวิชาการบริหารและการจัดการจะช่วยให้มีความเข้าใจลึกซึ้งมองเห็นลู่ทางที่จะบริหารงานให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคมด้วย

กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการบริหารจัดการมีนักวิชาการได้กล่าวถึงไว้หลายท่าน ดังนี้

กูลิค และเออร์วิก (นิรมล กิตติกุล, 2545 : 32) ได้เขียนหนังสือชื่อ Papers on the Science of Administration : Notes on the Theory of Organization ซึ่งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารเป็นอักษรย่อว่า พอสคอร์บ (POSDCORB Model) ซึ่งย่อมาจาก Planning (การวางแผน) Organizing (การจัดการ) Staffing (การจัดคนเข้าทำงาน) Directing (การอำนวยการ) Coordinating (การประสานงาน) Reporting (การรายงาน) และ Budgeting (งบประมาณ) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

روبบินส์ และ คูลเตอร์ (Robbins และ Coulter, 1999 : 11) กล่าวว่า กระบวนการบริหารควรประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง หน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมายและการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น
2. การจัดองค์การ หมายถึง กำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่างๆ อย่างชัดเจน
3. การนำ หมายถึง ความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
4. การควบคุม หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดหมายมุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรรรควร สัตยมงคล (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตามทัศนะของผู้จำหน่ายสินค้าและผู้บริโภค ผลการศึกษาพบว่าผู้จำหน่ายสินค้านั้นมีทัศนะต่อการจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านการบริหารจัดการ และด้านส่วนประสมการตลาดเห็นด้วยในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน ผู้จำหน่ายสินค้าที่มีเพศ และอายุต่างกันมีทัศนะต่อการบริหารจัดการและส่วนประสมการตลาดของตลาดนัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒโดยรวมและรายด้านต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้จำหน่ายสินค้าที่จำหน่ายสินค้าต่างประเภทกัน ผ่านวิธีการพิจารณาคัดเลือกให้มาจำหน่ายสินค้าด้วยวิธีที่ต่างกันและมีประสบการณ์การจำหน่ายสินค้าต่างกันมีทัศนะต่อการบริหารจัดการและส่วนประสมการตลาด โดยรวมและรายด้านต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้บริโภคมีทัศนะต่อการจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านส่วนประสมการตลาดเห็นด้วยในระดับปานกลางทั้งโดยรวมและรายด้าน ผู้บริโภคที่มีเพศ อายุ ประเภทของผู้บริโภค และช่วงเวลาการซื้อสินค้าต่างกัน มีทัศนะต่อการจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและรายด้านอย่างไม่มีความสำคัญต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05

มณฑิชา รื่นสุข (2551 บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในการซื้อสินค้าที่ตลาดนัดจตุจักร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 25-30 ปี ประกอบอาชีพพนักงาน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000-2,000 ดอลลาร์สหรัฐ อาศัยอยู่ในทวีปยุโรป ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินในการซื้อสินค้าในแต่ละครั้ง อยู่ที่ 1,970.94 บาทกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญต่อส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์สินค้ามีให้เลือกหลากหลายในระดับมาก ส่วนประสมทางการตลาดในด้านราคา ราคาเหมาะสมกับสินค้าในระดับมาก ส่วนประสมทางการตลาดด้านสถานที่ในการจัดจำหน่าย การเดินทางสะดวกในระดับมาก ส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด มีการอธิบายสินค้าได้เป็นอย่างดีในระดับมาก โดยรวมของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก

เรณู แสงอาวุธ (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้บริการตลาดนัดของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ตลาดนัดที่ใช้บริการเป็นตลาดนัดตำบลคลองน้อย เหตุผลที่ใช้บริการ คือ มีให้เลือกหลากหลาย ความถี่ในการใช้บริการ สัปดาห์ละครั้ง วันที่ใช้บริการเป็นวันเสาร์ เวลาที่ใช้บริการ 15.01 - 19.30 นาฬิกา ช่วงเวลาที่ใช้บริการน้อยกว่า 30 นาที ประเภทสินค้า ที่ซื้อ คืออาหาร/ขนม/ของขบเคี้ยว เดินทางโดยรถจักรยานยนต์ ผู้มีส่วนร่วมในการซื้อ คือ เพื่อน และรู้จักตลาดนัดด้วยตนเอง ปัจจัยทางการตลาดและปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้บริการตลาดนัด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับการให้บริการมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านราคา รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย/ สถานที่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสภาพเศรษฐกิจ ด้านลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้จำหน่ายสินค้าที่ผ่านการคัดเลือกและมาจำหน่ายสินค้าภายในบริเวณตลาดนัดมหาวิทยาลัยมหาวิทยาฬัย จำนวน 334 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 :125) โดยยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 ตัวอย่าง และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. ผู้ซื้อสินค้าซึ่งไม่สามารถทราบจำนวนที่ชัดเจนทราบแต่เพียงว่ามีจำนวนมากจึงใช้สูตรของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2546 : 43) โดยกำหนดให้สัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.50 ต้องการระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีการความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 ตัวอย่าง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเก็บข้อมูลจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้จำหน่ายสินค้า ประกอบด้วย เพศ อายุ ประเภทของสินค้าที่จำหน่าย วิธีการเข้ามาจำหน่าย และ ประสบการณ์การจำหน่ายสินค้าในตลาดนัดมหาวิทยาลัย
- 2) ข้อมูลทั่วไปของผู้ซื้อสินค้า ประกอบด้วย เพศ อายุ ประเภทของผู้ซื้อช่วงเวลา queเลือกซื้อ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

- 2) ความคิดเห็นของผู้จำหน่ายสินค้า ที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำและการจูงใจ และด้านการควบคุม
- ความคิดเห็นของผู้ซื้อสินค้า ที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดนัด ด้านสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบความปลอดภัย และจราจร การประชาสัมพันธ์ การประสานงาน และ ความพึงพอใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น 2 ชุดเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตลาดนัดของผู้จำหน่ายสินค้า และผู้ซื้อสินค้า นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of item Objective Congruence : IOC) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้กับผู้จำหน่ายสินค้า และผู้ซื้อสินค้าในตลาดนัดแกรนด์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 โดยแบบสอบถามสำหรับผู้จำหน่ายสินค้าได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.84 ส่วนแบบสอบถามสำหรับผู้ซื้อสินค้าได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 ซึ่งถือว่าเชื่อถือได้ (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2549 : 240-258)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามได้แบบสอบถามผู้จำหน่ายสินค้าที่สมบูรณ์จำนวน 180 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.90 ส่วนแบบสอบถามผู้ซื้อสินค้าได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้ง 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล

ด้วยสถิติพรรณนา โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยการหาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น และค่าสถิติส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. Standard Deviation) เพื่ออธิบายค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล

ผลการวิจัย และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้จำหน่ายสินค้าพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 73.30 อายุ 41 ปี ขึ้นไปร้อยละ 51.70 สินค้าที่จำหน่ายส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายร้อยละ 47.80 เข้ามาจำหน่ายสินค้าในตลาดโดยติดต่อขออนุญาตโดยตรงกับมหาวิทยาลัยร้อยละ 67.80 มีประสบการณ์ในการขายสินค้าที่ตลาดนัดมากกว่า 4 ปีร้อยละ 77.20

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้จำหน่ายสินค้าที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดนัดโดยรวม

การบริหารจัดการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการวางแผน	3.50	1.083	มาก
2. ด้านการควบคุม	3.39	1.107	ปานกลาง
3. ด้านการจัดองค์การ	3.28	1.150	ปานกลาง
4. ด้านการนำและการจูงใจ	3.13	1.209	ปานกลาง
โดยรวม	3.32	1.137	ปานกลาง

2. ความคิดเห็นของผู้จำหน่ายสินค้าที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดนัดพบว่าผู้จำหน่ายสินค้ามีความเห็นต่อการบริหารจัดการตลาดนัดโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$, S.D. = 1.137) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้จำหน่ายสินค้ามีความคิดเห็นด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$, S.D. = 1.083) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มหาวิทยาลัยมีกำหนดเปิด-ปิดตลาดนัดที่ชัดเจน รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยมีนโยบายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการบริหารจัดการตลาดนัด

สำหรับความคิดเห็นของผู้จำหน่ายสินค้าที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดนัดที่อยู่ในระดับปานกลางคือด้านการควบคุม ($\bar{x} = 3.39$, S.D. = 1.07) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มหาวิทยาลัยให้ผู้จำหน่ายสินค้าร่วมมือในเรื่องการรักษาความสะอาดและเป็นระเบียบของสถานที่จำหน่ายสินค้า รองลงมาคือ การมีขั้นตอนและวิธีการเก็บเงินค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม โปร่งใส ตรวจสอบได้ ส่วนด้านการจัดองค์การ ($\bar{x} = 3.28$, S.D. = 1.150) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มหาวิทยาลัย

มีการแบ่งงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยมีคณะกรรมการหรือคณะทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการตลาดนัดที่ชัดเจน และด้านการนำและการจูงใจ ($\bar{x} = 3.13$, S.D. = 1.209) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เจ้าหน้าที่ประสานงานด้านตลาดนัดเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ประสานงานตลาดนัดเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ

3. ข้อมูลทั่วไปของผู้ซื้อสินค้าพบว่าผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 90.0 อายุ 21 – 30 ปี ร้อยละ 50.0 เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาร้อยละ 34.5 รองลงมาคือ ช่วงเวลาที่มักเลือกซื้อสินค้ามากที่สุดคือ 10.01 – 12.00 น. ร้อยละ 51.0

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ซื้อสินค้าที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดนัดโดยรวม

การบริหารจัดการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความเหมาะสมของสถานที่จำหน่ายสินค้า	3.60	0.743	มาก
2. ความเหมาะสมของการจัดพื้นที่ในการเดินเลือกซื้อสินค้า	3.42	0.791	ปานกลาง
3. ภาพลักษณ์ที่ดีของมหาวิทยาลัยที่มีต่อการบริการตลาดนัด	3.32	0.889	ปานกลาง
4. ความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อการซื้อสินค้าที่ตลาดนัด	3.19	0.957	ปานกลาง
5. ความชัดเจนของป้ายบอกสถานที่	2.99	0.928	ปานกลาง
6. มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับตลาดนัดที่ชัดเจน	2.90	1.026	ปานกลาง
7. มีหน่วยงานและผู้ประสานงานด้านการจัดการตลาดนัดที่ชัดเจน กรณีเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง	2.78	1.001	ปานกลาง
8. สถานที่สำหรับการนั่งพัก นั่งรอเพียงพอ	2.78	1.059	ปานกลาง
9. มีถังขยะเพียงพอ	2.77	1.029	ปานกลาง
10. การจัดระบบความปลอดภัยมีความเหมาะสม	2.76	0.972	ปานกลาง
11. อุปกรณ์ป้องกันแดด ป้องกันฝน มีความเหมาะสม	2.75	0.996	ปานกลาง
12. การจัดระบบจราจรมีความเหมาะสม	2.72	1.051	ปานกลาง
13. ห้องน้ำมีความสะอาด	2.58	1.052	ปานกลาง
14. ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ	2.53	1.011	ปานกลาง
15. สถานที่จอดรถมีเพียงพอ	2.14	1.120	น้อย
โดยรวม	2.88	0.975	ปานกลาง

4. ความคิดเห็นของผู้ซื้อที่มีต่อการจัดการตลาดนัดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.88$, S.D. = 0.975) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความเหมาะสมของการจัดสถานที่จำหน่ายสินค้า ($\bar{x} = 3.60$, S.D. = 0.743) รองลงมาคือ ความเหมาะสมของการจัดพื้นที่ในการเลือกซื้อสินค้าภาพลักษณ์ที่ดีของมหาวิทยาลัยที่มีต่อการให้บริการตลาดนัด ความพึงพอใจโดยรวมที่มีต่อการมาซื้อสินค้าที่ตลาดนัดมีป้ายบอกชัดเจน มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับตลาดนัดที่ชัดเจน มีหน่วยงานและผู้ประสานงานด้านการจัดตลาดนัดที่ชัดเจนกรณีเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง สถานที่สำหรับการนั่งพักผ่อนมีเพียงพอ มีถังขยะเพียงพอ การจัดระบบความปลอดภัยมีความเหมาะสม อุปกรณ์ป้องกันแดดป้องกันฝนมีความเหมาะสม การจัดระบบจราจรมีความเหมาะสม ห้องน้ำสะอาด ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ สถานที่จอดรถเพียงพอตามลำดับ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้ามีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสูงสุด 3 อันดับแรกในเรื่อง 1) ความสะดวก ความเสมอภาค และความเป็นธรรมด้านการเก็บค่าเช่าสถานที่ 2) การปรับพื้นที่ ทางเดิน และการทำหลังคา และ 3) การกำจัดขยะ ที่ทิ้งขยะไม่เพียงพอ และกำหนดเวลาเปิดปิดรวมถึงการบอกวันหยุดล่วงหน้า

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดพบว่า ผู้ซื้อสินค้ามีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะสูงสุด 3 อันดับแรกในเรื่อง 1) ที่จอดรถยังไม่เพียงพอ และระบบจราจรยังไม่สะดวก 2) ห้องน้ำไม่สะอาด และไม่เพียงพอของห้องน้ำ รวมถึงขาดการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ภายในห้องน้ำ และ 3) การปรับปรุงสถานที่จำหน่ายสินค้า การควบคุมราคาสินค้า ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และระบบรักษาความปลอดภัย

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มณฑิชา รื่นสุข เรื่องพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในการซื้อสินค้าที่ตลาดนัดจตุจักร และผลงานวิจัยของ เรณู แสงอาวุธ เรื่องพฤติกรรมการใช้บริการตลาดนัดของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่าผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

2. ผู้จำหน่ายสินค้ามีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตลาดนัดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ผู้จำหน่ายสินค้ามีความเห็นต่อการบริหารจัดการตลาดนัดเฉพาะด้านการวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสรสวรรค์ สัตยมงคล เรื่องการจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยฯ ศรีนครินทรวิโรฒตามทัศนะของผู้จำหน่ายสินค้า และผู้บริโภคที่พบว่าผู้จำหน่ายสินค้ามีทัศนคติต่อการจัดการตลาดนัดรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้แล้วยังอาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมีนโยบายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีระเบียบในการบริหารจัดการตลาดนัด รวมถึงมีการกำหนดเวลาเปิดปิดตลาดนัดที่ชัดเจน

2.2 ผู้จำหน่ายสินค้ามีความเห็นต่อการบริหารจัดการตลาดนัดด้านการจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมีการแบ่งงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เช่น งานเก็บค่าเช่าร้าน งานจราจร และรักษาความปลอดภัย งานทำความสะอาด เป็นต้น แต่อาจยังไม่มีคณะกรรมการบริหารจัดการตลาดนัดที่ชัดเจนและสามารถอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้ จึงทำให้ผู้จำหน่ายสินค้าไม่สามารถติดต่อประสานงานเรื่องตลาดนัดได้โดยตรง นอกจากนี้ยังทำให้การปฏิบัติงานของหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่บางหน่วยงานขาดความเสมอภาคในการปฏิบัติต่อผู้จำหน่ายสินค้า หรือปฏิบัติงานยังไม่รวดเร็วและไม่ตรงเวลา

2.3 ผู้จำหน่ายสินค้ามีความเห็นต่อการบริหารจัดการตลาดนัดด้านการนำและการจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ประสานงานด้านตลาดนัดเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีและมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ แต่เนื่องจากมีผู้จำหน่ายเป็นจำนวนมาก และบริเวณที่จัดตลาดนัดค่อนข้างกว้าง มหาวิทยาลัยจึงอาจประชาสัมพันธ์ สื่อสาร ให้คำแนะนำปรึกษา กับผู้จำหน่ายยังไม่ทั่วถึง รวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก

2.4 ด้านการควบคุม ผู้จำหน่ายสินค้ามีความเห็นต่อการบริหารจัดการตลาดนัดด้านการควบคุมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยให้ผู้จำหน่ายสินค้าร่วมมือในเรื่องการรักษาความสะอาดและเป็นระเบียบของสถานที่ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้จำหน่ายสินค้ารวมถึงมหาวิทยาลัยมีขั้นตอนและวิธีการเก็บค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้ และอาจเนื่องจากมีผู้จำหน่ายและผู้ซื้อสินค้าจำนวนมาก อีกทั้งบริเวณจัดตลาดนัดค่อนข้างกว้าง การควบคุมบางเรื่องจึงอาจยังทำได้ไม่ทั่วถึง เช่น เรื่องคุณภาพ และราคา สินค้า การจัดการกับผู้จำหน่ายที่ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ การกำกับดูแลเรื่องความปลอดภัย และการจราจร

3. ผู้ซื้อที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตลาดนัดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความเหมาะสมของการจัดสถานที่จำหน่ายสินค้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตลาดนัดมหาวิทยาลัยเป็นตลาดนัดที่ดำเนินการมานานกว่า 20 ปี จนเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายของชาวอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากจัดในวันหยุดสุดสัปดาห์ ทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพนักงานจึงมีกำลังซื้อรวมถึงการสอนพิเศษของโรงเรียนสาธิตซึ่งจะมีผู้ปกครองพาบุตรหลานมาเรียนจึงใช้เวลาระหว่างรอในการจ่ายหาซื้อสินค้า อีกทั้งมีผู้จำหน่ายสินค้าจากกรุงเทพฯ นำสินค้ามาจำหน่ายอย่างหลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ครอบคลุมทุกส่วนของตลาดทั้งสินค้าอุปโภค บริโภค นอกจากนี้ทำเลที่ตั้งของมหาวิทยาลัยก็เหมาะสมทั้งด้านการคมนาคม และการมีปัจจัยอื่นสนับสนุนเช่น โรงอาหาร ร้านถ่ายเอกสาร เป็นต้น ส่วนความคิดเห็นของผู้ซื้อสินค้าที่มีต่อการบริหารจัดการในสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง และ ระดับน้อย เช่น ความสะอาด และความเพียงพอของห้องน้ำ ความเพียงพอของที่จอดรถ อาจเนื่องจากแผนผังอาคารสถานที่ของมหาวิทยาลัยจัดเพื่อเป็นสถาบัน

การศึกษา เมื่อต้องมารองรับการจัดเป็นตลาดนัดซึ่งเติบโตและขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งผู้จำหน่าย และผู้ซื้อสินค้า จึงย่อมเกิดปัญหาในการให้บริการ และการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ ที่นั่งพัก ถึงขยะ การจัดระบบจราจร และการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.30 มีอายุ 41 ปี ขึ้นไป สินค้าที่จำหน่ายส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เข้ามาจำหน่ายสินค้าในตลาดโดยติดต่อขออนุญาตโดยตรงกับมหาวิทยาลัยข้อมูลตัวเลขร้อยละและมีประสบการณ์ในการขายสินค้าในตลาดนัดมากกว่า 4 ปี

2. ความคิดเห็นของผู้จำหน่ายสินค้าที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดนัดพบว่าผู้จำหน่ายสินค้ามีความเห็นต่อการบริหารจัดการตลาดนัดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้จำหน่ายสินค้ามีความคิดเห็นด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นของผู้จำหน่ายสินค้าที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดนัดที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการควบคุมด้านการจัดองค์การ และด้านการนำและการจูงใจ ตามลำดับ

3. ผู้ซื้อสินค้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาช่วงเวลาที่มักเลือกซื้อสินค้ามากที่สุดคือ 10.01 – 12.00 น.

4. ความคิดเห็นของผู้ซื้อที่มีต่อการจัดการตลาดนัดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความเหมาะสมของการจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ

5. ผู้จำหน่ายสินค้ามีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะสูงสุด 3 อันดับแรกในเรื่อง 1) ความสะดวก ความเสมอภาค และความเป็นธรรมด้านการเก็บค่าเช่าสถานที่ 2) การปรับปรุงพื้นที่ทางเดิน และการทำหลังคา และ 3) การกำจัดขยะ ที่ทิ้งขยะไม่เพียงพอ และกำหนดเวลาเปิดปิด รวมถึงการบอกวันหยุดล่วงหน้า

6. ผู้ซื้อสินค้ามีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะสูงสุด 3 อันดับแรกในเรื่อง 1) ที่จอดรถยังไม่เพียงพอ และระบบจราจรขาดความคล่องตัว 2) ห้องน้ำไม่สะอาดและไม่เพียงพอ รวมถึงขาดการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ภายในห้องน้ำ และ 3) การปรับปรุงสถานที่จำหน่ายสินค้า การควบคุมราคาสินค้า ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และระบบรักษาความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผนควรทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้จำหน่ายสินค้า และทำการกำหนดแผนผังร้านค้าที่เหมาะสม

2. ด้านการจัดองค์การ มหาวิทยาลัยควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการตลาดนัด เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับตลาดนัดโดยตรง

3. ด้านการนำและการจูงใจ มหาวิทยาลัยควรบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ความสะอาดต่างๆ อาทิ ที่จอดรถอาจติดต่อประสานงานกับหน่วยงานใกล้เคียงเพื่อขอใช้พื้นที่ในการจอดรถ โดยให้ผู้ซื้อสินค้าเป็นผู้ชำระค่าจอดรถ กรณีห้องน้ำอาจสร้างห้องน้ำเพิ่มและเก็บเงินจากผู้ใช้จ่ายให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการบริหารจัดการตลาดนัดกับผู้จำหน่ายสินค้าเพื่อทำความเข้าใจ รับฟังปัญหา ข้อขัดข้องต่างๆ ของทั้ง ผู้จำหน่ายสินค้า และมหาวิทยาลัย และเพื่อให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาดนัดให้เป็นตลาดนัดคุณภาพสมกับเป็นตลาดนัดในสถาบัน การศึกษา อันจะนำไปสู่การยอมรับ และความพึงพอใจของทั้ง 3 ฝ่ายคือ มหาวิทยาลัย ผู้จำหน่าย สินค้า และผู้ซื้อสินค้า

4. ด้านการควบคุม หากมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการตลาดนัด ตามข้อเสนอแนะ คณะกรรมการชุดนี้ก็จะกำหนดนโยบาย แผน ตลอดจนแนวปฏิบัติและการกำกับดูแล ตลาดนัด ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา เลาहनันทน์ ผู้ให้คำแนะนำและตรวจงานวิจัย รองศาสตราจารย์วันทนี แสงภักดี ดร.ศานติ เล็กมณี และ ดร.กิตติมา ทามาสิ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นในการตรวจวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือวิจัย รวมถึงผู้จำหน่ายสินค้า และผู้ซื้อสินค้าทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2549). การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล.

พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

นิรมล กิตติกุล. (2545). องค์การและการจัดการ. กาญจนบุรี : คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2542). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

พอเจตร เรืองกลัด. (2552). การศึกษาวิวัฒนาการของตลาดนัด และวิถีชีวิตของชาวตลาดนัด

คลองถม แหลมฉ้าง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. ฉะเชิงเทรา : วิทยานิพนธ์ศิลป

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราช

นครินทร์.

- มณฑิชา รื่นสุข. (2551). พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
ในการซื้อสินค้าที่ตลาดนัดจตุจักร.
การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (การโรงแรม)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เรณู แสงอาวุธ. (2553). พฤติกรรมการใช้บริการตลาดนัดของประชาชนในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี
วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สรรรควร สัตยมงคล. (2551). การจัดการตลาดนัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตามทัศนะ
ของผู้จำหน่ายสินค้าและผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาธุรกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2542). ตลาดนัด. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Andrew J. Dubrin . (1994). Essentials of Management . Ohio :
South – Western Publishing.
- Cronbach, L.J. 1990. Essentials of Psychological Testing. New york :
Collins Publishers.
- Koontz, Harold., O. Donnell, Cyril and Heinz, Weihrich. (1982). Principles of
management : an analysis of managerial functions. New York :
McGraw-Hill.
- Ricky W. Griffin. 1999. Management. Boston : Houghton Mifflin Co.
- Robbins, P. S. & Coulter, M. (1999). Management. New Jersey :
Prentice – Hall, Inc.
- Yamane,T. 1973. Statistics and Introductory Analysis. New york :
Harper & Row Publication.

สัมภาษณ์

สุนทร โพธิ์กุล. หัวหน้ากองกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
เรื่อง ความเป็นมาของตลาดนัดมหาวิทยาลัยฯ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2554

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคาร
ของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
MARKETING MIX FACTOR INFLUENCING DECISION MAKING ON
PURCHASING THE BUILDING PAINT OF CONSTRUCTION
CONTRACTORS IN MUEANG DISTRICT, CHIANG MAI

วิเชียร ใหม่เงิน¹ | ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริศักดิ์ รัชชานันต์² |
และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เดชวิทย์ นิลวรรณ³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด และจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทของผู้ประกอบการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 384 ราย และทำการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าสถิติเบื้องต้น (Descriptive) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบความแตกต่างด้วยค่าสถิติ One-Way Anova (Analysis of Variance)

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 384 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31-40 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีและส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบุคคลธรรมดา อีกทั้งพฤติกรรม การตัดสินใจซื้อสีทาอาคาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามซื้อสีทาอาคารเพราะต้องการสีทาอาคารที่มีคุณภาพระดับสูง โดยส่วนใหญ่ซื้อสีทาอาคารเป็นสีกึ่งเงาถึงด้าน ประเภทสีน้ำพลาสติก ทาภายนอก ตัดสินใจด้วยตนเอง เลือกซื้อราคาระดับกลางเลือกซื้อ ตามร้านวัสดุก่อสร้าง เลือกซื้อสีทาอาคารในช่วงฤดูร้อน เลือกรับเหมาก่อสร้าง 1 - 3 งานต่อเดือน และระยะเวลารับประกันผลงาน 1 ปี

ผลการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาการจัดการและบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ให้ความสำคัญด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ การพิสูจน์สมมติฐานพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะของผู้ประกอบการที่แตกต่างกันให้ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจ ซื้อสีทาอาคารแตกต่างกันในด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ไม่พบความแตกต่าง ปัญหาที่พบในการเลือกซื้อสีทาอาคารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the marketing mix factors influencing the decision making of construction contractors in the purchase of building paint in Mueang District, Chiang Mai, classified by product, price, distribution channels (place), and marketing promotion. The samples were classified by variables of gender, age, education, and types of contractors. The samples used in this research are contractors in Mueang District, Chiang Mai, totaling 384 cases. Data were collected by distributing questionnaires. For data analysis, the researcher used statistical analysis program. The process of data analysis consisted of frequency, descriptive statistics, mean, percentage, standard deviation, and one-way anova analysis of variance.

The study result on the individual database showed that from a total of 384 respondents, the majority were male, aged 31-40 years, graduated with bachelor's degree, and mostly were from company limited, limited partnership and sole proprietorship. The behavior of making decision to buy the building paint revealed that the sample respondents bought high quality paint. Most of them bought the semi-gloss paint: exterior emulsion type decided by themselves. They selected the medium price paint from construction material stores, normally bought in summer. They chose to receive 1-3 jobs/ month with a one-year warranty period.

The study result on level of importance of marketing mix factors that influence the decision of contractors to purchase the paint was totally at a high level. When considering each aspect, it was found that the sample gave precedence

to the products at the top rank, followed by the price, distribution channels, and promotion respectively.

The proof of the hypothesis showed that the people with different characteristics of entrepreneur gave different levels to importance of the marketing mix factors that influence the decision to buy the building paint regarding price, distribution channels, and marketing promotion. The product factor showed no difference. The problems encountered in buying the building paint in overall were at a moderate level. Considering each aspect, it was found that the product, price and distribution channels were at a high level, while the marketing promotion was at moderate level.

Keyword : Marketing Mix / Decision Making / Building Paint / Construction Contractor

บทนำ

ธุรกิจสีทาอาคารเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการก่อสร้างและมีมูลค่าตลาดค่อนข้างสูง มีผู้ผลิตจำนวนมากจึงทำให้ตลาดในประเทศมีการแข่งขันสูง การผลิตส่วนใหญ่เพื่อจำหน่ายในประเทศ ส่วนการจำหน่ายต่างประเทศมีสัดส่วนน้อย ตลาดสีทาอาคาร (Decorative Paint) มีมูลค่าตลาดรวมในประเทศ 12,300 ล้านบาท ทั้งนี้สามารถแบ่งตลาดสีทาอาคารตามราคาและคุณภาพได้ 3 ประเภท ได้แก่ (1) ตลาดสีระดับบน เป็นตลาดสีของผู้ประกอบการรายใหญ่ ตรายี่ห้อได้รับความนิยมเชื่อถือ เน้นการแข่งขันที่คุณภาพและการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ราคาจะอยู่ในเกณฑ์ที่สูง คุณสมบัติของสีจะเป็นสีน้ำอะคริลิกแท้ มีการรับประกันสินค้าประมาณ 5-10 ปี ส่วนใหญ่ใช้ทาภายนอกโดยเฉพาะอาคารสูงหรือบ้านที่มีราคาแพง มีมูลค่าตลาดประมาณ 3,700 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 ของตลาดสีทาอาคารทั้งหมด (2) ตลาดสีระดับกลาง เป็นตลาดสีที่ผู้ประกอบการรายย่อยแข่งขันกันเพื่อขยายส่วนแบ่งทางการตลาดโดยการสร้าง ตรายี่ห้อให้เป็นที่รู้จัก สีที่จำหน่ายเป็นสีที่มีราคาและคุณภาพปานกลาง คุณสมบัติของสีจะเป็นสีน้ำอะคริลิกแท้ มีการรับประกันสินค้าประมาณ 3-5 ปี สามารถใช้ทาทั้งภายนอกและภายใน มีมูลค่าตลาดประมาณ 6,100 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 50 ของตลาดสีทาอาคารทั้งหมด (3) ตลาดสีระดับล่าง เป็นตลาดสีที่เน้นกลยุทธ์การแข่งขันด้านราคาเป็นสำคัญ คุณสมบัติของสีจะเป็นสีน้ำอะคริลิกประมาณร้อยละ 70 ที่เหลืออีกร้อยละ 30 ผสมสารปรุงแต่งอื่นๆ มีการรับประกันสินค้าประมาณ 1-2 ปี สามารถใช้ทั้งทาภายนอกและภายใน มีมูลค่าตลาดประมาณ 2,500 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20 ของตลาดสีทาอาคารทั้งหมด (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2552)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการแข่งขันธุรกิจสถาปนาก่อสร้าง โดยการขยายตัวตามการเติบโตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และธุรกิจก่อสร้างเป็นสิ่งสำคัญ เช่น บ้านจัดสรร คอนโดมีเนียม อาคารสำนักงานโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งงานก่อสร้างและงานซ่อมแซม มีผู้ผลิตสิ่งจำนวนมากหลายบริษัท เช่น บริษัท ทีโอเอเฟ้นท์ (ประเทศไทย) จำกัด, บริษัท อิกโซโนเบล เฟ้นท์ (ประเทศไทย) จำกัด, บริษัท นิปปอนเฟ้นท์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ปรับตัวโดยการสร้างความแตกต่างให้ผลิตภัณฑ์และทำความเข้าใจกับพฤติกรรมของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างเพื่อสร้างความมั่นใจในตราสินค้า รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์กับร้านตัวแทนจำหน่ายที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ทุกยุคทุกสมัยได้อย่างลงตัว

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่ต้องการทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสถาปนาก่อสร้างของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนและบุคคลธรรมดา ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์กับธุรกิจผลิตสถาปนาก่อสร้างเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการตลาดผลิตภัณฑ์เพื่อเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งยังสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างต่อไป

กรอบความคิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสถาปนาก่อสร้างของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างที่จดทะเบียนพาณิชย์ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดจำนวน 1,122 รายแบ่งได้ 3 ประเภทคือ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด บุคคลธรรมดา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็น ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างที่จดทะเบียนพาณิชย์ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (อภินันท์ จันตณี, 2549) ที่ระดับ ความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384 ราย เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 128 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทผู้ประกอบการจำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบเลือกตอบจำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าจำนวน 31 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาที่พบในการเลือกซื้อสีทาอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าจำนวน 31 ข้อ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้ (บุญธรรม กิจปรีตาภิสิทธิ์, 2551)

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

2. พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

3. ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ รับเหมาก่อสร้าง ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (บุญธรรม กิจปรีตาภิสิทธิ์, 2551) แปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.79	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.80 – 2.59	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.60 – 3.39	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.40 – 4.19	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจมาก
ค่าเฉลี่ย	4.20 – 5.00	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด

4. การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลในด้านประเภของผู้ประกอบการ กับระดับความสำคัญของเหตุผลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคาร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด โดยใช้สถิติแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในการวิเคราะห์ข้อมูลในกรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบพหุคูณโดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงกลุ่มตัวอย่างและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ระหว่างเดือนธันวาคม 2555 – มีนาคม 2556 โดยการใช้แบบสอบถาม 384 ชุด

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารของผู้ประกอบการ รับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลพบว่าผู้ตรวจแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี ประเภทธุรกิจได้แก่ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด และ บุคคลธรรมดา

2. พฤติกรรมการเลือกซื้อสีทาอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่เมื่อพิจารณาได้ข้อสรุปดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามซื้อสีทาอาคาร เพราะต้องการสีทาอาคารที่มีคุณภาพระดับสูง โดยส่วนใหญ่ซื้อสีทาอาคารเป็นสีกึ่งเงาทั้งด้านประเภทสีน้ำพลาสติกทาภายนอกตัดสินใจซื้อด้วยตัวเอง เลือกซื้อราคาในระดับกลาง ตามร้านวัสดุก่อสร้าง เลือกซื้อสีทาอาคารในช่วงฤดูร้อน เลือกรับเหมาก่อสร้าง 1-3 งานต่อเดือน และระยะเวลารับประกันผลงาน 1 ปี

3. ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารของ

ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่เมื่อพิจารณาได้ข้อสรุปดังนี้

- (1) ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นมีการบริการจัดส่งสินค้าได้รวดเร็ว สินค้าช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม บรรจุภัณฑ์ของสินค้ามีความทนทานสามารถนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับมาก

- (2) ด้านราคา พบว่าความสำคัญด้านราคาโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก ยกเว้นราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพสามารถต่อรองราคาได้

อยู่ในระดับมากที่สุดและการชำระสินค้า มีหลายช่องทางเช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต อยู่ในระดับปานกลาง

(3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายพบว่าความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอาคารโดยรวมอยู่ในระดับมาก

(4) ด้านการส่งเสริมการตลาดพบว่าความสำคัญโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ นิตยสาร วารสารและการโฆษณาผ่านอินเทอร์เน็ต เฟสบุคอยู่ในระดับปานกลาง การทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประเภทยุทธศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีเหตุผลของระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน

ด้านราคา กลุ่มตัวอย่างประเภทยุทธศาสตร์จำกัดให้ความสำคัญด้านราคาสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.19 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายโดย กลุ่มตัวอย่างประเภทบุคคลธรรมดา ให้ความสำคัญด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.21 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

ด้านการส่งเสริมการตลาด กลุ่มตัวอย่างประเภทยุทธศาสตร์จำกัด ให้ระดับความสำคัญด้านส่งเสริมการตลาด สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.21 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอาคารของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างโดยรวมและรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะมีข้อค้นพบดังนี้

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ ได้ให้ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณารายด้านผู้รับเหมาต้องการคุณภาพของเนื้อที่ที่แน่น ยึดเกาะดี ทาพื้นที่ได้มากมีรายละเอียดบ่งบอกได้อย่างชัดเจน สินค้ามีตรารับรองคุณภาพ (มอก.) สินค้ามีเคลือบสีให้เลือกหลากหลายตรงตามความต้องการ และมีการรับประกันสินค้าและรับประกันหลังการขาย ดังนั้นบริษัทผู้ผลิตจึงควรใส่ใจและให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของสินค้าให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเลิศ ชูตินิมิตกุล (2549) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อสีทาบ้านของผู้บริโภคชั้นสุดท้ายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่านอกจากทาสีบ้านครั้งแรก

ผู้บริโภคจะหาซื้ออีกครั้งหลังจากเวลาผ่านไป 5 ปีอยู่ในระดับความต้องการมากที่สุดและยังต้องการสีที่มีคุณภาพ

1.2 ด้านราคา ได้ให้ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาโดยรวมในระดับมากที่สุด หากพิจารณารายด้านรายด้านผู้ประกอบการให้ความสำคัญในเรื่องราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพ และราคาต่อรองได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนุช เลือง (2551) ได้ศึกษา เรื่องธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างตกแต่งและซ่อมแซมที่อยู่อาศัยมีโครงสร้างตลาดในลักษณะผู้ขายน้อยราย พบว่า รายได้เฉลี่ยของประชากร จำนวนบ้านที่เกิดขึ้นและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้มีความสัมพันธ์กับปริมาณความต้องการใช้วัสดุก่อสร้างในทิศทางเดียวกัน

1.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ได้ให้ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายโดยรวมอยู่ใน ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สถานที่จำหน่ายควรหาง่ายสะดวกในการเดินทางที่ผู้รับเหมาจะหาซื้อได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงศ์ จันทรกุลกิจ (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการธุรกิจค้าวัสดุก่อสร้างของลูกค้าในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ลูกค้าให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกิจค้าวัสดุก่อสร้างในระดับมาก คือด้านสถานที่และการจัดจำหน่าย

1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ได้ให้ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการส่งเสริมการตลาดนับเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะสามารถกระตุ้นความต้องการของลูกค้า กระตุ้นยอดขาย ตลอดจนสามารถทำให้ธุรกิจขับเคลื่อนจนสามารถบรรลุกิจกรรมทางการตลาดได้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีพนักงานขายให้ข้อมูลลูกค้าครบอย่างถูกต้อง มีอรรถาธิบาย การแจกของขวัญตามฤดูกาลและสิ้นปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกล บรรยงค์เวช (2548) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่องพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สีทาอาคารจากเครื่องผสมสีระบบคอมพิวเตอร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในด้านการส่งเสริมการตลาดได้ผลดีค่า เฉลี่ยรวม 3.95 เมื่อพิจารณารายข้อ กลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติต่อการส่งเสริมการตลาดได้ผลดีคือการให้ส่วนลดเมื่อซื้อผลิตภัณฑ์สี ระบบคอมพิวเตอร์ ผลการศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลด้านประเภทย่อยของผู้ประกอบการกับระดับความสำคัญของเหตุผลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคาร

2. พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประเภทผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน มีเหตุผลของระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสีทาอาคารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านของผลิตภัณฑ์ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดที่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ทุกกลุ่มตัวอย่างล้วนต้องการสินค้าที่มีคุณภาพจึงให้ความสำคัญในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าที่ดีมีคุณภาพและปัจจัย

ส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญรองลงมาคือในด้านราคา สามารถสรุปได้ว่าผู้ประกอบการต้องการสินค้าในลักษณะราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ดังนั้นบริษัทจึงควรให้ความสำคัญในจุดนี้ ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด บริษัทผลิตสี ผู้ที่ประกอบธุรกิจสีทาอาคารหรือร้านค้าวัสดุก่อสร้างควรมี การวางแผนในการส่งมอบสินค้าที่เร็ว จัดรูปแบบร้านค้าให้น่าสนใจ มีที่จอดรถสะดวกสบาย และนำเสนอการส่งเสริมการตลาดที่น่าสนใจเพื่อจะสามารถกระตุ้นยอดขายให้กับธุรกิจสีทาอาคาร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมากมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ สินค้ามีระดับความสำคัญและมีผลต่อการซื้อมากที่สุด ผู้ผลิตควรนำสินค้าที่ดีมีคุณภาพ ได้มาตรฐานให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นคุณภาพของสินค้าและเกิดความเชื่อใจในการให้บริการที่ดีของร้านได้

1.2 ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์มีระดับความสำคัญและมีผลต่อการซื้อมากที่สุด ผู้ผลิตควรมีขยายสายการผลิตผลิตภัณฑ์ ที่จะสนองความต้องการของลูกค้าได้

1.3 การรับประกันคุณภาพมีระดับความสำคัญและมีผลต่อการซื้อมากที่สุด เป็นการสร้างความประทับใจในตัวสินค้าได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้ผลิตควรมีรายละเอียดของการรับประกันเพื่อที่จะป้องกันความสับสนในการให้บริการ

2. ด้านราคา

2.1 เมื่อราคามีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่ระดับมาก ดังนั้นควรมีการตั้งราคาให้เหมาะสมกับคุณภาพเช่น มีหลากหลายระดับราคา

2.2 ควรมีการจัดกลยุทธ์ด้านราคาเข้าร่วมกิจกรรมทางการตลาด เช่น การให้ส่วนลดตามปริมาณการซื้อ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสีทาอาคารควรมีการบริหารจัดการด้านช่องทางการจัดจำหน่ายให้ครอบคลุมทุกช่องทางและสะดวกต่อการค้นหาและอาศัยช่องทางบริการส่งสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการลูกค้า

4. ด้านส่งเสริมการตลาด

ระดับความสำคัญของการส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีพนักงานขายให้ข้อมูลการใช้อย่างถูกต้อง มีอัตราค้ายดี มีการแจกรางวัลตามช่วงฤดูกาล เช่น การแลกฝา และการสะสมแสตมป์อยู่ในระดับมาก ส่วนการโฆษณาผ่าน

สื่อสิ่งพิมพ์ นิตยสาร และการโฆษณาผ่านอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับปานกลางจากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

4.1 ควรมีการอบรมพนักงานขาย โดยให้ความรู้ที่ทันสมัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแก่พนักงาน เพื่อที่จะสามารถตอบข้อซักถามของลูกค้าและสามารถกระตุ้นยอดขายของลูกค้าได้และอบรมมารยาทในการให้บริการลูกค้าที่ดี มีความยิ้มแย้มแจ่มใส

4.2 ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างการรับรู้และจดจำในตราสินค้าได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1.ควรศึกษาถึงแรงจูงใจของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมต่อการซื้อสินค้าอาคาร เช่นการเลือกสีตามยุคสมัยใหม่

2.ควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงตัวแปรมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อ การตัดสินใจซื้อสินค้ามากที่สุด

3.ควรมีการศึกษาถึงมูลเหตุอื่นๆ ที่เป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกซื้อหรือไม่ซื้อ เช่น การใช้วัสดุอื่นมาทดแทนการใช้สีทาอาคาร

4.ควรขยายขอบเขตการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเอาข้อมูลมาเปรียบเทียบกับ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ชื่นจิตพิทักษ์. (2544). ทศนคติของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์สีทาอาคารในเขต กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กฤตย์ เชียงประทุม. (2549). ปัจจัยการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อวัสดุก่อสร้างของลูกค้าบริษัท ตั้งเป้งเฮง สตีล จำกัด
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2530). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีอนันต์
- บุญเลิศ ชูตินิมิตกุล. (2547). พฤติกรรมเลือกซื้อสีทาบ้านของผู้บริโภคชั้นสุดท้ายในเขต กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์. (2547). เอกสารประกอบวิชาเรียนสัมมนาการวิจัยธุรกิจ. ภาควิชา วัฒผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ปิยบุษ เสือคง. (2551). การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณความต้องการใช้วัสดุก่อสร้างในประเทศไทย
- สรชัย พิศาลบุตร. (2551). การวิจัยการตลาด. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา
- สโรชา นิมิตวัฒน์. (2544). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกบ้านค้าวัสดุก่อสร้างของ ประชากรในเขตเทศบาลอุดรธานี. อุดรธานี: ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหา บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สกล บรรยงค์เวช. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สีทาอาคารจาก เครื่องผสมสีระบบคอมพิวเตอร์ (TOA COLOR WORLD) ของผู้บริโภคใน กรุงเทพมหานคร. ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- อภิรักษ์ จันตนิ. (2549). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). พระนครศรีอยุธยา: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- อนุวัติ ศรีแก้ว. (2545). หลักการตลาด. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- อดุลย์ และ ดลยา จาตุรงค์กุล. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. (พิมพ์ครั้งที่ 8). เมษายน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. “ประเภทผู้ประกอบการ”, 26 ตุลาคม 2553. ที่มา: <http://www.dbd.go.th> สืบค้น วันที่ 29 พฤศจิกายน 2553
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. “Positioningmag”, 30 มิถุนายน 2552. ที่มา: <http://www.positioningmag.com>. สืบค้น วันที่ 18 มิถุนายน 2553
- Schiff man, Leon G. and Lestic Lazar Kanuk. (1994). Consumer Behavior. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.

คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Quality of Work Life of Supporting Staffs
at Chiang Mai Rajabhat University

วิไลลักษณ์ ธูปเทียน¹ | ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริศักดิ์ รัชชศานติ²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของและเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 232 คน เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สถิติประยุกต์ (SPSS for Windows)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.00 มีอายุอยู่ระหว่าง 31–35 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.47 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 53.45 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.52 ส่วนใหญ่ เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 73.28 มีอายุงาน 1–5 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.79 และมีรายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.29

ผลจากการศึกษาการรับรู้โดยทั่วไปในขณะที่ทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตโดยทั่วไปในขณะที่ทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ (1) ด้านร่างกาย การทำงานด้วยความกระตือรือร้น กระปรี้กระเปร่า และการได้รับประทานอาหารในแต่ละวันอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนการเจ็บป่วยรุนแรงจากการทำงานจนต้องนอนโรงพยาบาลในปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยหรือไม่มีความรู้สึกเจ็บป่วยเลย (2) ด้านจิตใจ ภูมิใจในผลสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และสามารถปรึกษาหารือหัวหน้างานเมื่อมีปัญหาในการทำงานได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (3) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม สามารถทำงานตามหน้าที่ได้ด้วยตัวเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และการได้รับการยอมรับ หรือคำชมเชยจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (4) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยสามารถเดินทางไปยังที่ทำงานได้สะดวก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนที่ทำงานได้ให้ข้อมูลและความรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน และความพึงพอใจในวันหยุดที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (5) ด้านจิตวิญญาณ ภูมิใจที่ได้ทำงานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนการคิดที่จะลาออกไปหางานใหม่ มีค่าเฉลี่ย

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

น้อยที่สุด และ (6) ด้านความมั่นคงในชีวิต ความมั่นใจในความมั่นคงของหน่วยงานและทีมผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนเคยได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน หรือเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีเพศต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านร่างกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (2) อายุต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตและคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (3) สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน และระดับรายได้ต่อเดือนต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ (4) อายุงานต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านจิตวิญญาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตการทำงาน, เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงาน, พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน

ABSTRACT

The purposes of this study were (1) to investigate the level of quality of work life and (2) to compare the quality of work life among supporting staffs at Chiang Mai Rajabhat University. The tool used in this study was the questionnaire. The subjects of this study were 232 supporting staffs working in Chiang Mai Rajabhat University. The data were then analyzed by using the SPSS for Windows.

The results of this study showed that most of the respondents were female (53%), aged between 31–35 years old (31.47%), being single (53.45%). Moreover, most of them have no children (65.52%), having the Bachelor's Degree (65.52%), being non-officials (73.28%). Most of them also have been working for 1–5 years (38.79%) and the salary about 10,001–15,000 Baht (51.29%).

According to the study on the general perception during working, it was found that the respondents perceived overall their quality of work life in high level. Furthermore, they perceived the quality of work life regarding to each aspect in high level of every aspect. (1) Physical aspect: working with actively and liveliness and eating food sufficiently were rated in the highest level, for severe sickness from working that they have to be admitted to the hospital last year; it discovered that the respondents have never been sick at all. (2) Mental aspect: being proud of the

success of assigned tasks was rated in the highest level, for being able to consult with their bosses when facing some problems in working was rated in the lowest level. (3) Social relationship aspect: being able to perform assignments by themselves was rated in the highest level, for being accepted or given compliments from bosses and colleagues was rated in the lowest level. (4) Environmental aspect: being able to go to work conveniently was rated in the highest level, but being given the information and knowledge about the safety in working from the department as well as being satisfied in given holidays both were rated in the lowest level. (5) Spiritual aspect: being proud of working for Chiang Mai Rajabhat University was rated in the highest level, but thinking of quitting the job to find some new jobs was rated in the lowest level. (6) Life security aspect: being confident in the top management team of the organization was rated in the highest level, but having got more salary and having been promoted was rated in the lowest level.

The findings of the hypothesis examination point out that (1) Chiang Mai Rajabhat University supporting staffs that have different gender perceived the level of quality of work life as to the physical aspect at the statistically significant difference 0.01. (2) For those who are different in age perceived the level of quality of work life in terms of the life security aspect and the overall quality of working life at the statistically significant difference 0.01. (3) For those who are different in marital status, number of children, level of education, working status, and the level of salary perceived level of quality of work life as to the life security aspect at the statistically significant difference 0.05. Finally, (4) those who have different working tenures perceived the level of quality of work life as to the spiritual aspect at the statistically significant difference 0.01, and as to the life security aspect at the statistically significant difference 0.05.

Keywords : quality of work life, compare the quality of work life, supporting staffs

บทนำ

ท่ามกลางสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยี ทั้งในระดับโลกและระดับชาติ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละองค์การที่จะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ความอยู่รอดขององค์การขึ้นอยู่กับทรัพยากรบุคคลขององค์การ ทุกคนมีความสำคัญกับองค์การ มีส่วนช่วยผลักดันให้องค์การเจริญก้าวหน้าด้วยทรัพยากรบุคคลนั้นเปรียบเสมือนฟันเฟืองของเครื่องจักรที่ต้องทำงานสอดประสานกันจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้ หากฟันเฟืองตัวใดไม่สามารถขับเคลื่อนตัวเองก็อาจทำให้เกาเกานั้นสะดุดหรือไม่ประสบความสำเร็จ การทำงานเป็นกิจกรรมที่จะนำมาซึ่งรายได้อันเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญอย่างมากต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งมีผลในการกำหนดวิถีชีวิตหรือแนวทางการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ การที่มนุษย์แต่ละคนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้องประกอบไปด้วยการมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี สามารถบริหารจัดการเวลา ชีวิต ให้สมดุลได้ระหว่างหน้าที่การทำงานกับหน้าที่ทางครอบครัวและสังคมของตนเอง กระแสการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานได้รับการยอมรับ และได้รับความสนใจในหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย โดยองค์การต่างๆ ในประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญและเริ่มให้ความสนใจในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานให้กับพนักงาน เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญ of ทรัพยากรมนุษย์และการอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนตระหนักถึงประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีต่อบุคคลกลุ่มต่างๆ อีกด้วย

ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นับว่าเป็นองค์การหนึ่งในภาครัฐ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นสถาบันการศึกษาที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครูมาเป็นระยะเวลากว่า 80 ปี จาก พ.ศ.2567 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ.2555 ผ่านการเปลี่ยนแปลงมากมายรวมทั้งในด้านของระบบการบริหารจัดการการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ของงานที่จะนำพามหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นมาตรฐานเทียบเคียงกับมหาวิทยาลัยภาครัฐทั่วประเทศ การปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นย่อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะดำเนินการวิจัยถึงคุณภาพชีวิตการทำงานพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยหวังว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนบริหารจัดการบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กับปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน อายุงาน และระดับรายได้ต่อเดือน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือตลอดจนดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยให้ประสบผลสำเร็จ โดยมีเนื้อหาของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการวางแผนเพิ่มศักยภาพการทำงานและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน
3. เป็นแนวทางสำหรับพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในการที่จะรักษาระดับความสมดุลในชีวิตการทำงานและการใช้ชีวิตในสังคม

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีความต่างกันในด้านเพศมีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีความต่างกันในด้านอายุ มีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีความต่างกันในด้านสถานภาพสมรส มีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีความต่างกันในด้านจำนวนบุตรมีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีความต่างกันในด้านระดับการศึกษา มีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 432 คน ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 26 หน่วยงาน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 232 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ที่ระดับ 5 เปอร์เซนต์ โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูลจากตำราวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) นำมาใช้กับประชากรที่จะศึกษาซึ่งเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประกอบไปด้วยเนื้อหาจำนวน 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน อายุงาน และระดับรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานระบบการบริหารจัดการ

ด้านคุณภาพชีวิตการทำงาน (MS-QWL : Management System of Quality of Work Life) ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาแบบ วัดคุณภาพชีวิตของคนทำงานในสถานประกอบการมาใช้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 48 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน มหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended)

การสร้างเครื่องมือ

ใช้แบบสอบถามตามเกณฑ์มาตรฐานระบบการบริหารจัดการด้านคุณภาพชีวิตการทำงาน (MS-QWL : Management System of Quality of Work Life) โดยนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมและครอบคลุมข้อบ่งชี้เนื้อหาของเรื่องที่จะดำเนินการศึกษา โดยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำมาปรับปรุงเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาแล้วจึงนำไปแจกกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามตลอดจนรอรับคืนข้อมูลด้วยตนเองใช้ระยะเวลาดำเนินการจำนวน 1 สัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ โดยวิธีการแจกผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เตรียมไว้สำหรับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 26 หน่วยงาน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 232 ชุด โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับผู้ที่สมัครใจในการตอบแบบสอบถามนี้ด้วยตนเอง โดยในแบบสอบถามได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้นจะทำการพับและเียบด้วยลวดเย็บกระดาษและส่งคืนให้กับผู้วิจัยซึ่งจะกลับมาเก็บรวบรวมด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ผู้ตอบแบบสอบถามว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาค้างนี้จะถูกเก็บเป็นความลับและไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามตามมาตรฐานแบบวัดคุณภาพชีวิตการทำงานในสถานประกอบการ นำมาใช้ในการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน ทั้ง 6 ด้านจะใช้การแจกแจงแบบ t-test การแจกแจงแบบเอฟ (One-Way ANOVA) และการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference : LSD) ผลที่ได้จากการวิเคราะห์จะถูกนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ประกอบการสรุปเป็นความเรียง เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินระดับการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานในขณะที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามมาตรวัดแบบ Linkert's Scale นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก เล็กน้อย และไม่เลย ดังนี้

ระดับความรู้สึกและการรับรู้	ค่าคะแนน	ความหมาย
มากที่สุด	3	มีความรู้สึกหรือได้รับรู้เรื่องนั้นเป็นประจำจนถือเป็นปกติในการปฏิบัติงานทุกวัน
มาก	2	มีความรู้สึกหรือได้รับรู้เรื่องนั้นบ่อย
เล็กน้อย	1	มีความรู้สึกหรือได้รับรู้เรื่องนั้นนานๆ ครั้ง
ไม่เลย	0	ไม่มีความรู้สึกหรือไม่ได้รับรู้เรื่องนั้นเลย

เกณฑ์การแปลผลจากคุณภาพชีวิตโดยรวม ได้แบ่งค่าคะแนนรวมออกเป็น 4 ระดับ โดยการคำนวณหาอันตรภาคชั้น ดังต่อไปนี้

สูตรการหาอันตรภาคชั้น

$$\begin{aligned}
 \text{แคณนสูงสุต} - \text{แคณนต่ำสุต} \\
 \hline
 \text{จำนวนชั้น} \\
 \text{แทนค่า} &= \frac{3-0}{4} \\
 &= 0.75
 \end{aligned}$$

จากนั้นนำความกว้างของอันตรภาคชั้นที่คำนวณได้เพื่อกำหนดช่วงของคะแนนเฉลี่ยในแต่ละชั้น และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	แปลผลระดับความคิดเห็นและระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน
0.00–0.75	ไม่เลย
0.76–1.50	ระดับเล็กน้อย
1.51–2.25	ระดับมาก
2.26–3.00	ระดับมากที่สุด

รูปแบบการศึกษาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะใช้ระยะเวลา 6 เดือน นับตั้งแต่เดือนกันยายน 2555 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2556 เป็นต้นไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.00 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.00 มีอายุอยู่ระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.47 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 53.45 ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 65.52 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.52 ทางด้านสถานภาพการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 73.28 มีอายุงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.79 และมีรายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.29

ตอนที่ 2 การรับรู้โดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในขณะที่ทำงาน

ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตโดยทั่วไป ในขณะที่ทำงานทั้ง 7 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.77 โดยด้านสัมพันธภาพทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและเท่ากันทั้ง 2 ด้าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.91 ส่วนการรับรู้ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.54 ในประเด็นย่อยของแต่ละด้าน ผลการวิจัยมีดังนี้

คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย โดยรวมแม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ก็มีค่าเฉลี่ยไม่สูงนักเท่ากับ 1.54 โดยทำงานด้วยความกระฉับกระเฉง กระปรี้กระเปร่า และการได้รับประทานอาหารในแต่ละวันอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.03 ส่วนการเจ็บป่วยรุนแรง

จากการทำงานจนต้องนอนโรงพยาบาลในปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยหรือไม่มีความรู้สึกเจ็บป่วยเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.38 อย่างไรก็ตามมีประเด็นที่น่าสนใจคือระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตด้านร่างกายแม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยที่ออกมาก็มีได้มีค่าสูงมากนักคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.19 จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าการได้ออกกำลังกายสม่ำเสมออาจเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตด้านร่างกายได้

คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.91 โดยภูมิใจในผลสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.07 และสามารถปรึกษาหัวหน้างานเมื่อมีปัญหาในการทำงานได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.71

คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.91 โดยสามารถทำงานตามหน้าที่ได้ด้วยตัวเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 และการได้รับการยอมรับ หรือคำชมเชยจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.63

คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 โดยสามารถเดินทางไปยังที่ทำงานได้สะดวก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.07 ส่วนที่ทำงานได้ให้ข้อมูลและความรู้ในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน และความพึงพอใจในวันหยุดที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.57

คุณภาพชีวิตด้านจิตวิญญาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 โดยภูมิใจที่ได้ทำงานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 ส่วนการคิดที่จะลาออกไปหางานใหม่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.54

คุณภาพชีวิตด้านความมั่นคงในชีวิต โดยรวมแม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ก็ยังมีค่าเฉลี่ยไม่สูงมากนักคือเท่ากับ 1.55 โดยความมั่นใจในความมั่นคงของหน่วยงานและทีมผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88 และมีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตด้านความมั่นคงในชีวิตของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนลดน้อยลงคือเคยได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน หรือเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.20

คุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยพบว่าแบบสอบถามปลายเปิดตอนที่ 3 ไม่มีผู้ตอบในคำถามปลายเปิด จึงมิได้มีการวิเคราะห์ในส่วนนี้

ตอนที่ 4 ทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีความต่างกันในด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน อายุงานและระดับรายได้ต่อเดือน มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดังนี้

เพศ พบว่า เพศต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านร่างกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อายุ พบว่า อายุต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตและคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สถานภาพสมรส พบว่า สถานภาพสมรส ต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จำนวนบุตร พบว่า จำนวนบุตรต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สถานภาพการทำงาน พบว่า สถานภาพการทำงานต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ระดับรายได้ต่อเดือน พบว่า ระดับรายได้ต่อเดือนต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อายุงาน พบว่า อายุงานต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านจิตวิญญาณและด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทำงานด้วยความกระตือรือร้น กระปรี้กระเปร่า และการได้รับประทานอาหารในแต่ละวันอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนการเจ็บป่วยรุนแรงจากการทำงานจนถึงนอนโรงพยาบาลในปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยหรือไม่มีความรู้สึกเจ็บป่วยเลย แสดงให้เห็นว่าพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และไม่เจ็บป่วยเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่สามารถทำให้ชีวิตมีความสุขได้ สอดคล้องกับ นิสารัตน์ ศิลปเดช (2540 : 85-86) ซึ่งได้สรุปไว้ว่า องค์ประกอบที่จะทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ด้านร่างกายและสติปัญญา เป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญอันดับแรก เพราะการที่มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น จะต้องมีความเป็นปกติของร่างกายและสติปัญญาเป็นพื้นฐานซึ่งได้แก่ การมีอวัยวะต่างๆ ของร่างกายสมบูรณ์ครบถ้วน มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง มีพลังกำลังที่สามารถทำกิจการงานได้ดีเช่นเดียวกับคนอื่นๆ มีระดับพัฒนาการของสติปัญญาเป็นปกติ สามารถศึกษาเล่าเรียน คิดไตร่ตรองหาเหตุผลต่างๆ รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

การวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุลิตา กันทะอุโมงค์ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่าปัจจัยด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และไม่เจ็บป่วยเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่สามารถทำให้ชีวิตมีความสุขได้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าคุณภาพชีวิตด้านร่างกายจะอยู่ในระดับมาก แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้านกลับพบว่า การได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับเล็กน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเพียง 1.19 ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่มีอาจมองข้ามได้เลยว่าอาจจะส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตด้านร่างกายลดลงในระยะยาว

2. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ความภูมิใจในผลสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อธิบายได้ว่า พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้แสดงถึงความสามารถของตนเองในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ได้รับความไว้วางใจจากหัวหน้างาน หน่วยงาน และมหาวิทยาลัยมอบหมายที่มีความสำคัญต่อมหาวิทยาลัย และด้วยความสามารถและความทุ่มเทให้ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย จนประสบความสำเร็จ จึงนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในความสำเร็จที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการที่มีจิตใจที่ดี มีอารมณ์แจ่มใสมั่นคง เป็นผู้มองโลกในแง่ดี มีความโอปอ้อมอารี โดยรวมๆ ก็คือ การมีพื้นฐานด้านจิตใจและอารมณ์ที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลกซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตสำหรับบุคคลทั่วไปว่า คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ (psychological domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตนและการรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเครียดหรือกังวล เป็นต้น (กัญจนพร อ่วมสำอาจ, 2547 : 14-15)

การวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา บุญเพิ่มวิทยา, พรทิพย์ พลอยวิสัย, สมพร ประดิษฐ์ (2552) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยรวม 8 ด้าน ทุกด้านมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง อาจจะ เป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันในด้านสภาพแวดล้อม เนื่องจากบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ต้องปฏิบัติงานอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งเมืองที่มีการแข่งขันกันในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านชีวิตความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานมากนัก จึงทำให้มีภาวะความเครียดเกิดขึ้น และอาจส่งผลไปถึงด้านจิตใจอันเป็นสาเหตุ ที่อาจจะทำให้บุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีมีระดับคุณภาพชีวิตแตกต่างจากพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3. คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และทุกๆ ประเด็น ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความรู้สึกหรือการรับรู้ในระดับมากทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้พนักงานของมหาวิทยาลัยพบปะสังสรรค์กัน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เช่น เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน เป็นต้น ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งการที่พนักงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำพาให้สถาบันไปสู่ความสำเร็จทั้งในด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัยได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Efraty & Sirgy (อ้างถึงใน แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์, 2550 : 12) ซึ่งได้สรุปความสำคัญว่า ความต้องการได้รับตอบการสนองจากองค์กร นอกเหนือไปจากความต้องการพัฒนาดตนเองและมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี การจูงใจพนักงานจึงมิใช่เพียงแค่เงินเดือนหรือค่าจ้างเท่านั้น แต่ยังมีเรื่องของค่านิยมอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ความมีคุณค่าในตนเอง (self-worth) เวลาพักผ่อน และความสัมพันธ์ที่ดีกับฝ่ายจัดการ เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life หรือ QWL) ซึ่ง ฌ็อง-ฌัก เซอร์นันท์ (2551 : 109) ได้สรุปไว้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงานจะมีผลกระทบต่อบุคคลและองค์การทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค โดยเฉพาะในปัจจุบันที่คุณภาพชีวิตการทำงานกลายเป็นประเด็นสำคัญทางสังคมที่ต้องอยู่ร่วมและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุลิตา กันทะอุโมงค์ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ งานวิจัยของ ฐิตารีย์ ประกอบแก้ว (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน สังกัดสำนักงานคณบดี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และพุดพิพงค์ กาญจนประดิษฐ์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการส่วนการศึกษา โรงเรียนการกำลังสำรอง กองทัพบก ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสัมพันธภาพทางสังคมอยู่ในระดับมากเช่นกัน เป็นการตอบย้ำว่า การมีความรู้สึกที่ดีต่อสังคม โดยเฉพาะสัมพันธภาพที่ดีขององค์กรสามารถทำให้เกิดคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมที่ดีได้

4. คุณภาพชีวิตคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความรู้สึกหรือการรับรู้ในระดับมากทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า พนักงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีความรู้สึกที่ดีต่อสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย หรืออีกนัยหนึ่ง ทางมหาวิทยาลัยได้จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการทำงาน เช่น ความปลอดภัยในการทำงาน การมีอุปกรณ์ช่วยในการทำงานอย่างเพียงพอ ห้องพักผ่อน ห้องรับประทานอาหาร และห้องน้ำ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานได้ สอดคล้องกับ UNESCO (อ้างถึงใน ธัญยา ศรีตุลากร, 2546 : 8) ได้สรุปถึงความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิตที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล ซึ่งได้จากการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีความสุข มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและ

จิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งการใช้ศักยภาพส่วนบุคคลสร้างสรรค์พัฒนาตนเอง และสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข และสอดคล้องกับแนวคิดของ เสนาะ ติยาวี (2544 : 6-7) ว่าปัจจัยต่างๆ ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงคุณภาพการดำเนินการที่เกิดขึ้นในที่ทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงานช่วยสร้างสรรค์บรรยากาศที่ทำให้คนพึงพอใจในการทำงานสูงและเอื้อให้เกิดผลผลิตสูงด้วย ซึ่งการศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานนี้ได้อีกหลายประเทศเริ่มสนใจเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานและหันมาศึกษาอย่างจริงจังเพื่อให้พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานให้กับหน่วยงานของตน เช่น Katz (อ้างถึงใน แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์, 2550 : 11) ได้ศึกษาจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และได้้นำผลการวิจัยของโครงการระหว่างประเทศมาปรับปรุงเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมในการทำงานและการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานในประเทศอังกฤษ และประเทศอื่นๆ ในแถบยุโรป โดยมีค่านิยมพื้นฐานร่วมกันในการมองคุณค่าของมนุษย์ประเด็นหนึ่ง คือ มนุษย์พึงได้รับการปฏิบัติอย่างมีเกียรติ และได้รับการยอมรับทั้งภายในสถานที่ทำงานและที่อื่นๆ

การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พญผิงศ์ กาญจนประดิษฐ์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการส่วนการศึกษา โรงเรียนการกำลังสำรอง กองทัพบก และงานวิจัยของ สุลิตา กันทะอุโมงค์ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมสุขลักษณะและความปลอดภัยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน จะเห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีจะช่วยสร้างสรรค์บรรยากาศที่ทำให้คนพึงพอใจในการทำงานสูงตามไปด้วย

5. คุณภาพชีวิตด้านจิตวิญญาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภูมิใจที่ได้ทำงานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และการคิดที่จะลาออกไปหางานใหม่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีความรู้สึกที่คิดจะลาออกไปหางานใหม่ แสดงให้เห็นว่า พนักงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีความภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์การ มีความตั้งใจที่จะคงอยู่ในงาน มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในการบริหารจัดการของผู้บริหาร และมีความพึงพอใจที่จะปฏิบัติงานอยู่กับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ต่อไป ซึ่งเป็นผลมาจากการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพนักงานจึงได้มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับบุคลากรที่ดี เช่น สวัสดิการ ผลตอบแทนต่างๆ รวมไปถึงการให้อิสระในการทำงาน โอกาสความก้าวหน้า และใช้ความรู้ความสามารถในงานได้อย่างเต็มที่ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพชีวิต (Management System for Quality of Work Life : MS-QWL) ขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL -100) และข้อกำหนดระบบการบริหารจัดการของระบบจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (OHSAS 18001 : 1999) ซึ่ง สุลิตา กันทะอุโมงค์ (2553 : 8-11) ได้สรุปไว้ว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตคนทำงานที่ควรกำหนดไว้ในสถานประกอบการ

คือ ด้านจิตวิญญาณ หมายถึง การมีอิสระในการทำงาน การได้รับการยอมรับและชื่นชมจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน มีความภาคภูมิใจและพึงพอใจในงานที่ทำ มีความภูมิใจในการเป็นสมาชิกของสถานประกอบการ มีความตั้งใจที่จะคงอยู่ในงาน มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในการบริหารจัดการของผู้บริหาร มีความตั้งใจทำงานอย่างเต็มกำลัง มีความรู้ความสามารถภูมิใจในผลงานที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมเผยแพร่ความดีงามและปกป้องชื่อเสียงของสถานประกอบการ ตลอดจนมีโอกาสได้ใช้ และได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนในการทำงาน

การวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลนันท์ จิระภาวพัฒน์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานกับการสนับสนุนทางสังคมของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความภาคภูมิใจในองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งขึ้นอยู่กับระบบการบริหารจัดการที่มีความแตกต่างกันระหว่างสถาบันการศึกษาทั้ง 2 แห่งนี้

6. คุณภาพชีวิตด้านความมั่นคงในชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยความมั่นใจในความมั่นคงของหน่วยงานและทีมผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าพนักงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีความเชื่อถือในสถาบันเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านสวัสดิการต่างๆ และค่าตอบแทนที่ทางมหาวิทยาลัยจัดการได้อย่างเหมาะสม และรู้สึกว่าการทำอยู่ในขณะนี้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง แม้ว่าจะมีปัญหาด้านการเก็บออม หรือการสร้างหนี้สินของพนักงานเกิดขึ้นบ้างเล็กน้อยก็ตาม แต่พนักงานก็สามารถจัดการกับรายจ่าย หรือหนี้สินได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ Wolton (อ้างถึงใน มัลลิกา เมฆรา, 2544 : 11-14) กำหนดว่า บุคคลที่มีคุณภาพชีวิตการทำงานต้องมีข้อบ่งชี้ใน 8 ด้านเป็นเกณฑ์ ซึ่งหนึ่งในแปดนั้นก็คือ การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (Adequate and Fair Compensation) ค่าตอบแทนเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตการทำงานได้ เนื่องจากทุกคนมีความต้องการทางเศรษฐกิจ และจะมุ่งทำงานเพื่อให้ได้รับค่าตอบแทนสนองทางเศรษฐกิจ ซึ่งความต้องการนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีชีวิตรอด บุคคลนอกจากจะสร้างความคาดหวังในค่าตอบแทนสำหรับตนแล้ว ยังมองในเชิงเปรียบเทียบกับผู้อื่นในประเภทงานแบบเดียวกัน

การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตร ชัยเชตร (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีมีระดับคุณภาพชีวิต มีโอกาสความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานอยู่ในระดับสูง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณีย์ รัตนพันธ์ (2553) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยรามคำแหง และงานวิจัยของ วิมลนันท์ จิระภาวพัฒน์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานกับการสนับสนุนทางสังคมของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในการทำงานของสถาบันการศึกษาทั้ง 2 แห่ง อยู่ในระดับปานกลาง เหมือนกัน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าคุณภาพชีวิตด้านความมั่นคงในชีวิตจะอยู่ในระดับมาก แต่ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณารายด้านกลับพบว่าหลายด้านที่อยู่ในระดับเล็กน้อย ได้แก่ (1) การสร้างหนี้สินเพื่อความมั่นคงของครอบครัวในระยะยาวได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 1.37 (2) ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 1.46 (3) สามารถเก็บออมเงินไว้ใช้จ่ายจำเป็นได้เพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 1.32 และ (4) เคยได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน หรือเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น ซึ่งทั้ง 4 ด้านเป็นประเด็นสำคัญที่มีอาจมองข้ามได้เลยว่าอาจจะส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตด้านความมั่นคงในชีวิตลดลงในระยะยาว

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีความต่างกัน ในด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษาสถานภาพการทำงาน อายุงานและระดับรายได้ต่อเดือน มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบ ดังนี้

1. เพศต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านร่างกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพนักงานชายมีค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตด้านร่างกายมากกว่าพนักงานหญิง แสดงให้เห็นว่า พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน ทั้ง 2 กลุ่มนี้มีสุขภาพด้านร่างกายที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น ผู้บริหารของทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงควรให้การสนับสนุนให้พนักงานของมหาวิทยาลัยได้ออกกำลังกายบ้างโดยอาจเน้นส่งเสริมเป็นพิเศษในกลุ่มพนักงานที่เป็นหญิง เช่น จัดให้มีกิจกรรมเดินแอโรบิคในช่วงเวลาเย็น จัดกิจกรรมส่งเสริมให้มีการแข่งขันกีฬาระหว่างพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนหญิง หรือกีฬาสามัคคีสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้พนักงานมหาวิทยาลัยได้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง เพราะร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงเป็นพื้นฐานแห่งการนำไปสู่คุณภาพชีวิตในการทำงานในหลายๆ ด้าน

2. อายุต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี ซึ่งมีจำนวน 15 คน มีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตน้อยกว่าพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนที่มีอายุ 25-30 ปี อายุ 31-35 ปี อายุ 36-40 ปี และพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ดังนั้น ผู้บริหารของทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานกลุ่มอายุน้อยกว่า 25 ปี โดยให้มีการคัดสรรบุคลากรจากคนภายในหรือที่ปฏิบัติงานอยู่ก่อนแล้วเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยได้ เพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงในการทำงานมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีเพียงจำนวนเล็กน้อย แต่พนักงานกลุ่มนี้อาจจะมีส่วนสำคัญในการทำคุณประโยชน์ให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในอนาคตข้างหน้าที่จะก้าวขึ้นมาแทนที่พนักงานที่กำลังจะเกษียณอายุไป

3. สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษาสถานภาพการทำงาน และระดับรายได้ต่อเดือนต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนที่มีสถานภาพโสด มีค่าเฉลี่ยระดับความรู้สึกด้านความมั่นคงในชีวิตน้อยกว่าพนักงานที่มีสถานภาพสมรส ซึ่งจากการวิจัยพบว่า พนักงานที่มีสถานภาพโสด ไม่มีบุตร จบการศึกษาระดับมัธยมปลาย/ปวช. พนักงานชั่วคราว ลูกจ้างประจำ และพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้บริหารของทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงควรมอบหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หัวหน้างานของสายสนับสนุน เป็นต้น ได้ลงไปศึกษาในรายละเอียดต่อไปว่า พนักงานสายสนับสนุนเหล่านี้ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างจากพนักงานกลุ่มอื่นๆ

4. อายุงานต่างกันมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านจิตวิญญาณและด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพนักงานสายสนับสนุนที่มีอายุงาน 1-5 ปี อายุงาน 6-10 ปี และอายุงาน 11-15 ปี มีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านจิตวิญญาณแตกต่างจากพนักงานสายสนับสนุนกลุ่มอื่นๆ และพนักงานสายสนับสนุนที่มีอายุงาน 1-5 ปีมีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความมั่นคงในชีวิตแตกต่างจากพนักงานสายสนับสนุนกลุ่มอื่นๆ ผู้บริหารของทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงควรให้ความสำคัญกับพนักงานกลุ่มดังกล่าว โดยดูว่าพนักงานมีปัญหาใดบ้าง เช่น สภาพคล่องทางการเงิน การเก็บออม การเลื่อนขั้นหรือตำแหน่ง การมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของพนักงานแต่ละคน เป็นต้น เพื่อเรียกขวัญและกำลังใจ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยเฉพาะพนักงานที่มีอายุงาน 1-5 ปี ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด และจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ต่อไป

5. จากการวิจัย พบว่า มีระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตโดยทั่วไปในขณะที่ทำงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเป็นข้อดีของการบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้แก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้บริหารของทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงควรรักษาหรือคงระดับคุณภาพชีวิตเหล่านี้เอาไว้ เพราะถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่องค์การต่างๆ ควรให้ความสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากคุณภาพชีวิตการทำงานสามารถที่จะช่วยสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของคนกับเป้าหมายของมหาวิทยาลัยได้ เพราะถ้าพนักงานของมหาวิทยาลัยมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่องานและต่อสถาบัน ซึ่งจะส่งผลต่อความพึงพอใจในงาน ทำงานอย่างเต็มความสามารถ และมีความสุขในการทำงาน และที่ตามมาจากการที่พนักงานของมหาวิทยาลัยมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ก็คือ การเพิ่มผลิตภาพ การขาดงาน การลาออกและอุบัติเหตุในการทำงานลดลง อย่างไรก็ตามแม้ระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตโดยทั่วไปในขณะที่ทำงานจะอยู่ใน

ระดับมาก แต่เมื่อนำค่าเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละด้านมาประกอบการพิจารณาจะเป็นที่น่าสังเกตว่าระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ย 1.54 และระดับการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 1.55 ซึ่งถือเป็นค่าเฉลี่ยที่ไม่สูงมากนักอาจพบปัญหาในบางประเด็นที่แฝงอยู่ซึ่งย่อมส่งผลให้คุณภาพชีวิตโดยทั่วไปในขณะทำงานลดลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านอื่นๆ เช่น สภาพการทำงาน ที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ สิทธิส่วนบุคคล จังหวะชีวิต ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นต้น ที่มีผลต่อการรับรู้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยที่ต้องการทราบ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องตรงกับความต้องการและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ให้มากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาถึงคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ เช่น ความผูกพันตัวต่อองค์กร ความพึงพอใจในงาน เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน และการดำรงอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของพนักงานในสายงานอื่นๆ เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับทราบถึงปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสายงานอื่นๆ ด้วย

4. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในแต่ละสายงาน เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในแต่ละสายงาน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญเพิ่มวิทยา พรทิพย์ พลอยวิสัย และสมพร ประดิษฐ์ศร. (2552). คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี การค้นคว้าอิสระ ร.บ. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กิตติมา ปรีดีติติก. (2529). ทฤษฎีการบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร : ธนการพิมพ์.
- แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์. (2550). คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทย ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขวัญกมล สาระบุตร. (2543). นักบริหาร : บทบาทคุณภาพชีวิตในการทำงาน ปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ฐิตารีย์ ประกอบแก้ว. (2550). คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน สังกัดสำนักงานคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดเคชั่น.
- ดิน ประชุมฤทธิ์. (2530). ตัวแปรด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาองค์การ ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาองค์การ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทองศรี กำภู ณ อยุธยา. (2532). การบริหารบุคคลในแนวทางใหม่. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญญา ศรีตุลากร. (2546). คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลยะลา ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นิศาตร์ ศิลปะเดช. (2540). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : พิธีการพิมพ์.
- บุญเจือ วงษ์เกษม. (2529). “คุณภาพชีวิตการทำงานกับการเพิ่มผลผลิต”. วารสารเพิ่มผลผลิต. 26 (ธันวาคม 2529-มกราคม 2530) : 29-33.
- บุญแสง ชีระภากร. (2533). “การปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน”. จุลสารพัฒนาข้าราชการพลเรือน. 1 (มกราคม-มีนาคม) : 5-12.
- ปภาวดี ดุลยจินดา. (2532). ทศนคติและความพอใจ เอกสารการสอนประกอบ ชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ ชุดที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประยุทธ์ มหากิจศิริ. (2543). คนเด่น : นักบริหาร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. หน้า 3.
- ปราชญา กล้ามัจจุ. (2545). การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : สหมิตร
ออฟเซท.
- พระมหาพิเชษ พลสวัสดิ์. (2544). ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรใน
มหาวิทยาลัยสงขล : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
ในวิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยานิพนธ์ สาขาสังคมศาสตร์
เพื่อการพัฒนา. เลย : สถาบันราชภัฏเลย.
- พฤตพงศ์ กาญจนประดิษฐ์. (2551). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการส่วนการศึกษา
โรงเรียนการกำลังสำรอง กองทัพบก ภาคนิพนธ์ สาขาวิชานโยบายสาธารณะ.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- มัลลิกา เมฆรา. (2544). คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย
สังกัดสำนักงาน เขต 21 จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ พย.ม.
(การบริหารพยาบาล). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุคล ทองตัน. (2528). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชภัฏเชียงใหม่, มหาวิทยาลัย. (2555). ข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ว่าด้วยจรรยาบรรณบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักงาน
สภามหาวิทยาลัยและข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- _____. (2555). คู่มือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2555 มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่.
- _____. (2555). สถิติจำนวนบุคลากรสายสนับสนุน คู่มือพนักงานมหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่ : งานบริหารงานบุคคล สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วรรณิ รัตนพันธ์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพัน
ต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา) คณะมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิมลนันท์ จิระถาวรพัฒน์. (2552). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับการสนับสนุนทางสังคม
ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยานิพนธ์ สาขาจิตวิทยา
พัฒนาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Population and
Development of Quality of Life). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2546). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- ศิริอรพิมพ์ ธรรมสุจริต. (2551). คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัย
สายสนับสนุนวิชาการสังกัดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ.
- ศุภลักษณ์ วัฒนาวีรส. (2542). วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : เอ็ดดูเคชั่น.
- สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์. 2552. แบบวัดคุณภาพชีวิตของคนทำงานในสถาน
ประกอบการ. กรุงเทพฯ : สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2540). นันทนาการชุมชนและโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิตลา สุระเศรษฐี. (2551). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการโรงเรียนประจำวิทยาลัย
อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคนิพนธ์ สาขานโยบายสาธารณะ.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธ์. (2544). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : เพ็ญฟ้าพรินต์.
- สมิตร ชัยเขตร. (2553). คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กองทุนสนับสนุนงานวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุลิตา กันทะอุโมงค์. (2553). คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรคณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2544). หลักการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์, สถาบัน. 2552. แนวทางในการนำไปปฏิบัติ MS-QWL
2:2008. กรุงเทพฯ : สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- _____. (2552). แนะนำ MS-QWL. กรุงเทพฯ : สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- แสง ไชยสุวรรณ. (2551). คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาจิตวิทยา
การศึกษาและการแนะแนว. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อารี เพชรมุต. (2537). มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน. กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์.
- อารี สังข์ศิลป์ชัย. (2548). คุณภาพชีวิตการทำงานของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา. นครปฐม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- อุไร จันทรสวาง. (2540). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
สาขาการศึกษา (การวัดผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bluestone, I. (1977). Implementation quality of work life programs.
Management Review, 5 (7), 44.
- Cascio, W.F. (1992). Managing Human Resources. 3rd Edition. New York :
McGraw Hill.
- Commings, T.G. and Worley, C.G. 2001. Organization development and
change. (7 ed). Ohio : South Western Thomson learning.
- Delamotte, Y., & Takezawa, S. 1984. Quality of working life in international
perspective. Switzerland : International Labour organization.
- Efraty, D, & Sirgy, J. M. 1990. The Effects of Quality of Working Life on
Employee Behavioral Responses. Social Indicator Research.
- Hackman, R.J., Suttle & Lloyd J. 1977. Improving life at work : behavioral
science approach to organization change. Santa Monica : Goodyear
Publishing.
- Katz, D. and R.L. Kahn. 1978. The Social Psychology of Organization. (2 nd
ed.) New York John Wiley and Sons.
- Skrovan, D.J. 1984. Quality at work Life : perspectives for business and the
public sector. Massachusetts : Addison-Wesley.

**กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชี
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่**
**MORALE IN THE OPERATION OF FINANCE AND ACCOUNTING STAFFS
AT LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
IN CHIANG MAI PROVINCE**

วิลาวรรณ ดอนปัน¹ | ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริศักดิ์ รัชชูปานติ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ และเปรียบเทียบกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน ระดับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และรายได้ ของบุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 222 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ค่า t-test และความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ มีกำลังขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) ซึ่งรายด้านในแต่ละด้านได้แก่ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{X} = 4.12$) ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.04$) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 3.99$) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 3.93$) ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ($\bar{X} = 3.97$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน ระดับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานและรายได้แตกต่างกันมีระดับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : กำลังขวัญ, ความมั่นคงในการทำงาน, ความพึงพอใจในการทำงาน, ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน, สภาพแวดล้อมในการทำงาน, ค่าตอบแทนและสวัสดิการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Abstract

The objectives of this research were (1) to study morale in the operation of finance and accounting staff at local administrative organizations in Chiang Mai Province and (2) to compare morale in the operation of finance and accounting staff with different sex, age, education, work status, position level, work experience, and income. The sample group consisted of 222 members of staff working in local administrative organizations. The tool for this research was a questionnaire. The statistics used in the analyses were percentage, frequency, mean, standard deviation, and hypotheses test by using t-test and analysis of variance (One Way ANOVA). The research results found that members of finance and accounting staff working at local administrative organizations in Chiang Mai Province had a high level of overall morale ($\bar{X} = 4.01$) and morale in each aspect ; job security ($\bar{X} = 4.12$), job satisfaction ($\bar{X} = 4.04$), career development ($\bar{X} = 3.99$), work environment ($\bar{X} = 3.93$), and wages and welfare ($\bar{X} = 3.97$). For the hypotheses testing, they demonstrated that there was significant difference between overall morale and sex, age, education, work status, position level, work experience, and income.

Keywords : Morale, job security, job satisfaction, career development, work environment, wages and welfare

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ มีความใกล้ชิดกับประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากที่สุด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมี 5 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการปกครอง กำหนดนโยบาย จัดทำงบประมาณ ดำเนินงานในด้านการเงิน การคลัง การจัดเก็บภาษี การบริหารงานบุคคล และให้บริการสาธารณะขั้นพื้นฐานให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตนเอง (โกวิทย์ พวงงาม, 2549 : 145)

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากร การถ่ายโอนภารกิจ การให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดระบบ การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร และผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้มีศักยภาพในการรองรับภารกิจที่ถ่ายโอน (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน

การกระจายอำนาจ, 2542 : 5 - 17) ผลจากพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติในเรื่องการถ่ายโอนภารกิจในการจัดบริการสาธารณะของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมสามารถดำเนินการได้และแล้วเสร็จภายใน 4 ปี (พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2547) สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใดที่ไม่สามารถที่จะรับการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และภารกิจภายใน 4 ปี ให้ดำเนินการถ่ายโอนภายใน 10 ปี (พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2553) และในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการเงิน การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดนโยบายทางด้าน การคลัง การปรับปรุงรายได้ การปรับปรุงรายจ่าย การทบทวนการจัดสรรรายได้ และการเสริมสร้างวินัยการเงินการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 2, 2551) จากการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้มีศักยภาพที่จะสามารถรับการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่และงบประมาณ เพื่อให้งบประมาณที่ได้รับสามารถใช้ได้อย่างคุ้มค่า และก่อให้เกิดประโยชน์ในท้องถิ่นมากที่สุด ดังนั้นข้าราชการและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะผู้ปฏิบัติงานเป็นกำลังสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ทิพย์ประภา ทองสี, 2551 : 1 - 2)

ตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 2 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนการให้บริการสาธารณะภายใน 10 ปี และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการเงิน การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ภาระงานการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มตามไปด้วย จากเดิมปฏิบัติด้านการจัดเก็บเงินรายได้ การเงิน การบัญชีเกณฑ์เงินสด และการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นปฏิบัติหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี เงินรายได้ เงินอุดหนุนทั่วไป เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ การบันทึกบัญชีเป็นเกณฑ์พึงรับพึงจ่าย การรับรู้รายรับ-รายจ่าย รวมทั้งการกู้ยืมและภาระหนี้สินที่เกิดขึ้น และจัดทำบัญชีในระบบคอมพิวเตอร์ (e-laas) การจัดซื้อจัดจ้าง การรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากภาระงานที่เพิ่มขึ้นทำให้ปริมาณงานของบุคลากรการเงินและบัญชีเพิ่มมากขึ้น อัตรากำลังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และในปัจจุบันได้มีแนวทางการปรับลดค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกินกว่าร้อยละ 40 ของงบประมาณประจำปี โดยปรับลดพนักงานจ้างเมื่อหมดอายุ สัญญาจ้างและให้พิจารณาจ้างเหมาบริการในกิจการบางประเภท และให้พิจารณาให้ออกจากราชการด้วยความสมัครใจ ตามโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนดของข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่, 2555) จึงทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากบุคลากรมีจำนวนน้อยและปริมาณงานมีมากขึ้น

จากภาระงานของบุคลากรการเงินและบัญชีที่เพิ่มขึ้นรวมกับค่าครองชีพในปัจจุบันที่สูงขึ้น ประกอบกับการปรับลดบุคลากรจึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถรับบุคลากรเพิ่มได้ จึงทำให้ปริมาณงานเพิ่มขึ้น การทำงานขาดประสิทธิภาพ บุคลากรต้องทำงานล่วงเวลา ไม่มีเวลาพักผ่อน ไม่มีเวลาดูแลตนเองและครอบครัว ซึ่งมีผลกระทบให้บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดกำลังใจขวัญในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงวิธีการที่จะส่งเสริมให้บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกำลังใจขวัญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษากำลังขวัญของบุคลากรด้านการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางแผนและปรับปรุงพัฒนากำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีอันจะส่งผลต่อ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพการทำงาน
5. ระดับตำแหน่ง
6. ประสบการณ์การทำงาน
7. รายได้

กำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

1. ด้านความมั่นคงในการทำงาน
2. ด้านความพึงพอใจในการทำงาน
3. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
4. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน
5. ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชี ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน ระดับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และรายได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 347 คน ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 แห่ง บุคลากรการเงินและบัญชีจำนวน 6 คน เทศบาล จำนวน 96 แห่ง บุคลากรการเงินและบัญชีจำนวน 194 คน และองค์กรบริหารส่วนตำบล จำนวน 113 แห่ง บุคลากรการเงินและบัญชีจำนวน 147 คน (ศูนย์รวมข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2555)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 222 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน (Taro Yamane อ้างใน ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549 : 64) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชี ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพการทำงาน ระดับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และรายได้

ตอนที่ 2 สอบถามระดับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชี ได้แก่ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชี ลักษณะแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended Questions)

แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

ระดับกำลังขวัญ		คะแนน
ระดับมากที่สุด	กำหนดให้	5
ระดับมาก	กำหนดให้	4
ระดับปานกลาง	กำหนดให้	3
ระดับน้อย	กำหนดให้	2
ระดับน้อยที่สุด	กำหนดให้	1

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายความว่า	บุคลากรมีกำลังขวัญระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายความว่า	บุคลากรมีกำลังขวัญระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายความว่า	บุคลากรมีกำลังขวัญระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายความว่า	บุคลากรมีกำลังขวัญระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายความว่า	บุคลากรมีกำลังขวัญระดับน้อยที่สุด

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคณาจารย์อิสระเพื่อตรวจสอบขอคำแนะนำในการนำมาปรับปรุงแก้ไข ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
4. เมื่อได้รับผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปเข้าระบบการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC : Index of item objective congruence) มีค่าเท่ากับ 0.67 ขึ้น
5. นำแบบสอบถามที่หาความเที่ยงตรงมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนแบค (μ - Coefficients Cronbach's Alpha) ซึ่ง มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.989 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลด้านพุทธิภูมิ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลออนไลน์

ข้อมูลด้านปฐภูมิ ใช้แบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ขอความอนุเคราะห์ทางนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. นำแบบสอบถามไปส่งไปรษณีย์ ใช้เวลาในการส่งและตอบกลับ 14 วัน

3. ใช้โทรศัพท์ในการติดตามและกระตุ้นของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลำดับแรก

4. มีการระบุในใบปะหน้าแบบสอบถามทุกฉบับไว้ด้วยข้อความดังนี้ “ข้อมูลที่ได้รับจะเก็บเป็นความลับและมีการวิเคราะห์ในภาพรวม”

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเริ่มต้นด้วยการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา แล้วลงรหัสข้อมูลในแต่ละข้อรวมทั้งการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ค่า t-test และความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 85.60 ส่วนใหญ่มีอายุ 26 - 35 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 51.40 การศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 62.20 เป็นข้าราชการมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 73.90 ระดับตำแหน่ง 5 - 6 มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.60 ประสบการณ์การทำงาน 6 - 10 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.30 รายได้ 10,001 - 15,000 บาทมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.10

ตอนที่ 2 กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชี

จากการศึกษาระดับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{X} = 4.12$) ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.04$) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 3.99$) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 3.93$) ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ($\bar{X} = 3.97$) พบว่า บุคลากรการเงินและบัญชีมีกำลังขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพการทำงาน ระดับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และรายได้ ที่แตกต่างกันทำให้ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ค่า t-test และความแปรปรวนทางเดียว

(One Way ANOVA) พบว่า บุคลากรที่มี เพศ ($p = .478$) อายุ ($p = .655$) วุฒิการศึกษา ($p = .606$) สถานภาพการทำงาน ($p = .558$) ระดับตำแหน่ง ($p = .377$) ประสบการณ์การทำงาน ($p = .553$) และรายได้ ($p = .164$) ที่แตกต่างกันมีระดับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาระดับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บุคลากรการเงินและบัญชีมีกำลังขวัญในการปฏิบัติงานในด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านความมั่นคงในการทำงาน พบว่า บุคลากรการเงินและบัญชีมีกำลังขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก การที่กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในหน่วยงาน และการทำงานกับส่วนราชการเป็นงานที่มีความมั่นคงสามารถดูแลครอบครัวได้ตามศักยภาพ ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยของพีระพงษ์ กมลเสถียร (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจของพนักงานเทศบาลตำบลชัยสมอทอด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัด ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน อยู่ในระดับปานกลาง และการวิจัยของลักขณา โสรส (2552) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านความมั่นคงในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ประมาณร้อยละ 74 มีสถานภาพการทำงานเป็นข้าราชการ ส่วนงานวิจัยอื่นมีสถานภาพการทำงานเป็นเพียงพนักงานจ้าง

1.2 ด้านความพึงพอใจในการทำงาน พบว่า บุคลากรการเงินและบัญชีมีกำลังขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก การที่กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีได้ปฏิบัติงานตรงกับตำแหน่ง ความรู้ความสามารถของตนเอง งานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จลุล่วงทันตามเวลาที่กำหนด และมีอิสระในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยของอรอุมา ศรีวรริตน์ (2553) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานจ้างเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า พนักงานจ้างของเทศบาลนครนนทบุรีมีระดับขวัญและกำลังใจด้านความพึงพอใจในงานที่ทำ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากความแตกต่างกันของ

กลุ่มตัวอย่างในด้านสถานภาพการทำงานระหว่างข้าราชการกับพนักงานจ้าง แต่สอดคล้องกับการวิจัยของศราวุธ เชื้อไพบูลย์ (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจของข้าราชการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านความพึงพอใจในการทำงาน พบว่า มีสภาพขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นข้าราชการเหมือนกัน

1.3 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน พบว่า บุคลากรการเงินและบัญชีมีกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก การที่กำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชี อยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีเชื่อมั่นในความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ตำแหน่งนี้มีความสำคัญส่งผลในการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น และตำแหน่งนี้จะได้รับความก้าวหน้าไม่น้อยไปกว่าการปฏิบัติงานในตำแหน่งอื่น ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยของพิระพงษ์ กมลเสถียร (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจของพนักงานเทศบาลตำบลชัยสมอทอด อำเภอเบิ่งสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัด ด้านความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยของพิระพงษ์ กมลเสถียร (2551) ส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้างทั่วไปจึงทำให้มีกำลังใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้

1.4 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า บุคลากรการเงินและบัญชีมีกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก การที่กำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชี อยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่ มีอุปกรณ์สำนักงานในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และหน่วยงานมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยที่ดี ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยของณัฐพรรณ จักรบุตร (2550) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจของบุคลากรถ่ายโอนมาเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านสภาพการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากความไม่พอใจในสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน แต่สอดคล้องกับการวิจัยของศราวุธ เชื้อไพบูลย์ (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับสภาพขวัญและกำลังใจของข้าราชการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า มีสภาพขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง

1.5 ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ พบว่า บุคลากรการเงินและบัญชีมีกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก การที่กำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการที่บุคลากรได้รับสวัสดิการ ไม่ว่าจะเป็นค่าเช่าบ้าน ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร การลาภกิจ ลาป่วย ลาพักผ่อนและยังมีกองทุนหรือ

สวัสดิการอื่นๆ ให้กับบุคลากร ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยของณัฐพรณ จักรบุตร (2550) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจของบุคลากรถ่ายโอนมาเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านความเหมาะสมของรายได้ ค่าตอบแทน อยู่ในระดับปานกลาง และการวิจัยของลักคณา ไสโรส (2552) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพการทำงานเป็นเพียงพนักงานจ้างซึ่งจะได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ที่เป็นข้าราชการ

2. จากการทดสอบสมมติฐานด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน ระดับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และรายได้ ที่แตกต่างกันทำให้ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับกำลังใจขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ซึ่งผลปรากฏว่า บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน ระดับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และรายได้แตกต่างกันมีระดับกำลังใจขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยได้ดังนี้

2.1 บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับกำลังใจขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศไม่มีผลต่อกำลังใจขวัญในการปฏิบัติงาน ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยของทิพย์ประภา ทองสี (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างเทศบาลตำบลเสมีต อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ข้าราชการและลูกจ้างที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน งานบางอย่างก็ให้ความสำคัญกับเพศหญิง เช่น งานด้านเอกสาร และงานบางอย่างก็ให้ความสำคัญกับเพศชาย เช่น งานออกตรวจราชการ แต่สอดคล้องกับการวิจัยของ ลักคณา ไสโรส (2552) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเพศต่างกันจะมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงถึงประมาณร้อยละ 85 และเป็นเพศชายเพียงร้อยละ 15

2.2 บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับกำลังใจขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคลากรการเงินและบัญชีไม่ว่าจะอายุน้อยหรือว่าอายุมากจะรู้สึกว่ามีคามมั่นคงในการทำงาน และมีโอกาสความก้าวหน้าในการทำงานเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย

ของตะวัน ศิลป์ประกอบ (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีอายุต่างกันจะมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองชลบุรีไม่แตกต่างกัน และการวิจัยของทิพย์ประภา ทองสี (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่าข้าราชการที่มีอายุต่างกัน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรไม่ว่าจะอายุน้อยหรือว่าอายุมากจะรู้สึกว่ามีคามมั่นคงในการทำงาน และมีโอกาสความก้าวหน้าในการทำงานเหมือนกัน

2.3 บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพการทำงานเป็นข้าราชการ ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยของอรอุมา ศรีวาริรัตน์ (2553) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานจ้างเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ตัวแปรที่มีผลทำให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานต่างกัน ได้แก่ ระดับการศึกษา และการวิจัยของลักคณา โสธร (2552) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างของลักคณา โสธร (2552) ที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทมีขวัญและกำลังใจมากกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า

2.4 บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีสถานภาพการทำงานแตกต่างกันมีระดับกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรการเงินและบัญชีที่มีสถานภาพการทำงานต่างกัน ต่างก็มองถึงความก้าวหน้าในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยของอรอุมา ศรีวาริรัตน์ (2553) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานจ้างเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ตัวแปรที่มีผลทำให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานต่างกัน ได้แก่ ประเภทของพนักงานจ้าง ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันทำให้มีความคิดเห็นในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน แต่สอดคล้องกับการวิจัยของทิพย์ประภา ทองสี (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอชลบุรี จังหวัดชลบุรีพบว่า ข้าราชการที่มีชั้นยศต่างกันมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรการเงินและบัญชีที่มีสถานภาพการทำงานต่างกัน ต่างก็มองถึงความก้าวหน้าในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ไม่แตกต่างกัน

2.5 บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีระดับตำแหน่งแตกต่างกันมีระดับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรการเงินและบัญชีในการวิจัยครั้งนี้มีสถานภาพเป็นข้าราชการเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 73.90 ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยของลักคณา ไสรส (2552) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระดับของตำแหน่งต่างกัน จะมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน และการวิจัยของตะวัน ศิลป์ประกอบ (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่าพนักงานส่วนตำบลที่มีระดับตำแหน่งต่างกันจะมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองชลบุรีแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองงานวิจัยนี้แตกต่างจากงานวิจัยในครั้งนี้มีสถานภาพในการทำงานส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้าง

2.6 บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีระดับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ส่วนใหญ่มีอายุงานใกล้เคียงกัน คิดเป็นประมาณร้อยละ 52 บุคลากรการเงินและบัญชีไม่ว่าจะมีประสบการณ์การทำงานมากหรือน้อยต่างก็มีความรักและความผูกพันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของทิพย์ประภา ทองสี (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างเทศบาลตำบลเสมีต อำเภอชลบุรี จังหวัดชลบุรีพบว่าข้าราชการที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ต่างกันมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และการวิจัยของอรอุมา ศรีวรวิรัตน์ (2553) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานจ้างเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า พนักงานจ้างเทศบาลนครนนทบุรีที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่มีอายุงานใกล้เคียงกัน

2.7 บุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีรายได้แตกต่างกันมีระดับกำลังขวัญในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรการเงินและบัญชีที่มีรายได้ต่างกัน ต่างก็ได้รับสวัสดิการ ค่าตอบแทนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ เพียงพอต่อการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวเหมือนกัน ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยของลักคณา ไสรส (2552) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอัตราเงินเดือนต่างกันจะมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีสถานภาพ

ในการทำงานเป็นพนักงานจ้างที่ไม่ใช่ข้าราชการ แต่สอดคล้องกับการวิจัยของตะวัน ศิลป์ประกอบ (2551) ได้วิจัยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า พนักงานส่วนตำบล ที่มีอัตราเงินเดือนต่างกันจะมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองชลบุรีไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่มีรายได้ต่างกัน ต่างก็ได้รับสวัสดิการ ค่าตอบแทนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ เพียงพอต่อการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวเหมือนกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

แม้คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามในเรื่องระดับกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ข้างต้นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความหมายถึงระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ดีอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามมีบุคลากรจำนวนหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 9.91 ได้ให้ข้อเสนอแนะบางประการที่อาจจะเป็นประโยชน์สำหรับบางองค์กรที่จะนำไปพัฒนากำลังขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรการเงินและบัญชีของตน ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้มีดังต่อไปนี้

1. ด้านความมั่นคงในการทำงาน ผู้บังคับบัญชาควรให้การดูแลและปกป้องในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับงานการเงินและบัญชีเพิ่มขึ้น และเปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารงาน
2. ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ผู้บริหารควรที่จะบริหารงานให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย มีความเสมอภาค มีความยุติธรรม มีความโปร่งใส ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนบุคลากรในทุกๆ ด้านทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว และควรให้ความสำคัญในเรื่องการมอบหมายงานให้เหมาะสมตรงกับตำแหน่ง ความรู้ความสามารถของบุคลากร
3. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับทุนการศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในตำแหน่งงานที่สูงขึ้นตามลำดับ และควรมีการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งให้มีความเป็นธรรมตามหลักเกณฑ์
4. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ควรมีการจัดสถานที่ทำงานให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของบุคลากร ควรมีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในหมู่คณะและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การจัดกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ควรจัดในวันหยุดราชการเป็นประจำเพราะจะทำให้บุคลากรไม่มีเวลาพักผ่อนเท่าที่ควร

5. ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการเพื่อสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ควรปรับเงินเดือนคํารักษาพยาบาลให้เหมือนกับข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ควรมีการจ่ายค่าตอบแทนในกรณีทำงานล่วงเวลาให้เหมาะสม ควรมีเงินโบนัสประจำปี และควรมีเงินประจำตำแหน่งสำหรับนักวิชาการเงินและบัญชี

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2549). มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น: วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2549). เทคนิคการเขียนเค้าโครงวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ. นนทบุรี: ไทยเนรมิตกิจอินเตอร์ โปรดักส์ จำกัด.
- ทิพย์ประภา ทองสี. (2551). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างเทศบาล ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา.
- แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2551). ฉบับที่ 2.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ. (2542).
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. (2542).
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่. (2555). แนวทางการปรับลดค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร.
- ศูนย์รวมข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (12 พฤษภาคม 2555). เข้าถึงได้จาก <http://www.local.moi.go.th>

ทฤษฎีวิพากษ์ในเพลง Imagine ของ John Lennon¹

Critical theory in the song Imagine by John Lennon

จอห์น นพดล วตินสุนทร²

บทคัดย่อ

John Lennon เป็นอดีตสมาชิก The Beatles ทำนนวนวงดนตรีตลอดกาลจากเกาะอังกฤษและบทเพลง Imagine ได้รับเสียงชื่นชมจากบรรดานักวิจารณ์เพลงอย่างสูงในยุคนั้นและกลายเป็นบทเพลงที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองรวมถึงการเรียกร้องสันติภาพและความเท่าเทียมของผู้คนในสังคม บทเพลง Imagine ได้สร้างความหมายผ่านการตีความในรูปของคำต่างๆ ที่อาจสื่อความหมายไปได้ไกลกว่าความหมายในตัวบท (Text) เพราะเมื่อบทเพลง Imagine ถูกเปิดขึ้นในการเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งใด มันจะส่งความหมายหลายอย่างไปยังผู้รับฟังในขณะนั้น ทำให้ย้อนนึกถึงเรื่องราวความเป็นมาเสมือนการฉายภาพย้อนหลังให้บังเกิดขึ้นในแบบมายาคติ (Myth) จากนั้นความหมายดังกล่าวจะมีบทบาทเชิงอำนาจและกำหนดปฏิบัติการทางสังคม (Social Practical) ที่เพิ่มเติมต่อไปข้างหน้าในแบบวาทกรรม (Discourse)

ดังนั้น ระดับสัญญาณในบทเพลง Imagine เป็นเสมือนการฉายภาพย้อนหลังให้บังเกิดขึ้นในแบบมายาคติ (Myth) และผลิตซ้ำความหมาย (Reproduction) ซึ่งจะมีบทบาทในการสร้างคติความเชื่อให้เกิดขึ้นตามบริบท (Context) ที่เปลี่ยนไป หรือจากสถาบันต่างๆ ที่ให้อำนาจ (Power) นอกจากนี้บทเพลงดังกล่าวยังเป็นวาทกรรม (Discourse) ตัวหนึ่งที่สถาบันทางสังคมได้ทำให้ความหมายของเพลงมีอำนาจอยู่เสมอ โดยเฉพาะเมื่อต้องการใช้อำนาจจากบทเพลงให้เกิดขึ้นเสมอๆ (Exercise Power) เช่น ในประเทศไทยที่เกิดความขัดแย้งจากอุดมการณ์ทางการเมืองต่อความเป็นรัฐชาติ หรือแม้แต่ความรุนแรงในพื้นที่ภาคใต้อันมีความขัดแย้งจากอุดมการณ์ทางศาสนา เป็นต้น ทั้งหมดนี้จึงเป็นสาเหตุแห่งการสูญเสียชีวิตของเพื่อนร่วมโลกและหากมีใครนำบทเพลง Imagine มาเปิดอีกครั้ง อำนาจแห่งวาทกรรมก็จะเริ่มทำงานและควบคุมจิตสำนึกอุดมการณ์ไปตามการประกอบสร้างของบทเพลงเพื่อไปปะทะกับวาทกรรมอีกกระแสหนึ่งเสมอ โดยอำนาจดังกล่าวจะแปรเปลี่ยนไปตามพื้นที่และเวลา ซึ่งบางครั้งต่อต้าน บางครั้งต่อรองและบางครั้งก็คล้อยตาม สิ่งนี้จึงเป็นการอธิบายบทเพลง Imagine ในฐานะวาทกรรมตัวหนึ่ง

โดยสรุปบทเพลง Imagine จะมีเนื้อหาที่เรียบง่ายแต่กลับอัดแน่นไปด้วยความสัมพันธเชิงโครงสร้างทางสังคมที่เปิดเผยถึงการครอบงำอุดมการณ์แห่งรัฐชาติหรือศาสนาต่างๆ ที่ยึดถือในสังคมโลก และ John Lennon ได้เป็นผู้เสนอแนวคิดเชิงวิพากษ์ผ่านบทเพลงที่ไม่แตกต่างจากนักทฤษฎีกระแสวิพากษ์คนอื่นๆ ดังเช่น หลุยส์ อลิวเรต์ และกริมซี ที่ต่างเสนอแนวคิดแห่งการครอบงำอุดมการณ์เฉกเช่นเดียวกัน

¹ เพื่อเสนอแนวคิดของบทเพลงที่เป็นแนวคิดในแง่ภูมิวิพากษ์อันไม่ต่างจากนักทฤษฎีในกลุ่มการครอบงำสื่อ

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Abstract

John Lennon , The singer song Imagine is a former member of the legendary band The Beatles Forever from the British Isles . Imagine song was highly praised by music critics of the era, And became a song that was influenced to join political movements , including peace and social equality of the people. Imagine song has a meaning through interpretation to go beyond the meaning of meaning in text, Because when the Imagine song was turned up in any political movement . It would mean a lot to the audience and will be think back to a story like the Myth. Then the meaning will be assigned roles , power and social practical to more forward in the discourse.

So it is the level of signifiers in the song Imagine is meaningful, And reproduced in meaning according to context or from the institutions, And also is always powerful. Especially when we want to use the power of Imagine song to exercise a power, As in Thailand conflict of political ideology on the nation state . Or even violence in the south of Thailand conflicts of ideology , religion and so on. This is why the slaughter of fellow humans .But if someone came on the song Imagine again. Power of discourse ,Will be starts to control the build ideological consciousness of fellow humans. But power will vary according to space and time. Sometimes resist ,negotiate or reassessed.

In conclusion, the song Imagine is a simple but packed with relations social structures that reveal the dominant ideology of state, national, or religious iconography in the social world, and John Lennon was a concept critical pass . the song was not different from the other theorists of critical currents as Louis Althusser and Antonio Gramsci. Especially it the same concept of dominance ideology.

บทนำ

John Lennon อดีตสมาชิก The Beatles ดำรงวงดนตรีตลอดกาลจากเกาะอังกฤษ เจ้าของผลงานในบทเพลง Imagine ซึ่งเป็นเพลงอัลบั้มชุดที่ 2 ของ John Lennon ออกมาในปี 1971 โดยมีเนื้อหาของบทเพลงที่เข้าถึงง่ายและสามารถเข้าใจความหมายของเพลงได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังสามารถสัมผัสได้ถึงความอ่อนโยนและเข้าถึงคนฟังในวงกว้าง โดยบทเพลง Imagine ได้รับเสียงชื่นชมจากบรรดานักวิจารณ์เพลงอย่างสูงในยุคสมัยนั้นจนกลายเป็นบทเพลงที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองและการเรียกร้องสันติภาพ โดยเป็นบทเพลงประจำกลุ่มต่อต้านสงคราม "Give Peace a Chance" ที่มีเสียงคอรัสจากกลุ่มต่อต้านสงครามเวียดนามระหว่างเดิน

ขบวนประท้วงในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. และ John Lennon ยังเข้าร่วมการเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับ จอห์น ชินแคลร์ นักกีตาร์และผู้ก่อตั้งพรรคไวท์ แพนเธอร์ เพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมของผู้คนในสังคม ทั้งนี้บทเพลง Imagine ของ John Lennon บางส่วนได้รับแรงบันดาลใจจากบทกวีของแพนสลา โอโนะ ที่แสดงความรู้สึกชีวิตในวัยเด็กของเธอที่ญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 2 นอกจากนี้ John Lennon ยังได้อธิบายถึงบทเพลงว่าเขามองว่าการสื่อสารผ่าน Imagine ว่า "คุณสามารถจินตนาการถึงโลกที่ปราศจากการแบ่งประเทศหรือศาสนา ? มันเป็นการสื่อข้อความเต็มใจแล้วซ้ำอีกและสร้างความรู้สึกในด้านบวก"

ในช่วงคริสต์มาส 1971 John Lennon ถูกหมายหัวจากรัฐบาลสหรัฐฯ ของประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน ที่ต้องการชนะการเลือกตั้งสมัย 2 ทำให้มีความพยายามจะจัดการหรือฆาตกรรมนักร้องชาวอังกฤษที่เป็นเหมือนหอกข้างแคร่ออกไปให้พ้นๆ ด้วยการยกคดีความที่ถูกจับกุมข้อหาครอบครองกัญชา ที่ลอนดอน เมื่อปี 1968 มาเป็นข้ออ้างในการเนรเทศ อย่างไรก็ตาม John Lennon ใช้เวลาต่อสู้คดีนานถึง 4 ปี ก่อนที่ประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสันจะพ่ายตัวเองจากพิษคดีวอลเตอร์ เกตตี ที่ทำให้เขาต้องลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีและเจอร์รี ฟอร์ด ผู้สืบทอดตำแหน่งก็ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องตามล่างาน John Lennon ภายหลังคำสั่งเนรเทศเขาก็ถูกยกเลิกไปในปี 1975 และต่อมา John Lennon จบชีวิตลงด้วยกระสุนปืนของ มาร์ค เดวิด แชนแมน แฟนเพลงโรคจิต ในวันที่ 8 ธันวาคม 1980 ซึ่งภายหลังเสียชีวิตเพลง Imagine ก็กลับเข้าชาร์ตและครองอันดับ 1 นานถึง 4 สัปดาห์ในเดือนมกราคม 1981 ของสหรัฐอเมริกา ก่อนจะมีการออกจำหน่ายใหม่อีก 2 ครั้งในปี 1988 และ 1999 โดยขึ้นอันดับ 45 และอันดับ 3 ตามลำดับ ทั้งนี้เพลง Imagine ยังได้รับการยกย่องว่าเป็นเพลงที่สร้างอิทธิพลสู่ทั่วโลกและเป็น 1 ในเพลงที่ดีที่สุดตลอดกาล เพราะแม้ว่าจะผ่านมาเกือบ 4 ทศวรรษ บทเพลง Imagine ยังคงเป็นสัญลักษณ์ของศิลปินเพลงยุคทุกสมัยในยามที่พวกเขาต้องออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับผู้คนในประเทศที่กำลังเผชิญไฟสงคราม (Imagine, 2556)

การสื่อความหมายของบทเพลง

เนื้อหาในบทเพลง Imagine ได้สื่อความหมายโดยตรงว่า "ลองนึกว่าโลกนี้ไม่มีสวรรค์ มันง่ายออก หากคุณสามารถทำได้ ไม่มีทั้งนรกอยู่ใต้ผืนดินที่เรายืนอยู่ เบื้องบนมีเพียงแต่ฟ้าสีคราม ลองจินตนาการว่าทุกคนบนโลกใบนี้มีชีวิตอยู่เพียงเพื่อวันนี้ ลองคิดว่าไม่มีประเทศบนโลกนี้ คุณจินตนาการได้ไม่ยากหรอก ไม่ต้องประหารชีวิตหรือสละชีพเพื่อสิ่งใดทั้งสิ้น ลัทธิศาสนาก็ไม่มีเหมือนกัน ลองจินตนาการว่าทุกคนบนโลกใบนี้ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสันติสุข แม้เธออาจจะบอกว่าฉันเป็นคนช่างฝัน แต่ฉันช่างฝันคนเดียวเสียเมื่อไหร่ ฉันหวังว่าสักวันเธออาจมาร่วมกับเรา แล้วโลกก็จะรวมเป็นหนึ่ง ลองนึกว่าโลกนี้จะไม่มีการครอบงำ หวังว่าคุณจะพอจินตนาการได้ ความริษยาหรือโหยหิวมิใช่สิ่งจำเป็น มีเพียงความเป็นพี่น้องของมองคน ลองจินตนาการว่าทุกคนบนโลกใบนี้แบ่งปันซึ่งกันและกัน" (นานาจิตตัง, 2556)

การสื่อความหมายของบทเพลง Imagine ได้ตีความหมายผ่านคำต่างๆ ที่สื่อความหมายไปได้ไกลกว่าตัวบท (Text) เพราะเมื่อบทเพลง Imagine ถูกเปิดขึ้นในการเคลื่อนไหวการเมืองครั้งใด มันจะส่งความหมายหลายอย่างไปให้ผู้รับฟังในขณะนั้น ให้อ่านนึกถึงเรื่องราวความเป็นมาเหมือนการฉายภาพย้อนหลังให้บังเกิดขึ้นในแบบมายาคติ (Myth) จากนั้นความหมายดังกล่าวจะมีบทบาทเชิงอำนาจและกำหนดปฏิบัติการทางสังคม (Social Practical) ที่เพิ่มเติมต่อไปข้างหน้าในแบบวาทกรรม (Discourse) (Berker, 2000) ในมุมมองของนักสัญวิทยาชื่อ Ferdinand de Saussure นักภาษาศาสตร์ได้ให้แนวคิดแรกเริ่มไว้ว่า สัญญะความหมายใดๆ จะประกอบด้วยส่วน 2 ส่วนเสมอ นั่นคือ ตัวหมาย (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) เช่น คำว่า ต้นไม้ (Signifier) ชวนให้เราคิดถึงสิ่งมีชีวิตขนาดใหญ่ตั้งอยู่กลางป่าอาศัยแสงเป็นตัวสังเคราะห์อาหารเป็นต้น (Signified) คล้ายกับข้อความบางตอนในบทเพลงที่บ่งบอกอย่างตรงไปตรงมาว่า "หวังว่าคุณจะพอจินตนาการได้" (Signifier) และความหมายที่สองที่จะเพิ่มเติมต่อไปคือ "สันติภาพที่อยากให้เกิดขึ้น" (Signified) เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2552)

ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมาย (Signifier) กับตัวหมายถึง (Signified) เป็นไปอย่างสับสนหรือคาดเดาไม่ได้ เหตุเพราะว่าภาษาทุกภาษามีระบบการออกเสียงเป็นของตัวเอง ต้นไม้ในภาษาไทยเรียกว่าต้นไม้ แต่ในภาษาอังกฤษเรียกว่า tree เมื่อคนในวัฒนธรรมหนึ่งคิดคำขึ้นมาเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สิ่งนั้นก็จะเป็นไปตามสิ่งที่คนในสังคมนั้นๆ พูดยังหรือกล่าวถึง คนรุ่นหลังไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ หรืออาจเปลี่ยนแปลงได้ แต่ก็เป็นที่ลึกลับๆ จึงกล่าวได้ว่า ภาษาที่มีความเป็นอิสระพอสมควร (Danesi, 2002) ดังเช่น การแปลงความหมายของบทเพลง Imagine อย่างตรงตัวว่า จินตนาการ (Imagine) ตามพจนานุกรมไทยแต่ในมุมมองของนักแปลเพลงอาจฟังดูไม่ไพเพราะ หรือไม่มีความเหมาะสมต่อเจตนาของการใช้คำว่า Imagine จึงทำให้การแปลงความหมายอาจใช้คำว่า วาดฝัน (Imagine) แทนเพื่อสื่อถึงความหมายและเจตนาโดยรวมของบทเพลงได้มากกว่า เป็นต้น

มายาคติของบทเพลง

ในระดับสัญญะของบทเพลง Imagine ไม่เพียงสื่อความหมายไปได้ไกลกว่าคำต่างๆ ในตัวบท (Text) แต่มันพยายามส่งความหมายบางอย่างไปยังผู้รับฟังในขณะนั้นด้วยภาพย้อนให้นึกถึงเรื่องราวความเป็นมาให้บังเกิดขึ้นในแบบมายาคติ (Myth) อีกทั้งการผลิตซ้ำความหมาย (Reproduction) ในบทเพลง Imagine ของ John Lennon ได้มีบทบาทในการสร้างคติความเชื่อให้เกิดขึ้นตามบริบท (Context) ที่เปลี่ยนไป หรือจากสถาบันต่างๆ ที่ให้อำนาจ (Power) โดยผู้ให้แนวคิดเช่นนี้คือ โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ซึ่งเป็นผู้นำเอาแนวคิดเรื่องสัญญะมาผูกเข้ากับโครงสร้างอำนาจทางสังคม โดยกล่าวว่า "เรามีได้วิเคราะห์เพียงสัญญะเพื่อเข้าใจความหมายเพียงเท่านั้นแต่เรายังสนใจพลังอำนาจของสัญญะที่ทำให้เกิดการยอมรับร่วมกัน" เช่น เงินตรา แหวนแต่งงาน ซึ่งเป็นหน่วยหน่วยสื่อความหมายแต่ละหน่วยมิได้มีตัวตนอยู่โดยลำพังแต่ต้องอาศัยความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสิ่งต่างจึงจะแสดงออกมาเป็นความหมายจนกลายเป็นมายาคติ

ที่สื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้รับรู้แบบเป็นธรรมชาติ (นพพร ประชากุล, 2544)

ฉะนั้นมายาคติที่เกิดขึ้นจากบทเพลง Imagine จึงมีที่มาจากการสะสมความหมาย ผ่านการปฏิบัติการจริงทางในสังคม (Social Practical) อาทิ 1) เป็นบทเพลงที่เคยมีอิทธิพลในการเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองและการเรียกร้องสันติภาพ 2) เป็นบทเพลงที่มีส่วนในการเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับนักวิและผู้อพยพเพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมของผู้คนในสังคม 3) การถูกหมายหัวจากรัฐบาลสหรัฐฯ ของประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน 4) การจบชีวิตลงด้วยกระสุนปืนจากแฟนเพลงโรคจิต จนทำให้เพลง Imagine โด่งดังมากยิ่งขึ้นและได้รับการยกย่องว่าเป็นเพลงที่สร้างอิทธิพลสู่ทั่วโลก

มายาคติของบทเพลง Imagine จึงมีได้สื่อความหมายเพียงตัวบทเพลงต่อไป แต่บทเพลงดังกล่าวกลับมีความหมายเชิงซ้อนไปในบริบทต่างๆ ของสังคมโลก (Josiah McC. Heyman and Howard Campbell, 2009) เพราะเป็นบทเพลงที่ผสมไปด้วยความหมายของการยืนหยัดอยู่ข้างความเป็นสันติภาพในแนวทางการเรียกร้องเชิงบทกวี หรือศิลปะอันอ่อนโยน ซึ่งจัดเป็นแนวสันติอหิงสาอย่างหนึ่ง อีกทั้งบทเพลงยังได้สะท้อนถึงการต่อสู้กับผู้มีอำนาจในสังคมและสุดท้ายคือการยืนหยัดจนลมหายใจสุดท้ายของ John Lennon ที่ไม่ต้องการให้มีอุดมการณ์แห่งรัฐชาติหรือศาสนาครอบงำมนุษย์ทุกคนบนโลก ทั้งหมดนี้จึงเป็นความหมายเชิงมายาคติที่เรียกร้องเพื่อหาแนวร่วมผ่านบทเพลง โดยสื่อความหมายแห่งความหวังที่จะยังรอคำตอบอันมากขึ้นเรื่อยๆ ตามการสะสมของพื้นที่และเวลาที่มีการหยิบบทเพลงนี้ขึ้นมาใช้งาน

นอกจากนี้บทเพลง Imagine ยังสามารถที่จะสร้างความหมายสั่นไหวไปได้เรื่อยๆ ตามแนวคิดของ Jacques Derrida โดยระบุว่า เราสามารถถอดรื้อระบบความคิดหรือความหมายที่อ้างว่าเป็นตัวแทนของสันติภาพ ให้สั่นไหวความหมายใหม่ไปตามกาลเวลา เพราะถึงอย่างไรผู้คนบนโลกยังคงต้องการอุดมการณ์อะไรสักอย่างมาแทนที่หากต้องละทิ้งอุดมการณ์เก่าๆ ออกไป สิ่งนี้จึงทำให้บทเพลง Imagine กลายเป็นมายาคติในเชิงบวกที่กระทำการอันแยบยลในรูปแบบของความบันเทิงไปสู่ความจริงและความโหดร้ายที่เกิดขึ้นเพื่อเสนอว่า สันติภาพเท่านั้นที่เป็นที่ต้องการและไม่มีใครควรตายเพื่ออุดมการณ์ใดๆ ทั้งสิ้น เพราะอุดมการณ์เหล่านั้นมิใช่ความจริงแท้จริง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554) จึงเหมือนกับข้อความบางตอนในบทเพลงที่ระบุว่า “ลองนึกว่าโลกนี้ไม่มีสวรรค์ มันง่ายออก หากคุณสามารถลองทำดู ไม่มีทั้งนรกอยู่ใต้ผืนดินที่เรายืนอยู่ เบื้องบนมีเพียงแต่ฟ้าสีคราม ลองจินตนาการว่าทุกคนบนโลกใบนี้มีชีวิตอยู่เพียงเพื่อวันนี้”

วาทกรรมของบทเพลง

ความหมายของบทเพลง Imagine เป็นการสื่อสารในแง่มุมมองวิพากษ์ที่เกี่ยวข้องกับการครอบงำอุดมการณ์และยังสื่อความหมายในแบบภาพตัวแทน (Representative) ของสันติภาพและอุดมการณ์อันโง่เขลาที่แสดงถึงความล้มเหลวและความโหดร้ายที่มนุษยชาติต่างต้องเผชิญ

จากอุดมการณ์แห่งรัฐชาติ หรือลัทธิศาสนาอันเคร่งครัดแม้ว่าใครหลายคนบนโลกยังภาคภูมิใจที่จะสละเพื่อมันก็ตาม ทั้งนี้บทเพลงดังกล่าวยังถูกผลิตซ้ำความหมาย (Reproduction) จากองค์กรหรือมูลนิธิต่างๆ ที่มีความศรัทธาในสันติภาพเพื่อสร้างอุดมการณ์ให้เกิดขึ้นเพื่อมีอิทธิพลต่อคนในยุคสมัยต่อไป จนกลายเป็นความรู้และการเรียนรู้ที่บทเพลงได้สื่อความหมายไว้ตามแนวคิดของ Michel Foucault ที่กล่าวถึง อำนาจ ความรู้ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน จนกลายเป็นการก่อรูปทางวาทกรรม (Discourse)

โดยอำนาจในความหมายของ Michel Foucault มิได้หมายถึงเพียงรัฐที่ทำกับประชาชนเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงทุกคนทุกกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องโยงใยทางอำนาจทั้งสิ้นไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง Foucault ระบุว่า ประวัติศาสตร์และอารยธรรมของโลกส่วนใหญ่ก็คือ ประวัติศาสตร์แห่งการจัดการทางอำนาจ โดยวิธีการของ Foucault จะศึกษาปรากฏการณ์ที่ไม่สนใจต้นตอหรือแหล่งกำเนิดตามแบบกลุ่มทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง แต่ Foucault ได้ตั้งคำถามที่ต่างมุมมองออกไปคือ อำนาจนั้นมีใช้ของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหากแต่เป็นเวทีแห่งกลยุทธ์และเป็นสถานที่ในการพบกันระหว่างความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันของฝ่ายที่มีอำนาจและฝ่ายที่ไม่มีอำนาจ และ Foucault สนใจประเด็นที่ว่า อำนาจนั้นกระทำการอย่างไร (Exercise) และมีผลที่เกิดขึ้นคืออะไร โดยผลงานที่สำคัญที่สุดของอำนาจก็คือ การสร้างความจริงและคนที่มีอำนาจพูดจึงเป็นความจริงเสมอ แม้อำนาจไม่ใช่สิ่งที่ดำรงอยู่ตลอด แต่อำนาจจะเป็นพลวัตที่ต้องมีสัมพันธ์กับผู้ใช้อำนาจและผู้ถูกใช้อำนาจอยู่เสมอๆ (กาญจนา แก้วเทพ, 2548)

ดังนั้นบทเพลง Imagine จึงทำหน้าที่เป็นการสื่อสารเชิงวาทกรรมและถูกสถาบันทางสังคมใดๆ ก็ตามนำไปผลิตซ้ำ หรือเผยแพร่ซ้ำจึงทำให้ความหมายของเพลงยังคงมีอำนาจอยู่เสมอ (Exercise Power) ไม่ว่าจะเป็นการนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อให้เรียกสติจากความขัดแย้ง อาทิเช่น ในประเทศไทยที่เกิดความขัดแย้งจากอุดมการณ์ทางการเมืองต่อความเป็นรัฐชาติ การทวงคืนเขาพระวิหาร หรือแม้แต่ความรุนแรงในพื้นที่ภาคใต้อันมีความขัดแย้งจากอุดมการณ์ทางศาสนา ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการยึดมั่นในอุดมการณ์รัฐชาติจนเป็นสาเหตุของการฆ่าฟันกันเองและหากมีใครนำบทเพลง Imagine มาเปิดอีกครั้ง อำนาจแห่งวาทกรรมก็จะเริ่มเรียกสติเพื่อทำลายอคติอุดมการณ์ให้ลดน้อยลงไป แม้ว่าการคุมจิดสำนักอุดมการณ์ไปตามการประกอบสร้างของสถาบันหนึ่งๆ จะต้องปะทะกับวาทกรรมอีกกระแสหนึ่งเสมอ โดยอำนาจดังกล่าวจะแปรเปลี่ยนไปตามพื้นที่และเวลา ซึ่งในบางครั้งอาจต่อต้าน บางครั้งต่อรองและบางครั้งก็ล้อตาม สิ่งนี้จึงเป็นการอธิบายบทเพลง Imagine ในฐานะวาทกรรมตัวหนึ่ง

ทฤษฎีในบทเพลง

บทเพลง Imagine ของ John Lennon ได้สะท้อนถึงปรัชญาในทฤษฎีกระแสวิพากษ์ที่มีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) โดยนำเสนอความรู้และความจริงในเชิงปรัชญาอีกแง่มุมหนึ่งที่เชื่อว่าการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมจะมีความขัดแย้งเป็นพื้นฐาน โดยความขัดแย้งดังกล่าว

กลายเป็นตัวผลักดันการเคลื่อนไหวทางสังคม เหตุเพราะสังคมนั้นประกอบไปด้วยกลุ่มคนและชนชั้นต่างๆ ที่ล้วนมีความขัดแย้งกันเป็นหลักและคนในสังคมต่างรับใช้อุดมการณ์แห่งรัฐชาติหรืออุดมการณ์แห่งศาสนาเป็นตัวยึดเหนี่ยวโครงสร้างทางสังคมมาอย่างยาวนาน จึงเป็นการยากที่จะรื้อถอนอุดมการณ์เหล่านั้นได้อย่างฉับพลัน ทั้งนี้บทเพลง Imagine ได้บ่งบอกถึงโครงสร้างทางสังคมอย่างท้าทายในรูปแบบความบันเทิงของบทเพลง โดยขอผู้ฟังเพียงจินตนาการถึงความเป็นไปได้ในอีกรูปแบบหนึ่งเพื่อเสนอว่า ความเป็นจริงในแบบอุดมการณ์แห่งรัฐชาติ หรือศาสนาเป็นเพียงสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเท่านั้นและการเสียสละเพื่อมันจึงเป็นเพียงความทรมานที่ว่างเปล่า ทั้งนี้ John Lennon จึงอยากจะเสนอการปลดปล่อยอุดมการณ์ต่างๆ เหล่านั้นให้ว่างลงและนั่นอาจเป็นเป้าหมายที่สังคมโลกต้องการจริงๆ มากกว่า และนี่จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าบทเพลง Imagine ที่มีเนื้อหาเรียบง่ายแต่อัดแน่นไปด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางสังคมที่สามารถอธิบายและวิพากษ์ถึงการครอบงำอุดมการณ์แห่งรัฐชาติ หรือศาสนาต่างๆ ที่ยึดถือในสังคมโลก เหตุนี้เอง John Lennon จึงถือว่าเป็นผู้เสนอแนวคิดเชิงวิพากษ์ผ่านบทเพลงที่ไม่แตกต่างจากนักทฤษฎีกระแสวิพากษ์คนอื่นๆ ดังเช่น หลุยลธูแซร์และกรัมซีที่ต่างมีแนวคิดต่อการครอบงำอุดมการณ์ดังนี้

1) หลุยลธูแซร์ (Louis Althusser) เสนอว่า ในการวิเคราะห์สังคมควรให้ความสนใจเรื่องการวิเคราะห์ จิตสำนึก อุดมการณ์ การสร้างหน้าที่และการติดตั้งอุดมการณ์ ความคิด ได้แก่ ศาสนา โรงเรียน ครอบครัว สื่อมวลชน ซึ่งอัลธูแซร์ ได้อธิบายว่า อุดมการณ์ไม่ใช่ตัวความคิดแต่เป็นกรอบวิธีคิด ซึ่งหากเทียบกับคอมพิวเตอร์แล้วอุดมการณ์ไม่ใช่สิ่งที่ปรากฏบนหน้าจอ แต่เป็นเบื้องหลังของสิ่งที่ทำให้ปรากฏนั้นคือโปรแกรมที่สร้างกฎเกณฑ์ควบคุมนั่นเอง โดยการวิเคราะห์อุดมการณ์ของอัลธูแซร์ในระดับใหญ่คือ วัฒนธรรมสังคมและหากมองในระดับบุคคลคือ อัตลักษณ์ (Identity) หรือจิตสำนึกเกี่ยวกับตัวบุคคล โดยอัลธูแซร์ใช้คำว่า Interpellation กล่าวคืออัตลักษณ์จะเคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนไปตามรูปแบบความสัมพันธ์โดยส่วนเกี่ยวข้องของอัตลักษณ์ คือภาพตัวแทน (Representation) (สมสุข หินวิมาน, 2548) ดังเช่น บทเพลง Imagine ที่กลายเป็นภาพตัวแทนของสันติภาพไปแล้ว

2) อันโตนิโอ กรัมซี (Antonio Gramsci) เสนอว่า การวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมนั้นควรให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องกลไกการครอบงำความคิดของบุคคลและการครอบงำพื้นที่ทางวัฒนธรรมในสังคมมากเท่ากับการศึกษาในมิติทางเศรษฐกิจและมองว่าการทำงานของสื่อมวลชนทุกชนิดคือ การต่อสู้ช่วงชิงพื้นที่ (Hegemony) ทางความคิดและวัฒนธรรม ดังเช่น บทเพลง Imagine ที่มีบทบาทในแบบการสื่อมวลชนที่ได้นำเสนอและช่วงชิงความหมายของอุดมการณ์สันติภาพให้เกิดขึ้น แต่ทั้งนี้ กรัมซี ยังมองว่าสังคมจะมีการเคลื่อนไหวเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา โดยคนกลุ่มต่างๆ จะพยายามช่วงชิงพื้นที่เพื่อแสดงออกเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็น การสถาปนาการเมืองระบบหนึ่งให้เป็นระบบหลักของสังคม (Political Hegemony) หรือการสถาปนาระบบความคิดระบบวัฒนธรรมที่ทำให้ระบบความคิดหลักเป็นระบบวัฒนธรรมของสังคม (Cultural Hegemony) เป็นต้น (สมสุข หินวิมาน, 2548)

บทสรุป

บทเพลง Imagine มีใช้มุมมองทฤษฎีในแบบประจักษ์นิยม (Empiricism) หากแต่บทเพลงได้เสนอแนวคิดเกี่ยวโยงกับสิ่งอื่นๆ อย่างไม่อาจแยกขาดของการเข้าสู่ปัญหาในลักษณะองค์รวม (Holistic) โดยจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างปัจจัยต่างๆ อยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นมิติ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมจนเกิดแนวคิดเชิงสัมพัทธ์ (Relativism) ที่มองว่า จินตนาการในบทเพลงอาจกลายเป็นความจริงอย่างหนึ่งได้ ทั้งนี้จึงเห็นได้ว่าบทเพลง Imagine ได้เปิดเผยถึงการครอบงำอุดมการณ์แห่งรัฐชาติ หรือศาสนาว่าแท้ที่จริงแล้วเป็นเพียงการยึดถือผิดๆ มาตั้งแต่อดีตในแบบมายาคติ จึงได้เสนอภาพเชิงจินตนาการถึงการวาดฝันว่า หากไม่ยึดถืออุดมการณ์ใดๆ แต่ยึดเพียงอุดมการณ์แห่งบทเพลง Imagine โลกเราคงจะน่าอยู่โดยไม่ต้องมีใครต้องสูญเสียชีวิตเพื่อรักษามัน สิ่งนี้จึงเป็นการเสนอการไม่ถูกครอบงำด้วยการครอบงำผ่านบทเพลง Imagine แทน

บทเพลง Imagine ได้ทำหน้าที่ตั้งทฤษฎีในการอธิบาย (Explanation) ถึงความรู้สึกย้อนแย้งต่ออุดมการณ์แห่งรัฐชาติ หรือศาสนาว่าเป็นการครอบงำอุดมการณ์ จนทำให้ชีวิตมนุษย์ต้องรับใช้และสูญเสียชีวิตเพียงเพื่อปกป้องมัน นอกจากนี้บทเพลงยังมีความสามารถในการทำนาย (Prediction) ปรากฏการณ์ทางสังคมอันยึดถืออุดมการณ์แห่งรัฐชาติ หรือศาสนาว่าจะเกิดการสูญเสียและความตายต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด โดยบทเพลงอาศัยการเข้าถึงทฤษฎีในแบบกระแสวิพากษ์ (Critical theory) ด้วยการท้าทายให้เราจินตนาการและวาดฝันในสิ่งที่เราควรจะได้รับ หรืออุดมการณ์ที่ควรจะมีเพื่อจุดมุ่งหมายให้เกิดพลังแห่งความคิดและถูกผลิตซ้ำๆ ไปอย่างต่อเนื่องเพื่อปะทะกับอุดมการณ์กระแสหลักอย่างรัฐชาติ หรือศาสนาที่ยังทรงพลังมากกว่า ทั้งนี้บทเพลง Imagine จึงจัดว่าเป็นปรัชญาในทฤษฎีกระแสวิพากษ์แนวใหม่ (Neo-critical theory) ในแบบสำนักเบอร์มิงแฮมสืบทอดวัฒนธรรมการศึกษาแบบอังกฤษที่มีลักษณะเป็นลูกผสม (Hybridization) ที่สะท้อนความเกี่ยวข้องกันแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) โดยมีจุดร่วมในการศึกษาเกี่ยวกับ อุดมการณ์ การผลิตซ้ำ มายาคติและวาทกรรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2548). หน่วยที่ 6 ทฤษฎีการสื่อสารตามทัศนะของสำนักทฤษฎีวิพากษ์
หนังสือปรัชญาวิทยาศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง โดยศูนย์
หนังสือมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. คณะนิเทศศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์.
- สมสุข หินวิมาน. (2548). หน่วยที่ 13 ทฤษฎีสำนึกวัฒนธรรมศึกษา.
หนังสือปรัชญาวิทยาศาสตร์ และทฤษฎีการสื่อสาร, พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ศูนย์หนังสือ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นพพร ประชากุล. (2544). มายาคติ สรรนิพนธ์จาก Mythologies ของ โรลิ่งบาร์ต.
บทความ ประกอบ. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- นานาจิตตัง. (2556). การแปลเนื้อร้องจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ แปลไทย : วาดฝัน : จอห์น
เลนนอน. สืบค้นวันที่ 26 มิถุนายน 2556 ที่ <http://worthywordsfornothing.blogspot.com/2010/05/imagine-john-lennon.html>
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2553). แนะนำสกุลความคิดหลังโครงสร้าง. หนังสือคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สำนักพิมพ์สมมติ
- Berker. (2000). Theory and Practice. C. Cultural Studies. Sage Publications.
- Danesi. (2002). Understanding Media Semiotics. London: Arnold
- Imagine. (2556). MUSIC EXPRESS ; Inspire Entertainment Co.,Ltd. สืบค้นวันที่ 26
มิถุนายน 2556 ที่ www.musicexpress.in.th/ReadContent.php?id=Mzgw
- Josiah McC. Heyman and Howard Campbell. (2009). The anthropology of global
flows A critical reading of Appadurai's 'Disjuncture and Difference in
the GlobalCultural Economy' Anthropological Theory. University of
Texas at ElPaso, USA

ละครโทรทัศน์และผู้ชมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

อุไร ไชยเสน¹

ในโลกทุกวันนี้ หากต้องการชมละครโทรทัศน์สักหนึ่งเรื่อง ความจำเป็นในการเฝ้ารอเพื่อให้ถึงเวลาของการออกอากาศของละครเรื่องนั้นๆ ตามผังรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์ได้หมดความจำเป็นลงไปแล้ว เพราะในสังคมปัจจุบันที่มีสื่อใหม่ ที่สามารถกระจายตัวและหลอมรวมกับสื่อดั้งเดิมได้ทำให้เราสามารถเลือกเวลา (Time) ในการรับชมรายการละครโทรทัศน์เรื่องใดๆ ก็ได้ตามที่ใจต้องการ เพียงแค่ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านคอมพิวเตอร์ หรือผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ข้อมูลข่าวสาร (information) เกี่ยวกับละครโทรทัศน์มีมากมายในโลกของอินเทอร์เน็ตให้เลือกรับชม แคพิมพ์คำว่า “ดูละครย้อนหลัง” ลงไปใน search engine อย่าง www.google.co.th ก็จะพบที่อยู่ของเว็บไซต์มากมายที่จะให้เลือกชมรายการละครโทรทัศน์ย้อนหลัง เช่น www.ละครทีวีย้อนหลัง.tv, www.doolakorn.tv, drama.tlcthai.com, music.ohozaa.com, www.kaojung.com, www.ruktv.com, www.dootv3579.com, www.madoolakorn.com, เป็นต้น หรือแม้แต่เมื่อเรามีเวลาตรงกับเวลาของการออกอากาศของละครโทรทัศน์เรื่องนั้นๆ แต่ไม่อยากจะอยู่ในพื้นที่ (space) หน้าจอโทรทัศน์ที่มีสมาชิกในบ้านหลายคน ก็พิมพ์คำว่า “ดูทีวีออนไลน์” ค้นหาใน search engine ก็จะปรากฏเว็บไซต์มากมายให้เลือกชมรายการละครโทรทัศน์ เช่น www.tvjaa.com, www.adintrend.com, www.tv.sanook.com, www.tv.ohozaa.com รวมถึง เว็บไซต์ของสถานีโทรทัศน์ต่างๆ เป็นต้น ทำให้สามารถเลือกชมโทรทัศน์ได้จากทุกช่อง ไม่ใช่เฉพาะโทรทัศน์ที่ไม่ต้องจ่ายเงินหรือฟรีทีวี ทีวีดาวเทียม ทีวีอินเทอร์เน็ต ก็เลือกดูได้ บนอุปกรณ์พกพา เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ แท็บเล็ต ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต หรือมีโปรแกรม (application) ที่เอื้อต่อการรับชมโทรทัศน์ นี่คือการส่งผ่าน ส่งต่อรายการละครโทรทัศน์ที่สามารถทำได้ในยุค ICT เช่นปัจจุบัน

นอกจากนี้ในการชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT นี้ ยังมีพื้นที่ให้ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ร่วมกับผู้ชมคนอื่นๆ โดยไม่รู้จักกัน มีอิสระ เสรี และมีโอกาสเท่าๆ กันในการแสดงความคิดเห็น ทั้งเป็นการแสดงความคิดเห็นในเวลาเดียวกันในลักษณะเผชิญหน้ากัน (face-to-face) แต่มีคอมพิวเตอร์กั้นกลางและแสดงความคิดเห็นในเวลาทีละคนและในเวลาทีละดวงที่จะแสดงความคิดเห็น

นี่คือภาพกว้างๆ ของพื้นที่ (space) และเวลา (time) สำหรับการรับชมรายการละครโทรทัศน์และลักษณะการชมรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันในเบื้องต้น ในโลกของยุคที่สื่อ คือ สื่อใหม่ (new media) หรือสื่อที่มีการให้คำนิยามในยุคแรกเริ่มต้นด้วยคำว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ” หรือ IT (Information Technology) หรือคำว่า “เทคโนโลยีการสื่อสาร” หรือ CT (Communication

¹ อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรดุซงกีบัณฑิต สาขาพิเศษศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Technology) แล้วก็กลายมาเป็นคำว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร” หรือ ICT (Information and Communication Technology) ในปัจจุบัน ที่เป็นคำสำหรับการใช้อ้างอิงถึงสื่อใหม่ที่ค่อนข้างแน่นอน และจะเป็นคำที่ผู้เขียนใช้ในบทความนี้ คือคำว่า ICT สำหรับโอกาสในการเข้าถึงรายการละครโทรทัศน์ผ่านอุปกรณ์และช่องทางต่างๆ จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2551 – 2553 โทรศัพท์มือถือ 61.8 % หรือ 38,243.1 พันคน คอมพิวเตอร์ 30.9% หรือ 19,138.8 พันคน อินเทอร์เน็ต 22.4% หรือ 13,844.4 พันคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2555) คงเป็นข้อมูลที่ยืนยันได้เป็นอย่างดี

การมองภาพของผู้รับชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT นี้ผู้เขียนใคร่ขอลองมองภาพการส่งต่อ ส่งผ่านรายการละครโทรทัศน์ และมองภาพพฤติกรรมหรือลักษณะการรับชมละครโทรทัศน์ของสังคมไทย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นสามส่วน *ส่วนแรก* ละครโทรทัศน์ในยุค ICT *ส่วนที่สอง* ผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT *ส่วนที่สาม* ละครโทรทัศน์ ผู้ชมละครโทรทัศน์ และ ทฤษฎี

ส่วนแรก ละครโทรทัศน์ในยุค ICT

เมื่อเราพลาตจากการรับชมละครโทรทัศน์ตามผังรายการ ทางเลือกสำหรับการจะได้รับชมอีกครั้งจะไม่ใช้การบันทึกเทปวิดีโอแบบเมื่อก่อน ในโลกยุค ICT เรามีทางเลือกจากการแพร่หลายของอินเทอร์เน็ตและการพัฒนาของคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้นการรับชมละครโทรทัศน์จึงมีทางเลือกได้ทั้งจากหน้าจอโทรทัศน์ หน้าจอคอมพิวเตอร์ และหน้าจอโทรศัพท์เคลื่อนที่ ละครโทรทัศน์ในยุคดั้งเดิม คือละครโทรทัศน์จากหน้าจอโทรทัศน์ คือการเลือกรับชมจากพื้นที่หรือผังรายการและเวลาตามที่สถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตละครโทรทัศน์หรือสถานีโทรทัศน์เป็นผู้กำหนด แต่ละครโทรทัศน์ในยุค ICT คือละครโทรทัศน์จากหน้าจอโทรศัพท์เคลื่อนที่ และละครโทรทัศน์จากหน้าจอคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีสองลักษณะคือ 1) ละครโทรทัศน์ออนไลน์ เป็นลักษณะของละครโทรทัศน์ที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาแต่อย่างใดจากหน้าจอโทรทัศน์ แล้วย้ายหรือส่งต่อพื้นที่หน้าจอโทรทัศน์ไปยังหน้าจอคอมพิวเตอร์ หรือหน้าจอโทรศัพท์ เป็นการเปลี่ยนพื้นที่ (space) แต่ไม่ได้เปลี่ยนเวลา (time) 2) ละครโทรทัศน์ย้อนหลัง เป็นลักษณะของละครโทรทัศน์ที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาแต่อย่างใดจากหน้าจอโทรทัศน์ แล้วย้ายหรือส่งต่อพื้นที่หน้าจอโทรทัศน์ไปยังหน้าจอคอมพิวเตอร์ หรือหน้าจอโทรศัพท์ เป็นการเปลี่ยนพื้นที่ (space) และเป็นการเปลี่ยนเวลา (time) คือเวลาในการนำเสนอละครโทรทัศน์ย้อนหลังนั้นจะล่าช้ากว่าเวลาที่ออกอากาศจริงเพียงเล็กน้อย ยิ่งศักยภาพของการทำงานของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันที่สูง บางครั้งก็ล่าช้ากว่ากันเพียงเล็กน้อยจนผู้ชมแทบไม่รู้สึกรู้สิดำ

ละครโทรทัศน์จากหน้าจอโทรศัพท์เคลื่อนที่

เนื้อหาละครโทรทัศน์ที่มีการเปลี่ยนพื้นที่ แต่ไม่ได้เปลี่ยนเวลาในลักษณะของออนไลน์ และเนื้อหาละครโทรทัศน์ที่มีการเปลี่ยนทั้งพื้นที่และเปลี่ยนเวลาในลักษณะย้อนหลังดังที่กล่าวมาแล้วนั้น เกิดจากการเป็นลักษณะของสื่อในยุค ICT คือ หลอมรวมกับสื่ออื่นได้เป็นอย่างดี ผ่านโปรแกรม หรือ application ที่สามารถติดตั้งลงบนโทรศัพท์เคลื่อนที่

สมาร์ทโฟน (smart phone) ซึ่งในปัจจุบัน application เหล่านี้มีให้เลือกมากมายเห็นได้จากตัวอย่าง application ละครโทรทัศน์ออนไลน์ application ละครโทรทัศน์ย้อนหลัง และ application ละครโทรทัศน์ที่ชมได้ทั้งออนไลน์และย้อนหลัง ดังนี้ ได้แก่ 1) Lakorn Online เป็น application “ละครออนไลน์” ให้ดาวน์โหลด (download) ฟรี รวบรวมละครไทยจากทุกช่องที่กำลังออกอากาศ นอกจากนี้ยังเข้าถึงคลังโปรดของเนื้อหาละครทุกเรื่อง อ่านละครทุกตอนได้ฟรีตลอด 24 ชั่วโมง มีเมนูข่าว และมีลิตมีเดียเหมือนบนเว็บไซต์ www.lakornonline.net สามารถแบ่งปันเนื้อหาละครโปรดให้เพื่อนได้ผ่าน Facebook, Twitter และ Email 2) AIS Live TV เป็น application ที่วีออนไลน์ให้ดาวน์โหลดฟรี ของ AIS มีจำนวนช่อง 40 ช่อง รวมช่องฟรีทีวี (ยกเว้นช่อง 7) และเคเบิลของไทย 3) The TV เป็น application ที่วีออนไลน์ให้ดาวน์โหลดฟรี มีจำนวนช่อง 16 ช่อง รวมช่องฟรีทีวี (ยกเว้นช่อง 7) และเคเบิลของไทย 4) Thai TV Pro เป็น application ที่วีออนไลน์ให้ดาวน์โหลดฟรี จำนวนช่อง 67 ช่อง รวมช่องฟรีทีวี และเคเบิลของไทย 47 ช่อง ช่องต่างประเทศ 16 ช่อง 5) BanBan TVD เป็น application ที่วีออนไลน์ให้ดาวน์โหลดฟรี บนโทรศัพท์เคลื่อนที่สำหรับดูทีวีในช่องต่างๆ ในคุณภาพของภาพคมชัดระดับ HD (High-Definition) สูงสุด ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ Android จำนวน 30 สถานี 6) TV Thai เป็น application ดูทีวีออนไลน์เสียเงิน จำนวนช่อง 61 ช่อง รวมช่องฟรีทีวี และเคเบิลของไทย 45 ช่อง ช่องต่างประเทศอีก 16 ช่อง 7) Thai Tunes (TV) Free เป็น application ที่วีออนไลน์ทั้งให้ดาวน์โหลดฟรีและเสียเงิน มีทั้งหมด 63 ช่อง รวมช่องฟรีทีวี (ยกเว้นช่อง 7) เคเบิลของไทย 46 ช่อง ช่องต่างประเทศ 17 ช่อง 8) banban_tvs เป็น ซอฟต์แวร์ (software) ที่วีออนไลน์ แจกฟรีที่ผู้พัฒนาโปรแกรมคือ banbansoft สร้างไว้สำหรับดูทีวีช่องต่างๆ ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ Android คู่กับการเปิดใช้งาน Flash มีจำนวน 44 ช่อง 9) iPhone TV เป็นการดูทีวีออนไลน์ฟรี ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ iPhone, iPad, iPod touch ได้ทุกรุ่น ใช้งานโดยไม่ต้องลง application ดูผ่าน Safari 10) Filmon เป็น application ดูทีวีออนไลน์ต่างประเทศให้ดาวน์โหลดฟรี จำนวนช่อง 100 ช่อง รวมช่องรายการทีวีต่างประเทศ ข่าวสาร กีฬา ภาพยนตร์ ฟรีทีวี การศึกษา ไลฟ์สไตล์ 11) Thai TV+ เป็น application ทีวีย้อนหลังทั้งละคร ซีรีส์ รายการโชว์ ชิทคอม ข่าวสาร ความรู้ และรายการอื่นๆ 12) Dooeii เป็น application

ทีวีย้อนหลัง รวบรวมรายการทีวี ละคร ข่าวสาร สามารถดูผ่านเว็บไซต์ได้ที่ dooeii.com ถ้าในเว็บไซต์ update ใน application ก็จะมี update ตามไปด้วย 13) TV Thailand เป็น application ทีวีย้อนหลัง ความรู้ สาระ ละครไทยซีทคอม ซีรีส์ การ์ตูน 14) ดู TV Thai ละคร ซีรีส์ อนิเมะ เป็น application สำหรับชมละครโทรทัศน์ออนไลน์และย้อนหลังบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซีรีส์เกาหลี จีน ฝรั่งเศส การ์ตูน แอนิเมชัน มากกว่า 50 ช่อง สามารถ Share Clip ผ่านทาง Facebook หรือ E-mail ได้ มีระบบพูดคุยกัน(Chat) เก็บรายการที่ชื่นชอบไว้เป็นรายการโปรด ดาวโหลดเก็บไว้ดูภายหลัง (Downloader) 15) Thailand Box TV+ เป็น application สำหรับชมละครโทรทัศน์ออนไลน์ และ ย้อนหลัง 16) ThaiTV5 เป็น application รับชมรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ททบ.5) และ TGN (Thai Global Network) แบบออนไลน์และแบบย้อนหลัง 17) ThaiTV3 application ดูทีวีออนไลน์จากสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 18) BBTV CH7 For Tab แอปพลิเคชันดูทีวีออนไลน์ของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7

ละครโทรทัศน์จากหน้าจอคอมพิวเตอร์

เนื้อหาละครโทรทัศน์ที่มีการเปลี่ยนพื้นที่แต่ไม่ได้เปลี่ยนเวลา ในลักษณะของออนไลน์ และเนื้อหาละครโทรทัศน์ที่เปลี่ยนทั้งพื้นที่และเปลี่ยนเวลาในลักษณะย้อนหลังดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ละครโทรทัศน์จากหน้าจอคอมพิวเตอร์ก็เกิดจากการเป็นลักษณะของสื่อในยุค ICT คือ หลอมรวมกับสื่ออื่นได้เป็นอย่างดี ผ่าน world wide web

หรือ เว็บไซต์ ตัวอย่างเว็บไซต์ที่สามารถรับชมละครโทรทัศน์ได้ทั้ง ออนไลน์ และย้อนหลัง โดยภาพรวมก็จะมีเนื้อหาให้ผู้ชมสามารถดูทีวีออนไลน์ ดูทีวีย้อนหลัง อ่านเรื่องย่อละครโทรทัศน์ ตัวอย่างละครโทรทัศน์และเบื้องหลังละครโทรทัศน์ ฟังเพลงละครโทรทัศน์ ทำเนียบละครไทย ประวัติดาราสินค้าและบริการคือ CD/DVD ละครโทรทัศน์ เว็บบอร์ด เช่น เว็บไซต์ชุมชนคนรักละครไทย www.thaidrama.net, www.ละครทีวีย้อนหลัง.tv, www.ruktv.com, www.doolakorntv.com, www.dootv3579.com, drama.tlcthai.com, www.madoolakorn.com, www.music.ohozaa.com, www.kaojung.com, www.lakornhd.tv, เป็นต้น

เว็บไซต์ที่คนชมละครโทรทัศน์ในสื่อยุค ICT นิยมมากที่สุดเมื่อจะรับชมละครย้อนหลังก็คือ www.youtube.com จากการเฝ้าสังเกตการณ์ผู้ให้บริการอัปโหลด(upload) ละครโทรทัศน์เรื่องแรงเงา ที่ออกอากาศระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2555 ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 พบว่า มีจำนวนผู้อัปโหลดจำนวน 24 ราย (แรงเงาที่ผลิตในปี 2012 จำนวนผู้อัปโหลดอัปโหลด 22 ราย แรงเงาที่ผลิตในปี 2001 จำนวนผู้อัปโหลด 2 ราย) ซึ่งผู้อัปโหลดเหล่านี้ก็มีเว็บไซต์

และแฟนเพจ(fanpage) ของตัวเองด้วยเช่นกัน สำหรับละครโทรทัศน์ย้อนหลังใน www.youtube.com จะประกอบด้วยการค้นหาและเลือกชม สถิติของวิดีโอ การแบ่งปันวิดีโอ การเพิ่มเติมวิดีโอลงในพื้นที่ที่ต้องการ พื้นที่สาธารณะสำหรับแสดงความคิดเห็น ดังนี้

1. การค้นหาและเลือกชมละครโทรทัศน์ย้อนหลังจากการพิมพ์ชื่อละครที่ต้องการรับชมลงไปในช่วงว่างของส่วนที่ให้บริการการค้นหาละคร ซึ่งการอัปโหลดละครโทรทัศน์ของผู้ให้บริการอัปโหลดแต่ละรายก็เป็นไปด้วยความรวดเร็วและทันอกทันใจผู้ชมจนเวลาของการอัปโหลดกับเวลาของการออกอากาศจริงของละครทางหน้าจอโทรทัศน์นั้นห่างกันไม่ถึงครึ่งชั่วโมง ตัวอย่างเช่น ละครบ่วงบาป นำเสนอคืนวันพฤหัสบดีที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 หลังจากทีละครโทรทัศน์จบหนึ่งตอนแล้วพักด้วยโฆษณา ปฏิบัติการดาวนโหลด และอัปโหลดก็ดำเนินการด้วยความรวดเร็วและนำเสนอบนหน้าจอคอมพิวเตอร์และหน้าจอโทรศัพท์เคลื่อนที่อย่างทันทั่วถึง ณ เวลา 22.41 น. ซึ่งเป็นเวลาที่ละครบนหน้าจอโทรทัศน์จบ หน้าจอคอมพิวเตอร์ก็จะบรรจุเนื้อหาละครโทรทัศน์ถึง 8 ตอนจากทั้งหมด 9 ตอนของการออกอากาศในคืนนั้น และทันทีทันใดเช่นเดียวกันก็จะมีผู้ชมมาชมและมาแสดงความคิดเห็นต่อวิดีโอที่อัปโหลดทันทีในลักษณะของการขอบคุณ หรือบอกเหตุผลที่ไม่ได้ชมละครโทรทัศน์ในเวลาทีออกอากาศ การอัปโหลดละครโทรทัศน์ของผู้ให้บริการนั้นจะมีสองลักษณะ คือแบ่งออกเป็นตอนๆ โดยมีตัวกระตุ้นให้ติดตามรับชมต่อไป คือ วิดีโอตอบกลับหรือที่อยู่ ที่เชื่อมโยง(link) รอไว้ กับอีกลักษณะของวิดีโอที่อัปโหลดคือ จบภายในหนึ่งคืนเลย ซึ่งจะมีความยาวมากแต่ไม่มีโฆษณาเพราะมีการตัดแปลงโดยการตัดโฆษณาทิ้งแล้ว

2. สถิติของวิดีโอ ได้แก่ สถิติจากกิจกรรมการค้นหาพบ เป็นสถิติของการค้นพบวิดีโอที่อัปโหลดนี้ว่ามาจากแหล่งใด เช่น มาจากการอ้างอิงแรกจากวิดีโอที่เกี่ยวข้อง มาจากการอ้างอิงแรกจากการค้นหาของ YouTube มาจากฝั่ง code ครั้งแรก มาจากการดูครั้งแรกจากโทรศัพท์เคลื่อนที่ สถิติกลุ่มอายุของผู้ชม รู้ได้จากการ log in ดูละครโทรทัศน์ แบ่งเป็นสามกลุ่มอายุ ตัวอย่างจากละครโทรทัศน์เรื่องบ่วงบาป จากการโพสต์(post)ของผู้อัปโหลด คือ lakornhd dottv พบว่าบ่วงบาป ตอนแรก “Ep.1 1/9 Buang Barp 7 Feb 2013” กลุ่มผู้เข้าชมสูงสุด หญิง อายุ 35-44 ปี รองลงมา หญิง อายุ 45-54 ปี อันดับสามคือ หญิง อายุ 13-17 ปี สถิติการมีส่วนร่วม คือ จำนวนของ-ความคิดเห็น -รายการโปรด-ชอบ-ไม่ชอบ

3. การแบ่งปันวิดีโอไปยังเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social media) ได้แก่ Facebook, Twitter, google+, Tumblr, Blogger, Myspace, reddit, LinkedIn, pinterest โดยเลือกเวลาของวิดีโอที่ต้องการแบ่งปันได้ด้วย หรือโดยการฝัง code, อีเมล, แสงอำพัน

4. การเพิ่มเติมวิดีโอลงในพื้นที่ที่ต้องการ โดยการติดตามช่องที่ชื่นชอบ -เป็นการบันทึกวิดีโอไว้ชมในภายหลัง ดูรายการแนะนำสำหรับผู้ชมโดยเฉพาะ หรือสมัครรับข้อมูลจากช่องที่ชื่นชอบ โดยรับชมจากทุกที-เป็นการนำรายการที่เลือกติดตัวไปทุกที เพื่อรับชมบนโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรือสมาร์ตทีวี และโดยแบ่งปันกับเพื่อนๆ - เป็นการดูวิดีโอที่เพื่อนๆ แบ่งปันจากทุกเครือข่ายทางสังคมของผู้ชมทั้งหมดในที่เดียว

5. มีพื้นที่สาธารณะสำหรับแสดงความคิดเห็น ให้ผู้ชมแสดงความคิดเห็นต่อละคร และโต้ตอบกับความคิดเห็นของผู้ชมอื่นที่แสดงไว้ก่อนหน้านี้

ส่วนที่สอง ผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT

จากละครโทรทัศน์ในยุค ICT ปรากฏภาพดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถเชื่อมโยงกับผู้ชมได้ดังนี้

1. ผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT มีการปฏิสัมพันธ์ได้ง่าย (interactivity) เนื่องจากเป็นรูปแบบของการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) เห็นจากการมีพื้นที่สาธารณะ (public sphere) สำหรับแสดงความคิดเห็น

การเกิดขึ้นของสื่อกับพื้นที่สาธารณะ สามารถพิจารณาแบ่งได้เป็น 3 สมัยดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543 : 183-185) 1. ยุคแรก ประเภทของการสื่อสารและสื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่เอื้อต่อการเกิด communication rationality ตามแนวคิดของฮาเบอร์มาส แต่เมื่อหนังสือพิมพ์เปลี่ยนแปลงไปในเชิงธุรกิจ และสนใจที่จะขายผู้อ่านให้แก่โฆษณามากกว่า หนังสือพิมพ์ก็เริ่มห่างหายจากภารกิจดังกล่าว 2. ยุคที่สอง ยุคของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุและโทรทัศน์นั้นได้เข้ามาทำหน้าที่สร้างพื้นที่สาธารณะได้น้อยมาก เนื่องจากจากรูปแบบการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อที่ใช้อยู่ภายในบ้านแบบส่วนตัว/เป็นครอบครัว (domestic media) และแม้ว่าจะเป็นสื่อที่มีความเร็วกว่าหนังสือพิมพ์แต่ก็มีลักษณะแตกแยกประเด็นต่างๆ เข้ามาสู่ความสนใจแล้วก็ถอยห่างออกไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นการเปิดตัวของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ก็ยังค่อนข้างเน้นหนักไปทางสื่อที่เป็นความบันเทิงมากกว่าความถกเถียงทางการเมือง 3. ยุคที่สาม หรือยุคปัจจุบัน เป็นยุคของการสื่อสารเสมือนจริง (virtual communication) โดยมีคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นสื่อกลาง ในด้านหนึ่งการสื่อสารแบบเสมือนจริงนี้เป็นรูปแบบการรื้อฟื้นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face-to-face communication) เพราะผู้ส่งสารและผู้รับสารจะสนทนาพูดคุยกันได้แบบตัวต่อตัว ข้อที่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเผชิญหน้าอย่างเต็มก็คือ การเผชิญหน้านั้นเป็นการเผชิญกันในโลกของคอมพิวเตอร์ (cyberspace) ไม่ใช่โลกของกายภาพ

สำหรับคำว่าพื้นที่สาธารณะในบทความนี้ก็ปรับเปลี่ยนตามบริบทของสังคมที่จะต้องเป็นพื้นที่สาธารณะที่อยู่ในยุคที่สามหรือยุคปัจจุบัน ดังนั้นจากแนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะของฮาเบอร์มาส ที่มีประเด็นวิพากษ์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความนี้ก็คือ ประเด็นที่ชื่อว่า “พื้นที่สาธารณะ” ไม่จำเป็นต้องนำไปสู่การถกเถียงหรือวิพากษ์วิจารณ์บนหลักการของเหตุผลเสมอไป แต่ในบางครั้งพื้นที่สาธารณะอาจเป็นพื้นที่สำหรับการพูดคุยเชิงศิลปะหรือประเด็นอื่นๆ นอกเหนือไปจากประเด็นทางการเมืองก็ได้เช่นเดียวกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2554 : 353-354) อีกประเด็นหนึ่งคือ ในยุคที่ฮาเบอร์มาสทำการศึกษา การสื่อสารที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะเป็นการสื่อสาร ระหว่างบุคคล (interpersonal communication) เป็นหลัก ทั้งแบบกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ แต่ในการสื่อสารผ่านสื่อนั้น สื่อหรือช่องทาง (channel) ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดคือหนังสือพิมพ์ และ

ประเด็นตัวเนื้อหาสารที่ฮาเบอร์มาสนใจศึกษาคือประเด็นทางการเมือง ในขณะที่สังคมในยุคปัจจุบันการสื่อสารผ่านสื่อมีหลายลักษณะและมีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และสื่อใหม่อย่างคอมพิวเตอร์ พร้อมกันนั้นตัวเนื้อหาสารก็ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะประเด็นทางการเมืองแต่เพียงด้านเดียว แต่กลับแตกประเด็นออกไปได้อีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (กาญจนา แก้วเทพ, 2554 : 354-355) ดังนั้น พื้นที่สาธารณะในบทความนี้จึงหมายความว่าถึงการเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และไม่ได้เป็นการวิพากษ์เกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่ นำไปสู่ข้อสรุป รวมถึงเป็นการสื่อสารผ่านสื่อคอมพิวเตอร์เป็นสำคัญ

เราลองมาตรวจสอบดูว่าผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT มีมิติของการแสดงความคิดเห็นอย่างไร โดยยกตัวอย่างจาก www.youtube.com พิจารณาการแสดงความคิดเห็นได้จากรูปแบบการสื่อสาร ประเด็นที่ปรากฏเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ คุณสมบัติเฉพาะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ ลักษณะผู้ใช้งาน ดังนี้

- รูปแบบการสื่อสาร เป็นการใช้ภาษาเขียนเพื่อสื่อสาร ความคิดเห็นประเด็นต่างๆ จากละครโทรทัศน์ที่ได้รับชม และผู้ใช้งานคนอื่นๆ ก็สามารถมาร่วมแสดงความคิดเห็น และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้ ผู้ใช้งานสามารถกลับบทบาทเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทำให้พื้นที่หน้า www.youtube.com กลายเป็นพื้นที่สาธารณะได้ ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาที่แสดงถึงความรู้สึกและอารมณ์เป็นสำคัญ และมีภาษาที่หยาบคายด้วยเช่นเดียวกัน

- ประเด็นที่ปรากฏเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ ผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT แสดงประเด็นความคิดเห็นที่ปรากฏประกอบด้วย 1) ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละคร เป็นการแสดงความคิดเห็นทั้งจากคำพูดของตัวละคร การปรากฏตัวของตัวละคร การกระทำภายนอกของตัวละคร การกระทำภายในของตัวละคร มีทั้งด้าน บวก กลาง ลบ เห็นใจ 2) ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่มาชมละคร ซึ่งมักจะมาจากการสนทนาของคนรอบข้างแล้วเกิดความสงสัยอยากรู้อจึงมาติดตามชมย้อนหลัง และที่สำคัญในยุค ICT นี้ สาเหตุที่สำคัญที่พบในการแสดงความคิดเห็นคือ เพราะเห็นหน้า wall ใน Facebook ของคนอื่นพูดถึงละครกันมาก หรือในหน้าแรก หน้าข่าวของ Facebook มีเป็นจำนวนมากจึงส่งผลให้มาติดตาม 3) ประเด็นเปรียบเทียบละครโทรทัศน์ ปัจจุบันที่กำลังออกอากาศกับละครเรื่องเดียวกันที่เคยมีการผลิตมาก่อนหน้า มีทั้งบวก และลบ 4) ประเด็นโครงเรื่องหรือแก่นเรื่องของละคร 5) ประเด็นวิจารณ์นักแสดงที่มาสวมบทบาทตัวละคร 6) ประเด็นเชื่อมโยงกับโลกความจริง ในลักษณะถ้าในโลกแห่งความเป็นจริงเจอคนที่มีลักษณะการกระทำ หรือพฤติกรรม ความคิดแบบตัวละครจะอย่างไร รวมถึงการแสดงความคิดเห็นให้รู้ว่าสิ่งที่เห็นที่ได้นั้นในวิดีโอมันคือละครไม่ใช่ความจริง เมื่อมีแนวโน้มว่าผู้ชมส่วนใหญ่มีทิศทางการแสดงความคิดเห็นไปในทางลบมากขึ้น 7) ประเด็นวิจารณ์การอัฟโพลิตีโอ เกี่ยวกับเรื่องของความครบถ้วนในเนื้อหา ความชัดเจน และความต่อเนื่อง เป็นหลัก 8) ประเด็นโต้เถียงกันเองกับสมาชิกที่โพสต์ (post) แสดงความคิดเห็นเมื่อมีความเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน

- คุณสมบัติเฉพาะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ คือการเป็นเวทีเสวนาทางความคิด ผู้ชมสามารถสร้าง แสดงความคิดเห็นใหม่หรือแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่มีผู้แสดงความคิดเห็นไว้ได้อย่างเปิดเผยและไม่เป็นทางการ

- ผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะ พบว่ามีผู้ใช้งานที่เป็นผู้ชมละครโทรทัศน์ 2 ลักษณะ คือ ผู้ใช้งานที่เป็นสมาชิกประจำกลุ่มที่สามารถรับชมและเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น และผู้ใช้งานที่เป็นผู้ชมละครโทรทัศน์ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มซึ่งสามารถรับชมได้แต่ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ทั้งผู้ใช้งานที่เป็นสมาชิกและผู้ใช้งานที่ไม่ได้เป็นสมาชิกต่างสามารถเข้าออกในพื้นที่สาธารณะได้อย่างเสรี ไม่มีข้อผูกมัดใดๆ

2. ผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT สามารถตัดแปลงเปลี่ยนรูปละครโทรทัศน์ได้ เห็นได้จากการผลิตหรือสร้างภาพและวิดีโอล้อเลียนละคร เช่น ตัวอย่างจาก www.youtube.com วิดีโอชื่อ “19-10-55 แดตมปี-10ความคิด (แรงเงา) @ CDC” โพสต์โดย c3905325 เป็นการแปลงเพลง “ความคิด” ของศิลปินแดตมปี ให้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับละครโทรทัศน์เรื่องแรงเงา

“เปิด Facebook เมื่อไหร่ เป็นต้องงงเมื่อใครคือมุตตา และยังมีข้อพนทนา เขาเป็นใครมาจากไหนต้องขอดู เปิดดู youtube เห็นเจนนีเดินขึ้นบันได ธัญญาบอกว่าใครใครอย่ามาแย่งมั่วกู ใจก็สงสัยว่าแต่ดูไปก็หมั่นไส้อยู่ ดบกันลั่นสนั่นกระทรวง ได้แต่ฝากเพลงนี้ของมอเอาไว้ฝากไว้ให้มุตตา ขอให้เธอรู้ต่อไปเป็นผู้หญิงห้ามเสียท่า อย่าไปเชื่อคำของมอ.ผู้ชายคนนั้นสอพลอ มันแหละตัวปัญหา อยากจะฝากเพลงนี้ของมอเอาไว้ ฝากให้ถึงคุณธัญญา มอบให้เลยบทนี้บทเมียหลวงรางวัลลออสการ์ ละครเรื่องนี้พูดได้คำเดียวว่าโคตรดราม่าเลย”

ตัวอย่างจาก www.youtube.com วิดีโอ ชื่อ “เลิกร้องให้ ล้อละครแรงเงากระทรวงยูทูบ”

“เปิดดูแรงเงาอย่างคนอื่นเขาเมื่อไหร่ ดบตีแย่งมั่วตัวฉันยังพอเข้าใจ แต่เรื่องเดียวที่ข้องใจ คือกระทรวง มอ.เห็นกามตัวฉันยังพอเข้าใจ เก่งกวามากมายเต็มใจยังพอรับไหว แต่เรื่องเดียวที่ข้องใจคือกระทรวง ฉันไม่รู้ว่กระทรวงนี่จริง ๆ มันอยู่ที่ไหน ฉันไม่รู้ว่กระทรวงนี่วัน ๆ มันทำอะไร เห็นแค่ถ่ายคลิปแล้วก็แชร์กันเท่านั้น ดบกันก็แชร์ ราคาน้ำก็แชร์ เข้าม่านรุดก็แชร์ ทูบรถก็แชร์ แชร์ทุกเวลา เจ้านายไม่ว่าไรไหม เจ้านายพวกเราก็ออยู่ในคลิปไป ดบรีเทรินก็แชร์ สู้กันก็แชร์ กินกันเองก็แชร์ คลิปป้าก็แชร์ แชร์กันทั้งกระทรวง เงินเดือนเงินหลวงรู้ไหม ขอเรียกกระทรวงแห่งนี้้อย่างมั่นใจกระทรวงยูทูบ”

ตัวอย่างจาก www.youtube.com วิดีโอ “รัชนก แรงเงา ลิปซิง ฮาฮา” เป็นการเลียนแบบการแสดงละครโดยการเปิดเสียงจากละครโทรทัศน์แล้วก็แสดงหน้าตาท่าทางเลียนแบบตัวละครที่ชื่อ “รัชนก” จากละครเรื่องแรงเงาในลักษณะที่เหนือจริงไปในทางตลกขบขัน แต่งหน้าที่ดูแล้วชวนหัว

ตัวอย่างจาก www.youtube.com วิดีโอชื่อ “แรงเงา น้อยดบหลวงหน้ากระเทย” เป็นจำลองการแสดงและสมมติบทบาทเป็นตัวละครนพนาและมุนินทร์ จากละครเรื่องแรงเงาที่ทะเลาะและดบตีกันหน้ากระทรวงตรงบริเวณบันได แต่ผู้แสดงเป็นเพศที่สามคือกระเทย

ตัวอย่างจาก www.youtube.com วิดีโอชื่อ “ดอกส้มสีทอง (ประโยคเด็ด)” ความยาว 3 นาทีรวบรวมและตัดต่อภาพการแสดงที่มีประโยคที่มีข้อคิดจากละครมาเสนอ เช่น “คนเรามันต้องกตัญญู ใครมีบุญคุณกับเรา เราจะต้องไม่ลืม มีโอกาสเมื่อไรต้องทำ” หรือ “เป็นผู้ชายต้องให้เกียรติผู้หญิง ถ้าได้เขามาเป็นเมียแล้วไม่ยอมรับ ไม่ใช่ผู้ชาย” หรือ “ฉันไม่ประมาทกับความทุกข์ ไม่คาดหวังว่ามันจะอยู่กับเราไปนาน ความทุกข์ก็เหมือนกัน ถ้ามันมาเมื่อไร ฉันก็พร้อม เพราะความทุกข์ ก็อยู่กับเราไม่นานเหมือนกัน”

ตัวอย่างจาก www.youtube.com วิดีโอ “ข้อคิดดีๆ จากละครบ่วง” เป็นการตัดภาพการแสดงมาจากละครโทรทัศน์เรื่องบ่วง ความยาว 2 นาที ระหว่างแม่กับลูกคุยกัน

แม่ : เอา เอาให้เต็มที่เลย ชั่วให้มันเต็มที่ แยกผัวชาวบ้าน ค่าพ่อค่าแม่ มึงกลัวไม่ตกนรกหรือไง ฮี ฮีแพง

แพง : นรกกี่เค้าพูดๆ กัน อยู่ตรงไหนชั้นไม่รู้ ชั้นรู้แต่ว่าโตขึ้นมาอยากรักๆ เป็นคนใช้เค้าเนี่ยแหละนรก ชั้นไม่มีวันทำท่าทำเจียมตัว เพื่อรักษาความดีไปเกิดชาติหน้าหรือกนะแม่ คนอย่างอึ้งแพงนี้ รู้แต่จะเอาในชาตินี้เท่านั้น จะสู้จะหน้าด้านเอาตอนนี้อย่างนั้น แม่เข้าใจไหม

แม่ : ไหนละ เอ็งลองบอกข้าสิ สิ่งที่เอ็งต้องการนะมันคืออะไร ไหนบอกข้าสิ

แพง : บ้านไหนละแม่ เงิน เกียรติยศ อำนาจ และก็มีผู้ชายดีๆ อย่างคุณหลวง ชั้นจะเอาให้หมด

แม่ : ไอ้ของที่ได้มาด้วยการผิดศีลธรรม ไปแย่งชิงเขามา มันอยู่กับเราไม่นานอึ้งแพง เดี่ยวเค้าก็ต้องมาเอาคืนไป ของที่เอ็งแย่งมาแล้วเค้าแย่งกลับไป ชีวิตแบบนี้หรือที่เอ็งเรียกว่าความสุขอะ ฮี

แพง : แล้วเป็นคนใช้เค้ามันมีความสุขตรงไหนแม่

แม่ : ภูจะเป็นอะไร ภูจะเป็นคนใช้ หรือเป็นเจ้านายนะ ภูไม่รู้ ภูก็แค่ทำหน้าที่ที่ถูกต้องทำ ภูจะกินดีแคไหนภูไม่รู้ ภูรู้แต่ว่าภูกินอิ่ม ห้องของภูมันจะเล็กมันจะใหญ่แคไหนภูไม่สน ภูรู้แต่ว่าภูนอนหลับทุกคืน อึ้งแพง ชีวิตของมึงต่อสู้อันตรายด้วยการเหยียบหัวใจคนอื่น ถูกเขาสาป ถูกเขาแข่งแบบนี้ ภูไม่เอาด้วยอึ้งแพง”

3. ผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT กลายเป็นผู้ทำหน้าที่โฆษณาละครโทรทัศน์ เห็นได้จากข้อความที่โพสต์ใน Facebook ในลักษณะรอตูละคร โดยการนำข้อความของตัวละครมาโพสต์ เช่น จากเรื่องแรงเงา “คนเราทำผิดได้ทุกคน ตอนเราทำผิดเราก็ออยากให้คนอื่นเห็นใจ เข้าใจ อยากให้คนให้อภัย แต่ทำไมพอคนอื่นเขาทำผิดจึงอยากเหยียบย่ำกันนัก”

การนำภาพที่ถ่ายจากหน้าจอโทรศัพท์มาโพสต์ การแชร์หรือแบ่งปันไฟล์ที่ขอมมาจากเว็บไซต์ที่ให้ชมละครย้อนหลัง เพลงละครหรือ MV ละคร รวมถึงเว็บไซต์ที่มีการประติษฐ์ภาพใหม่จาก application ต่างๆ หรือประติษฐ์ภาพไว้แล้วมีพื้นที่เว้นไว้ให้ผู้นำไปใช้สามารถตกแต่งตามใจชอบ

จากภาพของละครโทรทัศน์ในยุค ICT และผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT ที่ส่งต่อเนื้อหาจากหน้าจอโทรทัศน์มายังหน้าจอคอมพิวเตอร์และหน้าจอโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นตัวเชื่อมโยงประสานนั้น สามารถสรุปลักษณะสำคัญของละครโทรทัศน์ในยุค ICT และผู้ชมตามคุณลักษณะของสื่อในยุค ICT ตามข้อเสนอของ R.K. Logan (อ้างในกาญจนา แก้วเทพ, 2555 : 16) คือเป็นการสื่อสารสองทาง มีลักษณะที่หลอมรวมกันง่ายต่อการเข้าถึงและการแพร่กระจายสารสนเทศง่ายต่อการเคลื่อนย้าย พกพาได้สะดวก ความสามารถที่จะประมวลเนื้อหาจากหลายแหล่งมารวมกันได้ ดังนี้

1. ละครโทรทัศน์ในยุค ICT มีการปฏิสัมพันธ์ได้ง่าย (interactivity) เนื่องจากเป็นรูปแบบของการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) เห็นได้จากการมีพื้นที่สำหรับแสดงความคิดเห็น การสนทนาผ่าน application ต่างๆ ทำให้ผู้ชมโทรทัศน์กลายเป็นผู้ชมที่ active คือ มีปฏิสัมพันธ์ทั้ง “ตัวข่าวสาร” หรือเนื้อหาละครโทรทัศน์ และต่อ “ผู้ผลิต/ผู้ส่งข่าวสาร” ได้ หรือจากการที่ผู้ชมละครโทรทัศน์แสดงความคิดเห็น และแชร์ (share) ข้อความ คำคม ภาพตลกจากละครผ่านพื้นที่ (space) สื่อที่มีความคลุมเครือระหว่างความเป็นส่วนตัวกับความเป็นพื้นที่สาธารณะ อย่างเช่น Facebook, twitter และสื่อสังคมออนไลน์ (Social media network) อื่นๆ เพื่อรอตอบกลับจากผู้ใช้ร่วมและเป็นเพื่อนอยู่ในเครือข่ายเดียวกันระหว่างช่วงที่ละครพักโฆษณา และเป็นการปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของ face-to-face ที่มีคอมพิวเตอร์มาเกี่ยวกลาง หรือจะเรียกว่าเป็นลักษณะของ face-to-screen ก็ได้

2. ละครโทรทัศน์ในยุค ICT สามารถหลอมรวมกัน (convergence) การหลอมรวมในที่นี้เป็นลักษณะการหลอมของ Logan (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ , 2555 : 36) คือการหลอมรวมในแง่ของสื่อ คือการประสานสื่อหลายๆ แบบมาอยู่ในเครื่องมือชิ้นเดียว ในที่นี้คือการหลอมรวมผลงานกับอินเทอร์เน็ต การผสมหลอมหลวมเข้ากับ application ของโทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่บรรจุเนื้อหาละครโทรทัศน์ที่มีทั้งวิดีโอที่มีทั้งภาพและเสียงให้ดูได้ยินได้ชม มีพื้นที่ให้เขียนข้อความ มีเครือข่ายให้แบ่งปัน ส่งผลให้ผู้ชมละครโทรทัศน์สามารถทำงานได้หลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ทั้งชม ทั้งฟัง ทั้งพิมพ์ตัวอักษร แสดงความคิดเห็น สร้างเนื้อหาสารใหม่ และทั้งเชื่อมโยงไปในเครือข่ายสังคมออนไลน์ กับอุปกรณ์สื่อสารที่มีรอบตัว คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ แท็บเล็ต และอื่นๆ เป็นลักษณะการสื่อสารในยุคดิจิทัล ที่เกิดความเปลี่ยนแปลงส่งต่อไปยังผู้รับสารที่มีลักษณะที่ Castells เรียกว่า multitask (Castells, 2009 : 134)

3. ละครโทรทัศน์ในยุค ICT ง่ายต่อการเข้าถึงและการแพร่กระจายสารสนเทศ (Ease of access to and dissemination of information) เพราะมีเครื่องมือช่วยที่สำคัญอย่าง Google หรือการค้นหาวิดีโอละครย้อนหลังจาก www.youtube.com ที่มีผู้ให้บริการอัปโหลดหลากหลายมากมาย รวมถึง application บนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ทำให้การเข้าถึงละครโทรทัศน์ของผู้ชมในยุค ICT นี้เป็นไปได้โดยง่าย และทำให้การกระจายของละครโทรทัศน์ได้ทำหน้าที่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนแบบเดิม ด้วยการแพร่กระจายละครโทรทัศน์เพิ่มเติมจากช่องทางการสื่อสารแบบ

ปกติ ในที่นี้ก็คือ หน้าจอโทรทัศน์ และเช่นเดียวกันในส่วนของผู้รับหรือผู้ชมละครโทรทัศน์ก็สามารถที่จะเล่นบทเป็นทั้งผู้รับและเปลี่ยนกลับมาเป็นผู้ส่งสารได้

4. ละครโทรทัศน์ในยุค ICT มีความสามารถเคลื่อนที่ได้สูง (portability) จากการที่ละครโทรทัศน์บรรจุเนื้อหาไว้ในอินเทอร์เน็ตในคอมพิวเตอร์ ในโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีขนาดเล็ก กะทัดรัด สามารถเคลื่อนย้ายได้ พกพาติดตัวไปไหนมาไหนได้อย่างสะดวก ทำผู้ชมละครโทรทัศน์สะดวกต่อการพกพาเครื่องมือเทคโนโลยีการสื่อสารนี้ไปในที่ต่างๆ ได้ทุกที่ ช่วยปลดปล่อยให้เกิดความเป็นอิสระทั้งจาก เวลาและพื้นที่การสื่อสาร ทำให้คำว่าทุกที่ทุกเวลาจึงเกิดขึ้นได้กับผู้ชมโทรทัศน์ในยุค ICT นี้

5. ละครโทรทัศน์ในยุค ICT มีความสามารถที่จะประมวลเนื้อหาจากหลายแหล่งมารวมกัน (aggregation of content) สืบเนื่องมาจากลักษณะของความเป็นดิจิทัล ทำให้สามารถคัดเลือกเนื้อหาเฉพาะส่วน ทำสำเนา (copy) ตัดมาใส่ในเนื้อหาใหม่ โดยการตัดทอน ตัดแปลงได้อย่างไม่จำกัด ผลที่ตามมาก็คือ ผู้รับสารหรือผู้ชมโทรทัศน์ทุกคนสามารถสร้างเนื้อหาสารได้ (User-generated content-UGC)

นอกจากสรุปลักษณะสำคัญของละครโทรทัศน์ในยุค ICT และผู้ชมตามคุณลักษณะของสื่อในยุค ICT ตามข้อเสนอของ R.K. Logan แล้วยังสามารถสรุปได้ในลักษณะอื่นๆ อีกดังนี้

6. ละครโทรทัศน์ในยุค ICT ทำให้ประสบการณ์เกี่ยวกับพื้นที่ (time) และ (space) เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากพื้นที่ (space) ณ หน้าจอโทรทัศน์ ไม่ใช่พื้นที่เดียวอีกต่อไปในยุค ICT พื้นที่ใหม่ในหน้าจอคอมพิวเตอร์ที่มีเว็บไซต์บรรจุพื้นที่ของละครโทรทัศน์มากมาย หรือพื้นที่หน้าจอโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่บรรจุ application โทรทัศน์ให้เลือกจำนวนมหาศาล รวมถึงพื้นที่ในความหมายของการเคลื่อนย้ายพื้นที่หน้าจอเหล่านี้ไปได้ทั้งในห้องรับแขก ห้องครัว ห้องนอน และแม้กระทั่งห้องน้ำ ส่งผลให้ประสบการณ์เกี่ยวกับพื้นที่ของผู้ชมละครโทรทัศน์ไม่ได้ผูกมัดอยู่กับจอโทรทัศน์และในห้องรับแขกที่เป็นการชมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวอีกต่อไป ส่วนประสบการณ์เกี่ยวกับเวลา (time) ของผู้ชมก็จะเปลี่ยนเป็นรับชมได้ตามใจต้องการ ตามสะดวก ความจดจ่อเฝ้ารอดูละครโทรทัศน์ตามผังเวลาไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป เวลาที่สูญหายไปจากการไม่ได้รับชม ณ ขณะละครโทรทัศน์ออกอากาศ สื่อในยุค ICT สามารถชดเชยความสูญเสียนี้ได้ สามารถเรียกเวลากลับคืนมาได้ ด้วยการดูย้อนหลัง นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับประสบการณ์จากเวลาในการแสดงความคิดเห็นด้วย เห็นได้จากในพื้นที่แสดงความคิดเห็นต่อละครโทรทัศน์ ผู้ชมโทรทัศน์ไม่ได้ชมโทรทัศน์ในเวลาเดียวกัน บางครั้งระยะห่างของการชมและแสดงความคิดเห็นห่างกันเป็นเดือน และเกือบเป็นปี แต่สามารถมาแสดงความคิดเห็นประเด็นเดียวกันและโต้ตอบกันได้ จากลักษณะของสื่อในยุค ICT ที่ยังคงเก็บข้อความ ภาพ และเสียงไว้ได้ อีกทั้งประสบการณ์เกี่ยวกับเวลาต่อละครเรื่องเดียวกันแต่ผลิตและนำเสนอต่างเวลากัน ก็สามารถมาเชื่อมประสานกันเป็นประเด็นสนทนาในเรื่องเดียวกัน ผลจากการมีสื่อในยุค ICT ที่เก็บเวลาของละครโทรทัศน์เอาไว้ได้ ทำให้ผู้ชมละครโทรทัศน์หลายคน ได้ชมละครเรื่องแรงเงา ทั้งจากนักแสดงนำจินตหรา

สุขพัฒน์ แอน ทองประสม และ เจนนี่ เทียนโพธิ์สุวรรณ ความรู้สึกต่อละครและการแสดงความคิดเห็นก็ต้องเปลี่ยนหรือแตกต่างไปเพราะเวลาของการผลิตละคร เวลาของการออกอากาศ และเวลาของการชมย้อนหลังมีความต่างกัน แต่ผู้ชมนำมารวมกันได้ ส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นจึงออกมาในลักษณะเปรียบเทียบ จากการรณานเวลาในการรับชม ซึ่งวัฒนธรรมการผลิตละครในลักษณะของการผลิตซ้ำในสังคมไทยก็ยังคงมีให้เห็นอย่างต่อเนื่อง เช่น ละครโทรทัศน์เรื่อง บ่วง มงกุฎดอกส้ม พรพรมอลเวง ปัญญาชนกันครว เมืองมายา สวรรค์เบี่ยง เป็นต้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้ประสบการณ์เกี่ยวกับเวลาของผู้ชมมีลักษณะการวนกลับไปหาอดีต เห็นได้จากการที่คนรุ่นใหม่หลายคนไปดูละครที่ผลิตในยุคสมัยที่สื่อ ICT ยังไม่แพร่หลาย ประสบการณ์เวลาเกี่ยวกับ prime time สู่ my time ในมิติของผู้รับสาร (Audience creative) ที่ Castells กล่าวถึงการสื่อสารในยุคดิจิทัล ที่เกิดความเปลี่ยนแปลงส่งต่อไปยังผู้รับสารจาก prime time สู่ my time (Castells, 2009 : 134) ในที่นี้ก็คือ prime time ของสถานีโทรทัศน์จะกำหนดให้เป็นเวลาใดนั้นไม่ได้เป็น prime time สำหรับผู้ชมอีกต่อไป ด้วยลักษณะของมิติเวลา queเรียกคืนกลับมาได้จากสื่อในยุค ICT ทำให้ผู้ชมเลือกเวลา my time ของตัวเองได้

7. ละครโทรทัศน์ในยุค ICT รวดเร็วในการสื่อสาร (speed of communication) ทั้งความเร็วในแนวตั้งจากตัวอย่างวันพฤหัสบดีที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 ที่มีการนำเสนอละครโทรทัศน์เรื่อง บ่วง ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 หลังจากทีละครโทรทัศน์จบหนึ่งตอน ก็จะต้องพักด้วยโฆษณา ช่วงนี้เองที่ปฏิบัติการดาวน์โหลด และอัปโหลดก็ดำเนินการด้วยความรวดเร็วและนำเสนอบนหน้าจอคอมพิวเตอร์และหน้าจอโทรศัพท์เคลื่อนที่อย่างทันทั่วทั้งที่และต่อเนื่อง ณ เวลา 22.41 น. ซึ่งเป็นเวลาที่ละครในหน้าจอโทรทัศน์จบ สิ่งที่ปรากฏคือหน้าจอคอมพิวเตอร์สามารถบรรจุเนื้อหาละครโทรทัศน์จำนวน 8 ตอนจากทั้งหมด 9 ตอนของการออกอากาศในคืนนั้น นี่คือนัยของความเร็วในการสื่อสารของละครโทรทัศน์ในยุค ICT นี้ ส่งผลให้ผู้ชมที่พลาดการรับชมละครโทรทัศน์จากหน้าจอทีวี หรือผู้ชมที่ไม่ต้องการผูกมัดตัวเองกับหน้าจอโทรทัศน์สามารถติดตามรับชมและแสดงความคิดเห็นในพื้นที่แสดงความคิดเห็นได้อย่างทันทั่วทั้งที่เช่นกัน และความเร็วในแนวระนาบ ที่ผู้อัปโหลดแต่ละรายกระจายวิดีโอไปยังเครือข่ายสังคมออนไลน์ของตนเอง เช่นเดียวกันกับผู้ชมก็จะสามารถแชร์ แบ่งปัน ไปยังเครือข่ายสังคมออนไลน์ของตนเอง จำนวนวิดีโอละครโทรทัศน์ที่กระจายบนโลกอินเทอร์เน็ตจึงเป็นไปด้วยความเร็วและจำนวนมาก จนไม่สามารถคำนวณความเร็วออกมาเป็นตัวเลขได้

8. ละครโทรทัศน์ในยุค ICT สามารถเชื่อมต่อกันได้โดยง่าย (Connectivity) จากการที่มีสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่าง Facebook, Twitter, google+, Tumblr., Blogger, Myspace, reddit, LinkedIn, pinterest ที่มีลักษณะเอื้อต่อการแชร์ การแบ่งปัน การเชื่อมโยง ดังนั้นผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT จึงมักมีลักษณะชมแล้วต้องบอกต่อ ต้องสนทนา แต่เป็นการบอกต่อหรือสนทนาแบบไร้เสียง ตามลักษณะของสื่อ คือบอกต่อหรือสนทนา ด้วยภาพ บอกต่อหรือสนทนาด้วยข้อความ ไม่ใช้การบอกต่อหรือสนทนาด้วยคำพูด ที่สำคัญไม่ต้องเผชิญหน้ากัน และการเชื่อม

ตอนนี้ก็เป็นการเชื่อมต่อที่รวดเร็ว ทันที ภายในช่วงระยะเวลาของการโฆษณาของละครโทรทัศน์ แต่ละตอนก็สามารถทำได้อย่างแพร่หลาย

9. ละครโทรทัศน์ในยุค ICT มีลักษณะเป็น mass self-communication จากการที่ Castells (Castells, 2009 : 54-55) เห็นว่าการแพร่กระจายของอินเทอร์เน็ต รูปแบบใหม่ของปฏิสัมพันธ์การสื่อสาร การกำหนดบุคคลลักษณะโดยความจุของการส่งสารจากจำนวนมากสู่จำนวนมากในเวลาจริง (real time) หรือเวลาที่เลือก (chosen time) และกับความเป็นไปได้ของการใช้การสื่อสารแบบ point-to-point communication, narrowcasting หรือ broadcasting แล้วแต่ตามแต่วัตถุประสงค์และลักษณะของแนวโน้มการปฏิบัติการสื่อสาร Castells เรียกูปแบบใหม่ของการสื่อสารนี้ว่า mass self-communication คือมันสามารถเป็นการสื่อสารมวลชนเพราะว่ามีศักยภาพในการเข้าถึงผู้ฟังเป้าหมายในการโพสต์ของวิดีโอบนยูทูบ (You Tube) บล็อก เชื่อมต่อไปยังจำนวนของทรัพยากรเว็บ(web source) หรือสารไปยังรายชื่อของอีเมลจำนวนมาก และเช่นเดียวกันมันก็เป็น self-communication เพราะการผลิตของสารคือ self-generated, นิยามของศักยภาพผู้รับสารคือ self-directed, และการดึงกลับมาใช้ของสารเฉพาะสารพิเศษหรือเนื้อหาจาก world wide web และการสื่อสารผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์คือ self-selected ดังนั้นรูปแบบทั้งสามของการสื่อสาร คือการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารมวลชน และ mass self-communication จึงอยู่ด้วยกัน ปฏิสัมพันธ์กัน และทำให้แต่ละองค์ประกอบอื่นๆ สมบูรณ์มากกว่าที่จะแทนที่หรือสับเปลี่ยน ซึ่งจากลักษณะของละครโทรทัศน์ที่ปรากฏข้างต้น ความเป็น mass self-communication นี้สามารถเห็นได้จากการแบ่งปันวิดีโอ ไปยังเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social media) ได้แก่ Facebook, Twitter, google+, Tumblr., Blogger, Myspace, reddit, LinkedIn, pinterest หรือโดยการฝัง code, อีเมล, แอชแท็ก

ตารางแสดงลักษณะละครโทรทัศน์และผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT

ละครโทรทัศน์ในยุค ICT	ผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ITC
การปฏิสัมพันธ์ได้ง่าย (interactivity) เนื่องจากเป็นรูปแบบของการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication)	Active, face-to-screen
หลอมรวมกัน (convergence)	multitasking
ง่ายต่อการเข้าถึงและการแพร่กระจายสารสนเทศ (Ease of access to and dissemination of information)	เข้าถึงง่าย
เคลื่อนที่ได้สูง (portability)	ปลดปล่อยให้เกิดความเป็นอิสระทั้งจากเวลาและพื้นที่การสื่อสาร

ละครโทรทัศน์ในยุค ICT	ผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT
ประมวลเนื้อหาจากหลายแหล่งมารวมกัน (aggregation of content)	สร้างเนื้อหาสารได้ (User-generated content-UGC)
พื้นที่ (time) และ (space) เปลี่ยนแปลง	พื้นที่ไม่ผูกมัดกับสื่อเดิม เรียกเวลากลับคืน/เวลาแสดงความคิดเห็น/ผลงาน เวลา/ย้อนหาอดีต/prime time สู่ my time
รวดเร็วในการสื่อสาร (speed of communication)	แนวตั้ง ชมได้เร็ว แนวระนาบ แชร์ได้เร็ว
เชื่อมต่อกันได้โดยง่าย (Connectivity)	เชื่อมต่อแบบไร้เสียง
Mass Self-communication	Mass Self-communication

ส่วนที่สาม ละครโทรทัศน์ ผู้ชมละครโทรทัศน์ ยุค ICT และ ทฤษฎี

1. Gate Keeper theory จากการที่ผู้รับสารกลายเป็นผู้สร้างเนื้อหาสารได้ ก่อให้เกิดปัญหาตามมาคือ ทุกคนสามารถเป็นผู้ส่งสารได้หมด ทำให้เกิดการขาดผู้ทำหน้าที่ “เฝ้าประตู”(gate-keeper) กลั่นกรองตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา หรือ ถ้าในพื้นที่กลุ่มเครือข่าย Facebook ผู้สร้างเนื้อหาสารต้องทำความเข้าใจในบทบาทนี้หรือไม่ว่าตนเองเป็นผู้เฝ้าประตูคนหนึ่งในยุค ICT นี้

2. ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด(Communication Technology Determinism) ของ H. Innis ที่มีหลักพื้นฐานว่า พัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารนั้นทำหน้าที่เป็นตัวแปรต้น หากเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเทคโนโลยีการสื่อสารก็จะส่งผลกระทบต่อปัจจัยอื่นๆ ในสังคม ซึ่งในความสนใจของ M. McLuhan จะให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อระบบขนาดเล็ก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของสื่อต่อผลกระทบระดับบุคคล ที่เริ่มต้นด้วยแนวคิดที่ว่า เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นส่วนขยายผัสสะของมนุษย์ (extension of human sensory) และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงสื่อก็จะมีผลกระทบเปลี่ยนแปลงผัสสะของมนุษย์อยู่เสมอ ความเชื่อมโยงกับทฤษฎีนี้คือการนำมาเป็นฐานแนวคิดในการทำความเข้าใจและศึกษาวิเคราะห์ผู้รับสารคือผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT ว่าเป็นอย่างไร รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับ “ตัวตนหรืออัตลักษณ์” จากลักษณะของสื่อที่เปลี่ยนมาเป็นลักษณะที่ไร้ตัวตน ลักษณะการสื่อสารผ่านสื่อกลาง ลักษณะที่ผู้ใช้สามารถดัดแปลงเนื้อหาได้อย่างในปัจจุบัน

3. แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะของ เจอร์เกน ฮาเบอร์มาส กับสื่อในยุค ICT ที่อาจจะต้องปรับให้เข้ากับบริบทของสื่อในยุค ICT ลักษณะการสื่อสาร และประเด็นในการวิพากษ์ รวมถึงพื้นที่สาธารณะในความหมายของสื่อยุค ICT ที่มีทั้งลักษณะที่ชัดเจนและลักษณะพื้นที่คลุมเครือ โดยใช้มิติของวัฒนธรรมในเรื่องของความบันเทิงมาศึกษาด้วย

ท้ายที่สุดจากลักษณะของละครโทรทัศน์และผู้ชมละครโทรทัศน์ในยุค ICT ทำให้เกิดคำถามตามมาให้ขวนคิดว่า ข้อมูลจากการรับชมโทรทัศน์ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมเป็นสถิติได้จากจำนวน

ครั้งการชม การแสดงความคิดเห็น อายุ การค้นหา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร และใช้โดยใครในลักษณะใด คำถามต่อมาคือการควบคุมดูแลสามารถทำได้ทันกับลักษณะของ เทคโนโลยีการสื่อสารที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วหรือไม่และอย่างไร เพราะหน้าจอคอมพิวเตอร์และหน้าจอโทรศัพท์เปิดและเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาละครโทรทัศน์ ได้ตลอดเวลา ไม่จำกัดอายุ ทุกสถานที่ การแสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสม เนื้อหารอบข้างละคร โทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมจำนวนมากปรากฏในเว็บไซต์ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายการละครโทรทัศน์ ออนไลน์และย้อนหลัง ที่สำคัญที่สุดจากลักษณะของเทคโนโลยีในยุค ICT นี้จะมีคนชมละคร โทรทัศน์มากขึ้น แต่ไม่ใช่ชมจากหน้าจอโทรทัศน์กลายมาเป็นชมหน้าจอคอมพิวเตอร์และหน้าจอ โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรืออุปกรณ์อื่นๆ ในอนาคต ผู้ชมหน้าใหม่ Generation ใหม่ จะเป็นลักษณะ อย่างไรเป็นเรื่องที่ต้องติดตามและทำความเข้าใจต่อไป เพื่อไม่ให้ช่องว่างจากเทคโนโลยีมาเป็น ช่องว่างระหว่างบุคคล

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล.(2555). คู่มือสื่อใหม่ศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ.(2543). มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่. กรุงเทพฯ : เอติสัน เพรส โปรดักส์.
- _____. (2554). สื่อเก่า สื่อใหม่ ใจเชื่อมร้อย. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.(2555).
- ประมวลสถิติสำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2555.
- Castells, M.(2009). Communication power. UK: Oxford University Press.
- <http://www.tvjaa.com/apptvonline.html>
- <https://play.google.com/>
- www.youtube.com

วัยรุ่นกับการเสพติดอินเทอร์เน็ต Youth and Internet Addiction

ศุภพัทธ์ แดงเคื่อง¹

จากรายงานผลสำรวจการใช้งานอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเทศไทย ปี 2556 (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2556) พบว่า ในประเทศไทย ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ในการสำรวจพบว่าผู้ใช้งานใช้อินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์เพิ่มขึ้น โดยพบว่าส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลการสำรวจย้อนหลังเป็นระยะเวลา 12 ปี พบว่าจำนวนชั่วโมงการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี 2544 มีผู้ใช้ไม่น้อยกว่า 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 53.6 แต่ในปี 2556 ผู้ใช้กลุ่มเดียวกันนี้มีสัดส่วนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 35.7 แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มผู้ใช้งานมากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์มีอัตราเพิ่มขึ้นจากในปี 2544 มีอยู่เพียงร้อยละ 18.7 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 38.9 ในปี 2556 ส่วนหนึ่งเป็นผลพวงมาจากการพัฒนาอุปกรณ์สื่อสารที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้สะดวกมากขึ้นทำให้ข้อจำกัดของการเชื่อมต่อลดลงไม่ขึ้นอยู่กับสถานที่ใดสถานที่หนึ่งอีกต่อไป

ผลพวงจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้อินเทอร์เน็ตกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้คนทุกเพศทุกวัย แต่ละกลุ่มมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองที่แตกต่างกัน กลุ่มผู้คนวัยทำงานใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารเพื่อความรวดเร็วในการประกอบอาชีพ เพื่อเป้าหมายทางธุรกิจเป็นหลัก ในขณะที่กลุ่มผู้ใช้งานกลุ่มอื่นใช้งานเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองในอรรถประโยชน์ด้านอื่นๆ

โดยการสำรวจดังกล่าวข้างต้นพบการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้ใช้แตกต่างกัน สิ่งที่น่าสนใจคือจำนวนชั่วโมงการใช้งานที่เพิ่มขึ้นทำให้อินเทอร์เน็ตกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คนบางกลุ่ม ผลการสำรวจผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในปีล่าสุดยังพบค่าเฉลี่ยของการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 32 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือคิดเป็นจำนวนประมาณ 4.6 ชั่วโมงต่อวัน สะท้อนให้เห็นว่า อินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อผู้คนมากขึ้น (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2556)

อิทธิพลของใช้งานสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถก่อให้เกิดผลทั้งในด้านบวกและในด้านลบ ในด้านบวกอินเทอร์เน็ตสร้างพลังให้กับธุรกิจทำให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างรวดเร็วสร้างโอกาสให้ธุรกิจผ่านความรวดเร็วและสะดวกสบายของการติดต่อสื่อสาร ในขณะเดียวกันผลกระทบในด้านลบของการใช้งานสื่อเทคโนโลยีอย่างไม่เหมาะสม เกิดผลในแง่ลบและกำลัง

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เป็นประเด็นที่นักวิชาการจากหลากหลายประเทศทั่วโลกให้ความสนใจว่าอินเทอร์เน็ตส่งผลกระทบต่อในแง่ลบกับสังคมโดยเฉพาะกับมนุษย์ผู้ใช้งานอย่างไรบ้าง

ผลกระทบจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคม เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเพิ่งเกิดขึ้นในระยะเวลาไม่กี่สิบปีมานี้ โดยเฉพาะในบทบาทของเทคโนโลยีที่เป็นช่องทางของการติดต่อสื่อสาร ระหว่างคนในสังคม และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้งานเทคโนโลยีดังกล่าว มีการศึกษาถึงผลกระทบในบริบทต่างๆ ด้วยการหยิบยกประเด็นของผลกระทบด้านลบจากการใช้อินเทอร์เน็ตมากมาย ในปี 1995 เป็นครั้งแรกที่มีการหยิบยกประเด็นของผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีอย่างไม่เหมาะสมจนก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และเป็นครั้งแรกที่มีการพยายามอธิบายและให้ความหมายของคำว่า การเสพติดอินเทอร์เน็ต หรือ Internet Addiction(IAD) (ออนไลน์: www.netaddiction.com)

การเสพติดอินเทอร์เน็ต

การเสพติดอินเทอร์เน็ต (Internet Addiction) นั้น ได้มีนักวิชาการหลายคนพยายามให้ความหมายและอธิบายกลุ่มอาการดังกล่าว ดังต่อไปนี้

Mark Griffiths (1995) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเสพติดเทคโนโลยี (Technological Addictions) ว่าเป็นการเสพติดประเภทหนึ่งเกี่ยวกับพฤติกรรม (behavioral) ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสารเคมี (non-chemical addiction) โดยเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับอุปกรณ์หรือเครื่องมือ (human-machine interaction) สามารถเป็นได้ทั้งในเชิงทั้งที่มนุษย์เป็นผู้รับ (passive) เช่น การเลือกรับชมรายการทางโทรทัศน์หรือ เป็นไปในลักษณะที่เป็นผู้ใช้ (active) เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ หรือ การเล่นเกมสคอมพิวเตอร์ เป็นต้น โดยปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวมักจะเป็นไปทั้งในทิศทางเดียว และมีปฏิริยาตอบกลับระหว่างมนุษย์และอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ เหล่านั้น

Kimberly Young (1996) นักจิตวิทยาผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเสพติดอินเทอร์เน็ตกว่าสิบปี และเป็นผู้ก่อตั้งเว็บไซต์ The Center of Internet Addiction Recovery ได้นิยามความหมายของการเสพติดอินเทอร์เน็ตไว้ว่า เป็นกลุ่มอาการที่ไม่สามารถควบคุมการใช้งานเทคโนโลยีได้จนก่อให้เกิดผลเสียเป็นการเสพติดข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตมากเกินไป ผู้ใช้งานส่วนใหญ่เสพติดผ่านพฤติกรรมคล้ายกับการเสพติดการพนัน

Kimberly Young ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสพติดอินเทอร์เน็ตมาตั้งแต่ปี 1994 ได้แบ่งประเภทของการเสพติดอินเทอร์เน็ตออกเป็น 5 ประเภทดังต่อไปนี้

1) Cyber Sexual Addiction เป็นการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อเสพเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อลามก อนาจาร (pornographic content) เช่น เว็บไซต์ลามก, ห้องแชทรูปที่พุดคุยเนื้อหาทางเพศ เป็นต้น

2) Cyber-Relationship Addiction เป็นการเสพติดความสัมพันธ์ผ่านโลกเสมือน เช่น เพื่อนในโซเชียลมีเดีย เพื่อนในเว็บบอร์ด หรือ แชทรูม จนกระทบกระเทือนความสัมพันธ์กับครอบครัว และเพื่อนในชีวิตจริง

3) Net Compulsion เป็นการใช้งานอย่างมากเกินไปในเว็บไซต์ที่เป็นเว็บประมูล เว็บขายของ เว็บซื้อขายหุ้น เว็บพนันออนไลน์ ที่ส่งผลให้เกิดผลกระทบกับสถานะทางการเงินหรือหน้าที่การงาน

4) Information Overload เป็นการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนองความต้องการอย่างไม่เหมาะสม หรือมากเกินไป จนส่งผลกระทบให้เกิดความสามารถในการเรียนหรือการทำงานลดลง และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้างน้อยลง

5) Computer Addition เป็นการใช้งานคอมพิวเตอร์ที่มากเกินไปเป็นไปได้ทั้งการใช้งานแบบออนไลน์และแบบออฟไลน์ เช่น การใช้งานเกมส์ในคอมพิวเตอร์ หรือ การใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์บางโปรแกรม มากเกินไป

นอกจากนี้ Kimberly Young ได้ชี้ให้เห็น กลุ่มเสี่ยงของผู้ติดอินเทอร์เน็ต โดยสังเกตจากผู้ที่มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้ จะเป็นผู้ที่มีโอกาสเสี่ยงจะติดอินเทอร์เน็ต

1) ผู้ที่มีความทุกข์ที่เกิดจากความวิตกกังวลหากไม่ได้ใช้งานอินเทอร์เน็ตจะมีความรู้กระวนกระวายใจ (anxiety) หงุดหงิด

2) ผู้ที่มีความรู้สึกหดหู่ถึงแม้ว่าการใช้งานอินเทอร์เน็ตจะช่วยคลายความรู้สึกหดหู่ได้ แต่การใช้ระยะเวลานานเกินไปอาจจะทำให้เกิดผลกระทบมากยิ่งขึ้น เพราะอินเทอร์เน็ตอาจจะทำให้เกิดความเหงา (loneliness) และแปลกแยกจากสังคม (alienation)

3) ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพติดในลักษณะอื่น โดยอาจจะใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อคลายความทุกข์ใจจากการเสพติดในลักษณะอื่น เช่น ผู้ติดพนัน (gambling) ผู้ติดยา (drugs) ผู้ติดเหล้า (alcohol) หรือผู้ที่เสพติดในเรื่องเพศ (sex) เป็นต้น

4) ผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้างน้อย เพราะการเสพติดอินเทอร์เน็ตนั้นผู้ใช้จะใช้เวลาติดต่อสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ เช่น การส่งข้อความผ่านโซเชียลมีเดียแทนการพูดคุยในชีวิตจริง จนทำให้ทักษะทางสังคมในสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นลดถอยลง

5) ผู้เกิดความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตในโลกเสมือนมากกว่าในชีวิตจริง

6) ผู้ที่มีกิจกรรมทางสังคมน้อย อาจจะส่งผลให้ปราศจากการใช้งานในโลกออนไลน์มากขึ้น เนื่องจากในชีวิตจริงความสามารถในการเข้าสังคมลดถอยลง

7) ผู้ที่เครียด มักจะใช้อินเทอร์เน็ตเป็นทีระบายความเครียดแต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดผลในทางตรงกันข้ามเพราะยิ่งใช้ระยะเวลาในการออนไลน์มากขึ้นยิ่งก่อให้เกิดความเครียดมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักวิชาการพยายามศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะ Kimberly Young ที่ได้นำเสนอผลงาน

เกี่ยวกับการศึกษาผลของการใช้งานเทคโนโลยีอย่างไม่เหมาะสมและได้นำเสนองานที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตในครั้งแรกในการประชุมประจำปีของสมาคมนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน (American Psychological Association) ในปี 1996 โดยได้นำเสนอผลงานเรื่อง "Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder" และหลังจากการนำเสนอผลงานในครั้งนี้ได้มีนักวิชาการหลายๆ กลุ่มให้ความสนใจในประเด็นของการเสพติดอินเทอร์เน็ตในหลายๆ ประเทศ ไม่ว่าจะเป็น อิตาลี ปากีสถาน อิหร่าน เยอรมนี จีน เกาหลี และไต้หวัน เป็นต้น ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความสนใจผลกระทบจากการเสพติดอินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ใช้งานที่เป็นกลุ่มของวัยรุ่น (Teenagers)

วัยรุ่นกับการเสพติดอินเทอร์เน็ต

จากผลการสำรวจของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารล่าสุด (ปี 2556) พบว่า กลุ่มระดับวัยเรียนชั้นประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วงอายุน้อยกว่า 15 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตสูงในช่วงเวลาหลังเลิกเรียนถึงหัวค่ำ (เวลา 16.01 -20.00 น.) คิดเป็นร้อยละ 41.2 กลุ่มระดับวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายถึงมหาวิทยาลัย ช่วงอายุ 15 -19 ปี และ 20-24 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตสูงในช่วงเวลากลางคืน (เวลา 20.01-24.00 น.) คิดเป็นร้อยละ 47.0 และ 54.5 ตามลำดับจากผลการสำรวจสะท้อนให้เห็นว่า เกือบครึ่งของกลุ่มเยาวชนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้ช่วงเวลากลางคืนหลังเลิกเรียนสำหรับการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

ในส่วนของพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่าเด็กช่วงอายุน้อยกว่า 15 ปีจำนวนร้อยละ 53.6 ใช้สำหรับเกมออนไลน์และร้อยละ 35.6 ใช้สำหรับการดาวน์โหลด กลุ่มระดับวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายถึงมหาวิทยาลัย ช่วงอายุ 15 -19 ปี และ 20-24 ปี และเยาวชนส่วนใหญ่ใช้เวลาสำหรับการเล่นเกมออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 35.3 และ 22.9 ตามลำดับ และใช้เวลาสำหรับการดาวน์โหลด คิดเป็นร้อยละ 37.1 และ 26.5 ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าในกลุ่มเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการใช้งานเพื่อตอบสนองต่อความบันเทิงมากกว่ากลุ่มช่วงอายุอื่นๆ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางอารมณ์เพื่อก้าวเข้าสู่ผู้ใหญ่ มีความสนใจและตอบสนองกับสิ่งเร้ารอบข้างโดยที่วัยรุ่น หรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า Adolescence มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ Adolescere ซึ่งมีความหมายว่า เจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ (to grow to maturity) ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน (สุพัตรา สุภาพ, 2541)

พัฒนาการของวัยรุ่นที่ควบคู่ไปกับพัฒนาการทางด้านร่างกายนั้น ปัจจัยทางด้านอารมณ์ (Emotional Factor) และปัจจัยทางสังคม (Social Factor) นั้นจะมีผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญา วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ เพื่อที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว ดังนั้นวัยรุ่นจะมีความแปรปรวนของอารมณ์และจิตใจ ซึ่งความแปรปรวนของอารมณ์เป็นสาเหตุให้มีพฤติกรรมแปลกๆ มีความต้องการที่จะให้เป็นที่ยอมรับในสังคมวัยรุ่นจึงมีความอ่อนไหวและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้อย่างง่าย

การตอบสนองของวัยรุ่นต่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เห็นว่า สัดส่วนของกลุ่มวัยรุ่น หรือกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ตอบสนองต่อเทคโนโลยีค่อนข้างง่ายและอย่างรวดเร็ว จึงมีนักวิชาการจากหลายประเทศให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างไม่เหมาะสมของวัยรุ่นจนก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะปัญหาวัยรุ่นกับการติดอินเทอร์เน็ต

การศึกษาการติดอินเทอร์เน็ตในไต้หวันของ Min-Pei Lin และคณะ (2011) ได้ทำการสำรวจการติดอินเทอร์เน็ตจากกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนนักศึกษาจากทั่วประเทศพบสัดส่วนผู้ติดอินเทอร์เน็ตร้อยละ 15.3 การศึกษาในประเทศกรีซของ Christos C. Frangos และคณะ (2010) พบกว่าในกลุ่มนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในประเทศกรีซมีสัดส่วนผู้ติดอินเทอร์เน็ตร้อยละ 11.6

ในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับการติดอินเทอร์เน็ตซังพงศ์ ตั้งมณี และ อรุณี กำลัง (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเสพติดอินเทอร์เน็ตของกล่าวว่า ร้อยละ 9 นิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีพฤติกรรมเสพติดอินเทอร์เน็ต และในการศึกษาของ ศุภทัต แดงเครื่อง (2554) ที่พบสัดส่วนผู้ติดอินเทอร์เน็ตในกลุ่มของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคเหนือจำนวนร้อยละ 14.75

จากการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาพบว่า สัดส่วนผู้ติดอินเทอร์เน็ตในกลุ่มวัยรุ่นในตัวเลขที่ใกล้เคียงกัน ยิ่งผลการศึกษาล่าสุดที่ใกล้เคียงกับผลการศึกษาในปัจจุบันยิ่งพบตัวเลขสัดส่วนของผู้ติดอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น ปัญหาจากการติดอินเทอร์เน็ตส่งผลกระทบต่อผู้เสพติดทั้งในปัจจุบันทั้งด้านอารมณ์และปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาการสติปัญญาของวัยรุ่นเอง

ผลกระทบจากการเสพติดอินเทอร์เน็ต

ผลจากการใช้งานเทคโนโลยีอย่างไม่เหมาะสมของวัยรุ่นจนกลายเป็นพฤติกรรมติดอินเทอร์เน็ตที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวันนั้นสามารถแบ่งออกเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการติดอินเทอร์เน็ต 5 ประการดังต่อไปนี้ (อรรธรณ วงศ์แก้วโพธิ์ทอง, 2554)

1. ปัญหาทางการเรียนการใช้เวลาเล่นอินเทอร์เน็ตมากๆ จะทำให้นักเรียนนักศึกษาไม่มีเวลาทำการบ้านศึกษาหาความรู้และไม่สนใจการเรียน เพราะจิตใจมัวแต่จดจ่อกับการสนทนาออนไลน์และการเล่นเกมออนไลน์
2. ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือครอบครัวโดยผู้เสพติดจะไม่สนใจครอบครัวละทิ้งหน้าที่ประจำวันเพื่อเข้าไปใช้อินเทอร์เน็ต ผู้เสพติดจะใช้เวลาอันน้อยลงกับบุคคลรอบข้างในชีวิตเพื่อที่จะมีเวลาเข้าไปใช้อินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น การปรับตัวเข้าสู่สังคมคนจริงๆ เริ่มถดถอยและอาจหายไปสู่สังคมไซเบอร์นำไปสู่การถูกล่อลวงและละเมิดทางเพศ

3. ปัญหาทางการเงินของผู้เสพติดจะสูญเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากไปกับกิจกรรมในอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นค่าบริการการใช้อินเทอร์เน็ตที่ต้องเสียที่ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่หรือโทรศัพท์ รวมถึงการติดพันออนไลน์ เป็นต้น

4. ปัญหาด้านอาชีพการงานการเสพติดอินเทอร์เน็ตนั้นทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลงและการพักผ่อนที่ไม่เพียงพอทำให้ผู้ใช้ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่

5. ปัญหาด้านร่างกายการใช้อินเทอร์เน็ตที่มากเกินไปทำให้เกิดการพักผ่อนที่ไม่เพียงพอเกิดปัญหาทางด้านสายตาที่เกิดจากการมองจอคอมพิวเตอร์นานๆ กล้ามเนื้อแขนขาอ่อนแรงเพราะนั่งในท่าเดิมเป็นระยะเวลานานเกิดอาการเมื่อยล้าเสียความสมดุลทางอารมณ์เช่นอารมณ์แปรปรวนหงุดหงิดง่ายศักยภาพการสื่อสารทางสัมผัสทางตาหูจมูกลดลง เป็นต้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้งานเทคโนโลยีอย่างไม่เหมาะสมโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นนั้น ทำให้เกิดผลกระทบในหลายๆ ปัจจัยทั้งในปัจจัยทางด้านอารมณ์และปัจจัยทางสังคม โดยทั้งสองปัจจัยนี้มีผลซึ่งกันและกัน ในการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การติดอินเทอร์เน็ตกับความเหงาและทักษะทางสังคมของวัยรุ่นฯ (ศุภทัต แดงเครื่อง, 2554) พบว่าปัจจัยทางด้านอารมณ์ (Emotional factor) ในเรื่องของความเหงามีความสัมพันธ์กับการเสพติดอินเทอร์เน็ตอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ และในขณะเดียวกันกับปัจจัยทางด้านสังคม (Social factor) เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมและการเสพติดอินเทอร์เน็ตก็มีนัยยะสัมพันธ์ทางสถิติ โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านลบ (Negative social behavior) เช่น พฤติกรรมก้าวร้าวและต่อต้านสังคม (Aggressive and anti-social behavior) ความวิตกกังวล (Social anxiety) ความทะนงตนและหยิ่งยโส (Conceit and haughtiness) เป็นต้น ดังนั้น กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมติดอินเทอร์เน็ตมีความอ่อนไหวทั้งในปัจจัยด้านอารมณ์และปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาการสู่การก้าวเข้าสู่ผู้ใหญ่ของวัยรุ่น

แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาระดับวัยรุ่นกับการเสพติดอินเทอร์เน็ต

ปัญหาการเสพติดอินเทอร์เน็ตในวัยรุ่นเป็นปัญหาระดับใหญ่ที่หลายๆ ประเทศทั่วโลกได้ให้ความสนใจและหาหนทางเพื่อป้องกันปัญหาการเสพติดอินเทอร์เน็ตในกลุ่มของเยาวชน การแก้ปัญหาปัญหาการเสพติดอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น หลายประเทศได้ริเริ่มดำเนินการให้ความช่วยเหลือเยาวชนผู้เสพติดอินเทอร์เน็ตจนส่งผลเสียต่อการดำรงชีวิตประจำวันและเพื่อให้กลับมาใช้ชีวิตตามปกติได้ (มดิซนสดส์ปาด้า, 4 พ.ค. 2555)

ในปี 2007 ประเทศเกาหลีใต้ได้ตั้งสถาบันบำบัดผู้เสพติดอินเทอร์เน็ตแห่งแรกของประเทศ โดยใช้ชื่อว่า Jump Up Internet Rescue School ซึ่งเป็นโรงเรียนช่วยเหลือผู้ติดอินเทอร์เน็ต ด้วยการจัดกิจกรรมเหมือนกันกับค่ายทหาร ใช้ระยะเวลาบำบัดจำนวน 12 วันภายในโรงเรียน ด้วยการเน้นกิจกรรมกลุ่ม เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ให้เรียนรู้ประสบการณ์ของชีวิต และเน้นให้รู้จักการใช้ชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง

ในปี 2009 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตั้งสถาบันบำบัดผู้ติดอินเทอร์เน็ต Restart Internet And Technology Addiction And Recovery โดยเป็นสถานที่สำหรับบำบัดผู้เสพติดอินเทอร์เน็ตและเสพติดเทคโนโลยีต่างๆ เช่น วีดิโอเกมส์ออนไลน์ โดยที่ผู้เข้ารับการบำบัดจะต้องใช้เวลาในการบำบัดเป็นเวลา 45 วัน โดยผู้เข้ารับการบำบัดจะต้องชำระค่าใช้จ่ายก่อนเข้ารับการบำบัด

ส่วนในประเทศไทย การป้องกันและแก้ไขปัญหามหาการเสพติดอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นยังไม่ได้ได้รับความใส่ใจต่อปัญหาดังกล่าวมากนัก ไม่มีมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นกิจจะลักษณะ การป้องกันและแก้ไขจึงตกอยู่กับหน่วยสังคมที่เล็กที่สุดที่เรียกว่าสถาบันครอบครัว ที่ต้องช่วยเฝ้าระวัง สอดส่องดูแลการใช้อินเทอร์เน็ตของบุตรหลาน และพฤติกรรมรวมกิจกรรมบนอินเทอร์เน็ตที่เด็กและเยาวชนใช้งาน การสอดส่องดูแลของผู้ปกครอง น่าจะเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดในการป้องกันปัญหาการเสพติดอินเทอร์เน็ตของเด็ก ผู้ปกครองอาจจะต้องอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของบุตรหลานตนเองว่าเข้าข่ายการติดอินเทอร์เน็ตหรือไม่อาจจะต้องมีมาตรการให้ควบคุมดูแลการใช้งานอินเทอร์เน็ตของบุตรหลานตามความเหมาะสม

นอกจากสถาบันครอบครัวแล้ว สถาบันอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทในการควบคุม สอดส่องดูแล ให้ความรู้ และให้คำแนะนำที่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม และรู้เท่าทัน การให้ความรู้ถูกต้องจะช่วยให้วัยรุ่นใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสมและปลอดภัย

ทั้งนี้ บทบาทการดูแลปัญหาของการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่เหมาะสมของเยาวชนจะต้องดำเนินการควบคู่กันไปพร้อมๆ กัน ในส่วนของภาครัฐอาจให้ความสำคัญด้วยการวางแผนนโยบายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายังเป็นรูปธรรมให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันปัญหาของการเสพติดอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหามานานปลายอื่นๆ อันเป็นผลพวงมาจากการเสพติดอินเทอร์เน็ต

บทสรุป

การเสพติดอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นเป็นปัญหาจากการใช้งานเทคโนโลยีอย่างไม่เหมาะสม ต้นเหตุของปัญหามาจากหลายปัจจัย ทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอุปกรณ์เชื่อมต่อที่ลดข้อจำกัดทางพื้นที่และเวลา การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่จึงทำให้สัดส่วนของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีจำนวนมากขึ้น และระยะเวลาที่ใช้บนโลกอินเทอร์เน็ตมากขึ้นตามไปด้วย ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่มีความรู้ความเข้าใจจะสามารถเสพสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสมเป็นประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดโทษ แต่สำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจจะมีโอกาสตกเป็นทาสของเทคโนโลยี เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่อำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้ใช้ควรจะเรียนรู้และเข้าใจและใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- ชัยพงศ์ ตั้งมณี และ อรุณี กำลัง.(2545) พฤติกรรมการเสพติดอินเทอร์เน็ตของนิสิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายงานการวิจัย). ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์
และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มติชนสุดสัปดาห์. ฉบับวันที่ 4 พฤษภาคม 2555, หน้า 96. คอลัมน์ คลุกวงใน
โดย พิศณุ นิลกลัด, (วิธีบำบัดอาการติดอินเทอร์เน็ต).
- รายงานผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเทศไทย ปี 2556 (Thailand Internet
User Profile 2013). สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)
กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. มิถุนายน 2556.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541) สังคมวิทยา.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช,
ศุภพัทธ์ แดงเครื่อง. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ตกับความเหงา
และทักษะทางสังคมของวัยรุ่น : กรณีศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาค
เหนือตอนบน (วิทยานิพนธ์). คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรรพรรณ วงศ์แก้วโพธิ์ทอง. (2554).การเสพติดอินเทอร์เน็ตของชุมชนชาวออนไลน์ =
Internet addiction of online community. วารสารนักบริหาร ปีที่ 31,
ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม - กันยายน 2554) : 39 - 54.
- Christos C. Frangos, Constantinos C. Frangos and Apostolos P. KiohosInternet.
(2010). Addiction among Greek University Students: Demographic
Associations with the Phenomenon, using the Greek version of
Young's Internet Addiction Test.International Journal of Economic
Sciences & Applied Research. Jul2010, Vol. 3 Issue 1, p49-74.
- Kimberly S. Young. (1996). Internet Addiction: The Emergence of a New
Clinical Disorder.CyberPsychology and Behavior, Vol. 1 No. 3, 237-244.
- Internet Addiction Disorder. [ออนไลน์]. http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_addiction_disorder. เข้าถึงเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2556
- Netaddiction. [ออนไลน์]. <http://netaddiction.com/> .
เข้าถึงเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2556.
- Mark Griffiths.(1995). Technological addictions. Clinical Psychology Forum.
76, 14-19.
- Min-Pei Lin, Huei-Chen Ko, and Jo Yung-Wei Wu. (2011) Prevalence and
Psychosocial Risk Factors Associatedwith Internet Addiction in
a Nationally RepresentativeSample of College Students in Taiwan.
Cyberpsychology,Behavior, Andsocialnetworking. Volume 14, Number 12,

การพัฒนาเว็บไซต์สำหรับสมาร์ทโฟนและคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต

Website development for smartphones and tablet computers

ลิขิต ยืนบุญ¹

ปัจจุบันเว็บไซต์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนเราไปแล้ว เนื่องจากเว็บไซต์สามารถนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร รูปภาพ และเรื่องที่เราสนใจได้ตลอด ทุกที่ ทุกเวลา โดยเราสามารถดูเว็บไซต์จากคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ค และปัจจุบัน ยังมีอุปกรณ์พกพา เช่น มือถือ และ แท็บเล็ต ซึ่งช่วยเราสามารถออนไลน์ได้สะดวกมากขึ้น

เนื่องด้วยเว็บไซต์จะถูกพัฒนามาจากภาษา HTML ดังนั้นการสร้างเว็บไซต์ที่สามารถแสดงผลได้ทุกๆ อุปกรณ์ โดยเขียนโค้ดเพียงครั้งเดียว จึงเป็นสิ่งท้าทายความสามารถของผู้พัฒนาเว็บไซต์ในยุคปัจจุบัน การพัฒนาเว็บไซต์สำหรับอุปกรณ์มือถือและแท็บเล็ตจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณลักษณะเฉพาะของอุปกรณ์ เช่น ขนาดหน้าจอที่เล็ก, ความสามารถในการย่อขนาดตัวอักษร และรูปภาพ ได้อย่างอัตโนมัติ, การกำหนดความกว้างของหน้าจอที่เหมาะสม, คุณสมบัติของการป้อนข้อมูลแบบทัชสกรีน, การกำหนดคำสั่งการส่งข้อความสั้น (SMS-Short Message Service) และ การโทรศัพท์ เป็นต้น

HTML มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจนถึงรุ่นที่ 5 ในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากเบราว์เซอร์ที่ใช้กันในปัจจุบัน อาทิเช่น Apple Safari, Google Chrome, Mozilla FireFox, Opera และ Internet Explorer 10.0 ในระบบปฏิบัติการวินโดวส์ 8 ได้ปรับปรุงให้รองรับการใช้งานของ HTML5 ในรุ่นใหม่ของแต่ละเบราว์เซอร์ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ด้วยคุณสมบัติที่น่าสนใจของ HTML5 ที่มีต่อการพัฒนาเว็บไซต์บนอุปกรณ์มือถือและแท็บเล็ต ผมจึงขอแนะนำคุณสมบัติของ HTML5 ที่จะช่วยให้การสร้างเว็บไซต์แสดงผลได้เป็นอย่างดีในทุกๆอุปกรณ์ ไม่ว่าจะทำงานบนเบราว์เซอร์ประเภทใดก็ตาม

แนวทางการพัฒนาเว็บไซต์ด้วย HTML5 เพื่อสมาร์ทโฟนและคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต

การกำหนดขนาดจอภาพเพื่อแสดงผลเว็บไซต์

สิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของการพัฒนาเว็บไซต์คือขนาดหน้าจอภาพที่แตกต่างกัน ทำให้การแสดงผลบนเว็บไซต์ที่แตกต่างกัน อาจจะแสดงผลไม่เต็มจอภาพ หรือ แสดงผลเล็กกว่าจอภาพ โดยเบราว์เซอร์มีเครื่องมือในการย่อ ขยายขนาดหน้าจอเว็บไซต์

¹ อาจารย์พิเศษ สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ในการสร้างเว็บไซต์เพื่อแสดงผลบนคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ และบนอุปกรณ์มือถือ เราสามารถใช้คุณลักษณะการย่อ ขยาย เพื่อดูข้อมูลที่เรานำมาได้ แต่จะดีกว่าถ้าเราสร้างเว็บไซต์ โดยแสดงผลให้เหมาะสมกับอุปกรณ์มือถือหรือแท็บเล็ต โดยปกติหน้าจอภาพของคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ จะมีความกว้าง 1024 พิกเซล (pixel) โดยขนาดหน้าจอภาพของอุปกรณ์มือถือ จะมีขนาด ความกว้าง 480 พิกเซล ซึ่งมีความกว้างของจอภาพน้อยกว่าหน้าภาพของคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะมาก ดังนั้นจึงต้องมีการขยายจอภาพเพื่อดูข้อมูลในเว็บไซต์ ซึ่งไม่สะดวกในการใช้งานเป็นอย่างมาก

การกำหนดความกว้างของการแสดงผลในอุปกรณ์มือถือควรจะกำหนดให้มีความกว้าง เป็น 2 เท่าของ 480 พิกเซล เพราะการแสดงผลบนจอแอนดรอยด์ จะมีความกว้างเป็น 2 เท่า ดังนั้นจึงควร กำหนดให้แสดงผล มีค่าเป็น 960 พิกเซล ซึ่งค่านี้จะนำมาใช้กำหนดความกว้างของการแสดงผล คือคำสั่ง <meta> ดังนี้ <meta name="viewport" content="width=980" />

ขนาดตัวอักษรเพื่อการแสดงผลบนเว็บไซต์

การกำหนดขนาดความกว้างของหน้าจอการแสดงผลให้เป็น 960 พิกเซลแล้ว เราควร กำหนดเงื่อนไขของภาษาจาวาสคริปต์และCSS เพื่อให้ตัวอักษรมีขนาดที่เหมาะสมกับความกว้าง ของการแสดงผล 960 พิกเซล โดยมีหลักการพิจารณาดังตาราง ด้านล่างนี้

อุปกรณ์	ขนาดตัวอักษร	อัตราส่วน
คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	12 pt	1.00
แอนดรอยด์ (Android)	24 pt	2.00
ไอโฟน (iPhone)	21 pt	1.75
ไอแพด (iPad)	18 pt	1.50

ตัวอย่างการคำนวณขนาดของตัวอักษร ที่เหมาะสมกับอุปกรณ์แต่ละประเภท สมมติ ให้ตัวอักษรพื้นฐานของเว็บไซต์ที่แสดงผลบนคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะคือ 12 pt ซึ่งถ้าต้องการแสดงผล ตัวอักษรบนอุปกรณ์ไอโฟน ควรกำหนดขนาดเท่าไร? ให้คำนวณด้วยการนำเลข 12 คูณ 1.75 จะเท่ากับ 21 ซึ่งหมายถึงเราควรกำหนดให้ตัวอักษรที่แสดงผลบนอุปกรณ์ไอโฟน มีขนาด 21 pt สำหรับอุปกรณ์ประเภทอื่นๆ ก็สามารถคำนวณได้ตามตารางที่กำหนดไว้ เพื่อให้การแสดงผล ของตัวอักษร มีความเหมาะสมกับอุปกรณ์แต่ละประเภะนั้นเอง

ตัวอย่างโค้ดโปรแกรมภาษา HTML และ ภาษาจาวาสคริปต์ ที่จะช่วยให้การแสดงผล เป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ มีโค้ดดังนี้


```

<meta name = "viewport" content = "width=980" />
<html>
<head>
  <title>Test Dynamic font sizing</title>
</head>
<body>
  <div id="without">
    <h3>Without dynamic resizing</h3>
    <ul>
      Standard Text<br/>
      <h3>Heading 3</h3>
      <h2>Heading 2</h2>
      <h1>Heading 1</h1>
    </ul>
  </div>
  <div id="content">
    <h3>With dynamic resizing</h3>
    <ul>
      Standard Text<br/>
      <h3>Heading 3</h3>
      <h2>Heading 2</h2>
      <h1>Heading 1</h1>
    </ul>
  </div>
<script>
  e = document.getElementById('content').style
  e.background = '#ddd'
  e.width = '960px'
  switch(GetBrowser()){
  }
  e.fontSize = f

  function GetBrowser(){
    if(NavCheck('iPhone') || NavCheck('iPod')){
      return 'iPhone'
    }else if (NavCheck('iPad')){
      return 'iPad'
    }else if (NavCheck('Android')){
      return 'Android'
    }
  }

  function NavCheck(check)
  {
    Return navigator.userAgent.indexOf(check) != -1
  }
</script>
</body>
</html>

```

เว็บไซต์ที่แสดงจะเป็นใน 2 ลักษณะคือ ส่วนบน จะแสดงผลแบบปกติโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงขนาดตัวอักษร แต่สำหรับด้านล่างจะมีการเปลี่ยนแปลงขนาดตัวอักษร ตามอุปกรณ์ที่นำมาใช้งาน ตัวอย่างผลลัพธ์ที่ตามรูปด้านล่าง เป็นการแสดงผลด้วยอุปกรณ์มือถือ iPhone จะเห็นว่าด้านล่างจะแสดงตัวอักษรที่ใหญ่ขึ้น

Without dynamic resizing

Standard Text

Heading 3

Heading 2

heading 1

With dynamic resizing

Standard Text

Heading 3

Heading 2

heading 1

สำหรับการแสดงผลในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ จะแสดงขนาดตัวอักษรที่เท่ากัน ดังรูปด้านล่างนี้

Without dynamic resizing

Standard Text

Heading 3

Heading 2

heading 1

With dynamic resizing

Standard Text

Heading 3

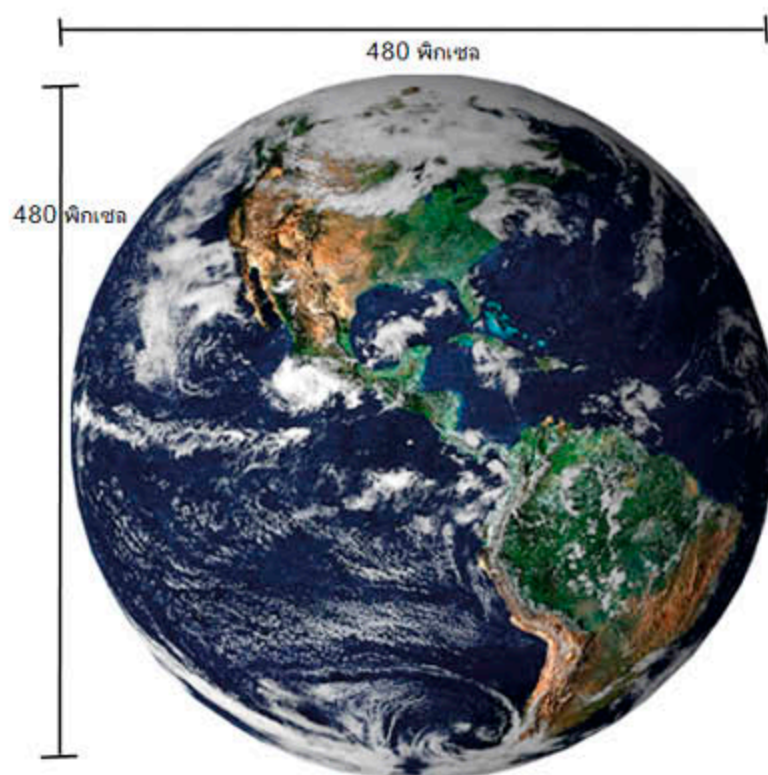
Heading 2

heading 1

ขนาดของรูปภาพบนเว็บไซต์

การแสดงผลภาพบนเบราว์เซอร์ โดยแสดงผลจากคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ หรืออุปกรณ์มือถือ ย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องขนาดความกว้างของอุปกรณ์นั้นๆ เราจึงควรมีการกำหนดขนาดของรูปภาพให้เหมาะสมกับประเภทอุปกรณ์ที่จะนำมาแสดงผลรูปภาพ โดยถ้าเรามีรูปภาพขนาดใหญ่ เช่น ขนาด 480x480 พิกเซล

เมื่อจะนำรูปภาพมาแสดงบนอุปกรณ์มือถือ หรือ แท็บเล็ต จะต้องมีการลดขนาดของรูปภาพ ดังนี้

อุปกรณ์	ขนาดที่ลดลง (%)
คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	0.50
แอนดรอยด์ (Android)	1.00
ไอโฟน (iPhone)	0.92
ไอแพด (iPad)	0.75

ตัวอย่างโค้ดโปรแกรมภาษา HTML และ ภาษาจาวาสคริป ที่จะช่วยให้การแสดงผลเป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ มีโค้ดดังนี้

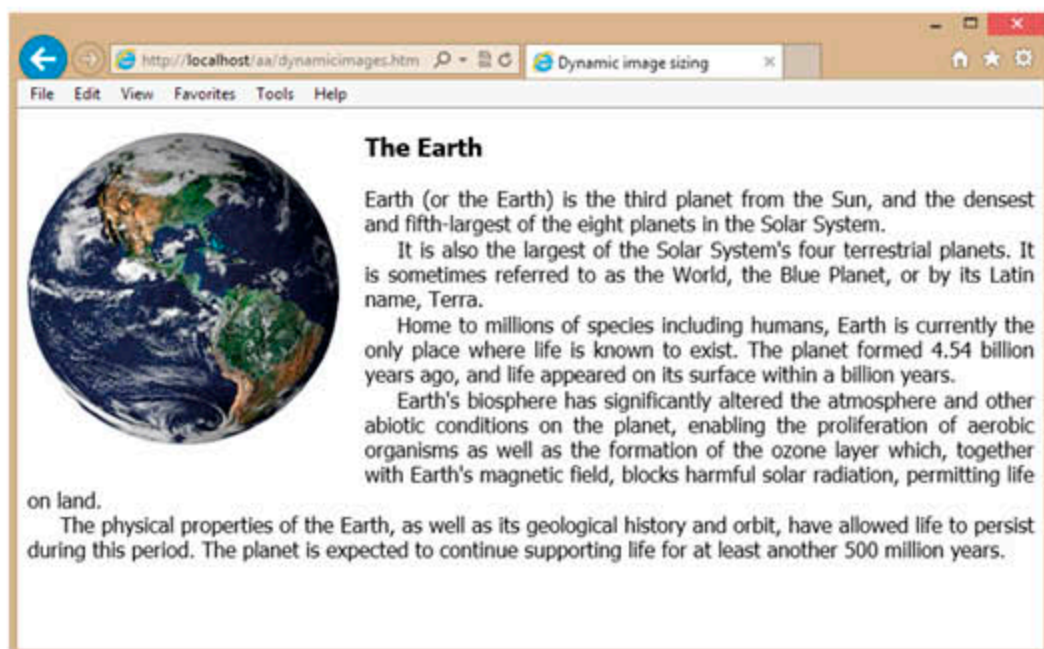
```
t[j].height *= m
}

e.fontSize = f

function GetBrowser()
{
    if (NavCheck('iPhone') || NavCheck('iPod')) return 'iPhone'
    else if (NavCheck('iPad')) return 'iPad'
    else if (NavCheck('Android')) return 'Android'
}

function NavCheck(check)
{
    return navigator.userAgent.indexOf(check) != -1
}
</script>
</body>
</html>
```

จากตัวอย่างโค้ดโปรแกรมภาษา HTML และ จาวาสคริป จะเห็นได้ว่ารูปภาพที่แสดงในหน้าจอบราวเซอร์ในอุปกรณ์แต่ละประเภทจะแสดงผลขนาดของรูปที่แตกต่างกัน ซึ่งผลลัพธ์ จะแสดงดังรูปด้านล่างนี้

รูปภาพที่แสดงจากบราวเซอร์บนคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ

รูปภาพที่แสดงจากเบราว์เซอร์บนไอโฟน

ประยุกต์ใช้งานการส่งข้อความ sms หรือการโทรศัพท์บนเว็บไซต์

การแสดงผลเว็บไซต์บนอุปกรณ์มือถือ ในบางครั้งต้องการให้ผู้ใช้งานสามารถคลิกเลือกการส่งข้อความ หรือ คลิกเลือกการโทรศัพท์ได้ทันที จากข้อความที่แสดงผลหน้าจอเบราว์เซอร์ ซึ่งคำสั่งที่นำมาใช้ได้ในเรื่องนี้ คือคำสั่ง sms และ tel ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

```
<meta name = "viewport" content = "width=980" />
<html>
<head>
  <title> SMS and Tel</title>
</head>
<body>
Click to contact us <a href='sms:1234 '>SMS</a> or <a href='tel: 5678'>Telephone</a>
</body>
</html>
```

การแสดงรูปไอคอนบนหน้าจอแรก (Home Screen)

ถ้าต้องการกำหนดให้รูปไอคอนของเว็บไซต์ แสดงที่หน้าจอแรกบนอุปกรณ์มือถือหรือแท็บเล็ต ที่ทำงานด้วยระบบปฏิบัติการ iOS สามารถเขียนคำสั่งได้ดังนี้

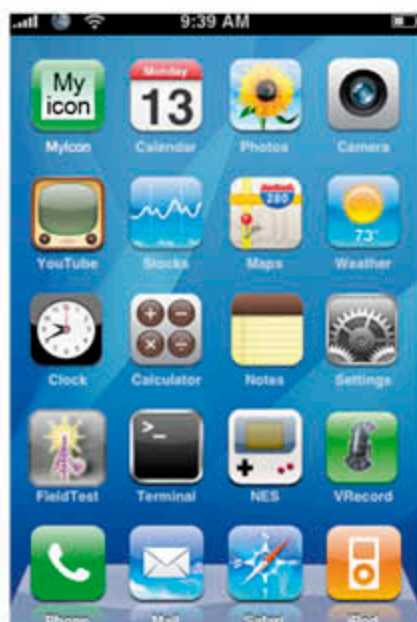
```
<meta name = "viewport" content = "width=980" />
<html>
<head>
<link rel="apple-touch-icon" href="myicon.png">
</head>
<body></body>
</html>
```

รูปภาพที่แสดงเช่นไฟล์รูปชื่อ myicon.png ควรมีขนาด 57x57 พิกเซล

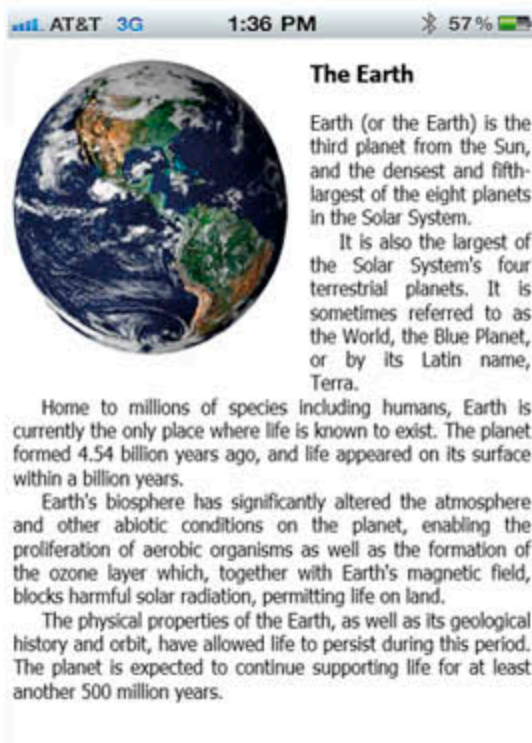
รูปภาพของไฟล์ myicon.png

ผลลัพธ์ของการกำหนดค่าการแสดงผลไอคอนสำหรับเว็บไซต์ที่แสดงผลบนระบบปฏิบัติการ iOS

หน้าจอภาพหลักจากการใช้คำสั่งแสดงผลเต็มจอภาพ

เอกสารอ้างอิง

Robin Nixon. (2554) HTML5 for iOS and Android: A Beginners's Guide, The McGraw-Hill Company.

Janine Warner, David LaFontaine, and Lee Andron. (2011) iPhone & iPad Web Design for Dummies.

อะไรคือ HTML5 เข้าถึงได้จาก

: <http://www.thaiadmin.org/board/index.php?action=printpage;topic=153164.0>
(วันที่ค้นข้อมูล 1 ธันวาคม 2555)

จุดเด่นของ HTML5 เข้าถึงได้จาก

: <http://www.idesignboom.com/blog/จุดเด่นของ%20HTML5.html>
(วันที่ค้นข้อมูล 1 ธันวาคม 2555)

รู้จักกับ HTML5 - ภาคหนึ่ง HTML5 คืออะไร? เข้าถึงได้จาก

: <http://www.blognone.com/news/29947/รู้จักกับ-html5-ภาคหนึ่ง-html5-คืออะไร>
(วันที่ค้นข้อมูล 1 ธันวาคม 2555)